

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

REGULAMENT

privind cadrul intern de administrare a activității, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și externalizarea activităților instituțiilor de credit

Având în vedere prevederile art. 24, art. 77, art. 101, art. 122, art. 148, art. 149, art. 289, art. 320, art. 384, art. 385 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări de Legea nr. 227/2007,

În temeiul dispozițiilor art. 25 alin. (2) lit. a) și ale art. 48 alin. (1) din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României,

Banca Națională a României emite prezentul regulament.

CAPITOLUL I

Dispoziții generale

Art. 1 – (1) Prezentul regulament se aplică instituțiilor de credit, persoane juridice române și reglementează, la nivel individual și/sau, după caz, consolidat ori sub-consolidat și la nivel de rețea cooperatistă, cadrul general pentru:

- a) administrarea activității instituțiilor de credit; (GL 03 Ch. 2.1)
- b) procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri; (GL 03 Ch. 2.2)
- c) externalizarea activităților. (GL 02)

(2) Prezentul regulament se aplică în mod corespunzător și sucursalelor instituțiilor de credit din state terțe. (art. 77 OUG 99)

Art. 2 – (1) Termenii și expresiile utilizate în prezentul regulament au semnificațiile prevăzute la art. 7 din *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007*.

(2) Termenul *instituții* are semnificația prevăzută în *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit și firmele de investiții*.

(3) Expresia *portofoliu de tranzacționare* are înțelesul prevăzut de *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit și al firmelor de investiții*.

(4) Expresiile *riscul rezidual*, *riscul de concentrare* și *riscul din securitizare* au semnificația prevăzută la art.7, art.8 și art.9 din *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 23/28/2006 privind criteriile tehnice referitoare la organizarea și tratamentul riscurilor, precum și criteriile tehnice utilizate de autoritățile competente pentru verificarea și evaluarea acestora*.

(5) În înțelesul prezentului regulament, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

a) structură de conducere – organele de administrare și de conducere ale unei instituții de credit stabilite potrivit actelor constitutive, în conformitate cu prevederile *Legii nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, cu modificările și completările ulterioare*, și ale *Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007*, care asigură îndeplinirea funcției de supraveghere și a funcției de conducere în cadrul instituției de credit;

b) funcție de supraveghere – ansamblul atribuțiilor de supraveghere/control exercitate asupra organelor cu funcție de conducere, care revin consiliului de administrație, în cadrul sistemului unitar de administrare, și consiliului de supraveghere, în cadrul sistemului dualist de administrare;

c) funcție de conducere – ansamblul atribuțiilor de conducere ale structurii de conducere, care revin directorilor, în cadrul sistemului unitar de administrare, și directoratului, în cadrul sistemului dualist de administrare;

d) control intern – proces destinat să furnizeze o asigurare rezonabilă pentru îndeplinirea obiectivelor de performanță (eficacitatea și eficiența activităților desfășurate), de informare (credibilitatea, integritatea și furnizarea la timp a informațiilor financiare și ale celor necesare

conducerii) și de conformitate (conformarea cu legile și reglementările aplicabile) și care, pentru a fi eficace, necesită implementarea următoarelor trei funcții: funcția de control al riscurilor, funcția de conformitate și funcția de audit intern. Controlul intern include, de asemenea, organizarea contabilității, tratamentul informațiilor, evaluarea riscurilor și sistemele de măsurare a acestora; **(Guidelines – Basel 1998 și GL 03)**

e) proces intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri – componentă a cadrului de administrare a activității instituțiilor de credit, care vizează ca structura de conducere a acestora să asigure identificarea, măsurarea, agregarea și monitorizarea în mod adecvat a riscurilor instituției de credit, deținerea unui capital intern adecvat la profilul de risc și utilizarea și dezvoltarea unor sisteme solide de administrare a riscurilor;**(GL 03 Ch. 1 – ICCAP)**

f) profil de risc – totalitatea riscurilor la care este expusă o instituție de credit și care reflectă nivelul pe care instituția de credit este dispusă să îl accepte pentru fiecare dintre aceste riscuri (respectiv toleranța), asumat de structura de conducere în procesul decizional și al strategiei corporatiste;

g) apetit la risc – nivelul de la care un risc este considerat semnificativ;

h) risc de conformitate – riscul ca o instituție de credit să suporte sancțiuni prevăzute de cadrul legislativ sau de reglementare, să înregistreze pierderi financiare semnificative sau afectarea reputației, ca urmare a neconformării acesteia cu prevederi ale cadrului legislativ sau de reglementare, ale normelor și standardelor proprii, precum și ale codurilor de conduită stabilite de piețe sau industrie, aplicabile activității sale; **(art. 18) (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 16 lit. a)**

i) risc de țară - risc asociat riscului de credit, care este determinat de condițiile economice, sociale și politice ale țării de origine a împrumutatului;

j) risc de transfer - componentă a riscului de țară, care apare atunci când obligația împrumutatului nu este exprimată în moneda țării de origine a acestuia;

k) risc IT – sub-categorie a riscului operațional care se referă la riscul actual sau viitor de afectare negativă a profiturilor și capitalului, determinat de inadecvarea strategiei și politicii IT, a tehnologiei informației și a procesării informației, cu referire la capacitatea de gestionare, integritatea, controlabilitatea și continuitatea acesteia, sau de utilizarea necorespunzătoare a tehnologiei informației; **(GL03 - Anexa 1: Definitions and acronyms)**

l) risc reputațional – riscul actual sau viitor de afectare negativă a profiturilor și capitalului determinat de percepția nefavorabilă asupra imaginii unei instituții de credit de către clienți,

contrapartide, acționari, investitori sau autorități de supraveghere; (GL03 - Anexa 1: Definitions and acronyms)

m) risc strategic – riscul actual sau viitor de afectare negativă a profiturilor și capitalului determinat de schimbări în mediul de afaceri sau de decizii de afaceri defavorabile, de implementarea inadecvată a deciziilor sau de lipsa de reacție la schimbările din mediul de afaceri; (GL03 - Anexa 1: Definitions and acronyms)

n) simulare de criză – tehnică de administrare a riscului utilizată pentru a evalua efectele potențiale asupra situației financiare a unei instituții de credit ale unui anumit eveniment și/sau ale modificării unui set de variabile financiare. Aceasta poate fi, în principiu, de două feluri: analiză de sensibilitate, care evaluează impactul asupra situației financiare a unei instituții de credit a modificării unui anumit determinant de risc (*risc driver*), în condițiile în care sursa șocului nu este identificată și simulare pe bază de scenariu, care evaluează impactul asupra situației financiare a unei instituții de credit a modificărilor simultane ale mai multor determinanți de risc, în condițiile în care evenimentul de criză a fost definit; (GL 12 – pt. 13 și 15)

o) risc de lichiditate - riscul actual sau viitor de afectare negativă a profiturilor și capitalului determinat de incapacitatea instituției de credit de a-și îndeplini obligațiile la scadența acestora;

p) externalizare – angajarea unei terțe persoane (furnizor extern) de către o instituție de credit, în vederea prestării, pe baze continue, a unor activități care ar fi desfășurate în mod obișnuit de respectiva instituție de credit. Nu se consideră externalizare cumpărarea de către o instituție de credit de bunuri și servicii, fără a transfera furnizorului informații confidențiale cu privire la clienți sau alte informații cu privire la activitățile desfășurate;

q) furnizor extern – furnizorul de bunuri și servicii, care poate fi o entitate autorizată sau nu, respectiv o entitate afiliată în cadrul unui grup ori o entitate în afara grupului;

r) activități semnificative – (i) activități care prezintă o asemenea importanță, încât orice dificultate sau eșec în desfășurarea acestora ar putea avea un efect negativ semnificativ în ceea ce privește abilitatea instituției de credit de a îndeplini cerințele prudențiale/obligațiile legale și/ori de a-și continua activitatea; (ii) administrarea riscurilor aferente activităților de la pct. (i); (iii) orice alte activități care necesită o autorizație din partea autorităților competente ; și (iv) orice activități care au un impact semnificativ asupra activității de administrare a riscurilor;

s) externalizare în lanț – externalizare în cadrul căreia furnizorul extern sub-contractează cu alți furnizori externi elemente componente ale serviciilor prestate instituției de credit;

t) conflict de interese – orice relație care nu este sau nu pare să fie în interesul entității. Un conflict de interese ar afecta capacitatea unei persoane de a-și îndeplini în mod obiectiv atribuțiile și responsabilitățile;

u) eficacitate – gradul de îndeplinire a obiectivelor programate pentru fiecare dintre activități și raportul dintre efectul proiectat și rezultatul efectiv al activității respective; (Art.2 lit.i din Ordonanța nr.119/1999 privind controlul intern și controlul financiar preventiv, republicată)

v) eficiență – maximizarea rezultatelor unei activități în relație cu resursele utilizate; (Art.2 lit. j din Ordonanța nr.119/1999 privind controlul intern și controlul financiar preventiv, republicată)

x) persoane cu funcții cheie de execuție – persoane care desfășoară activități ce pot expune instituția de credit unor riscuri semnificative sau persoane care asigură monitorizarea unor astfel de activități.

CAPITOLUL II

Cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit

Art. 3 – (1) Instituțiile de credit sunt responsabile pentru existența unui cadru de administrare a activității riguros conceput (art. 24 OUG 99), care să includă cel puțin următoarele aspecte:

a) structura instituției de credit din perspectiva organizării interne, a sediilor secundare și a delegării responsabilităților funcționale în cadrul instituției de credit, precum și poziția instituției de credit în cadrul grupului din care face parte din perspectiva structurilor și liniilor de administrare în cadrul acestuia; (GL 03 Ch. 2.1 A)

b) responsabilitățile structurii de conducere a instituției de credit; (GL 03 Ch. 2.1 B)

c) controlul intern al instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.1 C)

(2) Casa centrală a cooperativelor de credit este responsabilă pentru existența unui cadru de administrare a activității în sensul alin. (1) și la nivelul rețelei cooperatiste. (art. 384 OUG 99)

Art. 4 – Cadrul de administrare al unei instituții de credit trebuie să se refere la responsabilitățile structurii de conducere din perspectiva stabilirii obiectivelor de afaceri, strategiei privind riscurile și a profilului de risc, modalității de organizare a activității, alocării responsabilităților și competențelor, stabilirii liniilor de raportare și a informațiilor aferente acestora, precum și organizării controlului intern. (GL 03 Annex 1 – definiție Internal Governance)

Art. 5 – (1) Instituțiile de credit adaptează cadrul de administrare a activității în funcție de natura, extinderea și complexitatea activității desfășurate. (art. 24 alin. 2 OUG 99)

(2) Prevederile alin. (1) se aplică de casa centrală a cooperativelor de credit și la nivelul rețelei cooperatiste.

Secțiunea 1

Structura unei instituții de credit

Art. 6 – (1) Structura unei instituții de credit trebuie să fie transparentă și organizată într-un mod care să promoveze și să demonstreze eficacitatea și prudența conducerii instituției de credit atât la nivel individual, cât și la nivelul grupului din care aceasta face parte. (GL 03 Ch. 2.1 A -IG 1)

(2) În sensul alin. (1), structura unei instituții de credit și, după caz, structurile și liniile de administrare ale unei instituții de credit din cadrul unui grup, trebuie să fie clare și transparente atât în relația cu propriul personal, cât și în relația cu Banca Națională a României. (GL 03 Ch. 2.1 A -IG 1)

Art. 7 – Structura organizatorică a instituțiilor de credit trebuie să asigure un flux corespunzător de informații, pe verticală (în ambele sensuri) și pe orizontală, care să permită următoarele:

- a) informarea structurii de conducere asupra riscurilor aferente activității și funcționării instituțiilor de credit;
- b) informarea conducătorilor structurilor și ai sediilor secundare, precum și a personalului atât asupra strategiilor instituțiilor de credit, cât și asupra politicilor și procedurilor stabilite;
- c) difuzarea informațiilor între structurile și sediile secundare ale instituțiilor de credit pentru care respectivele informații prezintă relevanță. (Norma 17/2003 Art.30)

Art. 8 – (1) Liniile de raportare, precum și alocarea responsabilităților și a competențelor în cadrul unei instituții de credit trebuie să fie clare, precise, bine definite, transparente, coerente și aplicate. (GL 03 Ch. 2.1 A - IG 2)

(2) În sensul alin. (1), alocarea responsabilităților și a competențelor implică stabilirea și implementarea de linii clare de responsabilitate și competență în cadrul instituției de credit de către structura de conducere a acesteia, astfel încât personalul să înțeleagă și să aplice politicile și procedurile referitoare la competența și responsabilitățile ce îi revin. (GL 03 Ch. 2.1 A - IG 2 lit. b)

(3) În cazul în care liniile de raportare specifice activității desfășurate nu coincid cu structura juridică a instituției de credit sau a grupului din care aceasta face parte, structura de conducere trebuie să se asigure că domeniile de responsabilitate și competență sunt suficient de clare și transparente. (GL 03 Ch. 2.1 A - IG 2 lit. d)

Secțiunea a 2-a

Responsabilitățile structurii de conducere a unei instituții de credit

Art. 9 – Responsabilitățile structurii de conducere trebuie să fie clar definite într-un document scris care trebuie să includă politicile pentru realizarea obiectivelor de afaceri și procedurile de lucru ale structurii de conducere. (GL 03 Ch. 2.1 B - IG 4)

Art. 10 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit mamă este responsabilă pentru stabilirea strategiei și politicilor generale la nivel de grup și la nivelul filialelor, precum și pentru determinarea structurii de administrare a filialelor care contribuie cel mai bine la exercitarea funcției de supraveghere la nivelul grupului. (Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 3 pt.33)

(2) În cazul unei instituții de credit filială, structura de conducere a acesteia trebuie să aibă în vedere obiectivele de afaceri, profilul de risc și politicile stabilite de către structura de conducere a instituției mamă. (GL 03 Ch. 2.1 B - IG 4 lit. d)

(3) În cazul în care instituția de credit este filială a unei instituții străine, structura de conducere a instituției de credit filială este responsabilă pentru implementarea corespunzătoare a strategiilor și a politicilor stabilite de către instituția mamă, cu respectarea obligațiilor impuse de legislația română. (GL 03 Ch. 2.1 B - IG 4 lit. d)

(4) În cazul în care o instituție de credit desfășoară activitate în străinătate fie prin intermediul unei sucursale, fie prin intermediul unei filiale, structura de conducere a instituției de credit este responsabilă pentru implementarea corespunzătoare a strategiilor și a politicilor stabilite, cu

respectarea obligațiilor impuse de legislația din țara în care respectiva sucursală sau filială își desfășoară activitatea.

Art. 11 – Organele cu funcție de conducere ale unei instituții de credit trebuie să se asigure că strategiile și politicile, inclusiv orice modificare a acestora, sunt cuprinse în ghiduri scrise, manuale sau alte documente, și sunt comunicate personalului relevant din cadrul instituției de credit, cel puțin la nivelul necesar pentru îndeplinirea atribuțiilor specifice. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 5)

Art. 12 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să revizuiască în mod sistematic și regulat strategiile și politicile privind administrarea riscurilor respectivei instituții de credit, pentru a reflecta modificările factorilor interni și externi, având în vedere, în special, modificările mediului macroeconomic în care instituția de credit își desfășoară activitatea și poziția în cadrul ciclului economic. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 6 Pr + lit. a)

(2) Pentru dezvoltarea și menținerea unor bune practici de administrare a activității, organele cu funcție de supraveghere ale unei instituții de credit pot constitui comitete care să le asiste în îndeplinirea atribuțiilor care le revin pe linia administrării riscurilor (cum ar fi un comitet de administrare a riscurilor) și trebuie să constituie un comitet care să le asiste în îndeplinirea atribuțiilor care le revin pe linia auditului (comitetul de audit) (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 6 lit. b)

Art. 13 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să dezvolte și să mențină un sistem solid de control intern care să asigure derularea operațiunilor în condiții de eficacitate și eficiență, controlul adecvat al riscurilor, desfășurarea activității în condiții de prudență, credibilitatea informațiilor financiare și nefinanciare raportate sau în alt fel comunicate atât în cadrul instituției de credit, cât și în afara acesteia, conformitatea cu cadrul legal și de reglementare și cu propriile politici și proceduri. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 7 lit. a)

(2) Pentru menținerea unui control intern adecvat, structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să organizeze funcția de control al riscurilor, funcția de conformitate și funcția de audit intern, potrivit prevederilor secțiunii a 3-a din prezentul capitol. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 7 lit. b)

Art. 14 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să se asigure că sistemele de control intern prevăd o separare adecvată a atribuțiilor, având ca scop prevenirea conflictelor de interese (de exemplu: responsabilități duale ale unei persoane în domenii cum ar fi: acționarea în front office și back office, aprobarea tragerii fondurilor și tragerea efectivă, evaluarea documentației de credit și monitorizarea clientului după contractarea creditului). Domeniile care pot fi afectate de potențiale conflicte de interese trebuie să fie identificate și supuse unei monitorizări independente exercitate de persoane neimplicate direct în activitățile respective, a căror informare este efectuată pe baza unor linii de raportare stabilite în mod corespunzător. (Norma 17/2003 Art.20 și Art.21).

(2) În sensul alin. (1), în procesul de concepere a sistemului de control intern, structura de conducere trebuie să se asigure că există un proces decizional clar, transparent și formalizat și o alocare clară a responsabilităților și a competenței, astfel încât să se asigure conformitatea cu deciziile și procedurile interne.

(3) Mecanismele de control intern dezvoltate de structura de conducere trebuie să fie adecvate activității desfășurate de instituția de credit și trebuie să cuprindă proceduri de administrare și contabile riguroase. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 8)

(4) Organele cu funcție de supraveghere trebuie să asigure că organele cu funcție de conducere implementează politici și proceduri destinate să promoveze integritatea și comportamentul profesionist.

(5) Organele cu funcție de supraveghere trebuie să asigure că organele cu funcție de conducere implementează politici care interzic sau limitează în mod adecvat activitățile, relațiile sau situațiile care ar putea reduce calitatea cadrului de administrare. (Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 2 pt.26)

(6) Politicile stabilite de organele cu funcție de supraveghere trebuie să asigure că activitățile care pot da naștere la conflicte de interese sunt desfășurate cu un grad suficient de independență unele față de altele (de exemplu, prin stabilirea unor bariere în calea circulației informațiilor între diferite activități, stabilirea de linii de raportare și controale interne separate). (Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 2 pt.28)

Art. 15 – (1) Organele cu funcție de supraveghere sunt responsabile pentru supravegherea activității organelor cu funcție de conducere și conformității respectivei activități cu strategiile și

politicile stabilite de organele cu funcție de supraveghere. (Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 3 pt.32)

(2) Organele cu funcție de conducere ale unei instituții de credit sunt responsabile de implementarea strategiilor și politicilor stabilite de structura de conducere. (GL 03 Ch. 2.1 B - IG 4 lit. b)

(3) Organele cu funcție de conducere sunt responsabile pentru delegarea atribuțiilor către personalul instituției de credit și pentru supravegherea modului în care sunt exercitate responsabilitățile delegate, rămânând responsabile față de organele cu funcție de supraveghere pentru performanța instituției de credit. (Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 3 pt.32)

Art. 16 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să stabilească strategii și politici eficiente pentru a menține, pe o bază continuă, un nivel, o structură și o distribuție atât a capitalului rezultat în urma aplicării procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (capital intern), cât și a fondurilor proprii, corespunzătoare pentru acoperirea riscurilor la care este supusă instituția de credit, așa cum este prevăzut la Capitolul III. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 9)

(2) În sensul alin. (1), structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să asigure că strategiile și politicile stabilite sunt cuprinzătoare și proporționale cu natura, extinderea și complexitatea activității desfășurate, că documentația specifică tipurile de fonduri proprii care pot fi utilizate și, după caz, că distribuția fondurilor proprii în cadrul grupului din care face parte instituția de credit este în conformitate cu cerințele legale privind alocarea capitalului către filiale. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 9 lit. a)

(3) Structura de conducere a unei instituții de credit poate stabili o componentă a capitalului intern care să fie diferită de cea a capitalului stabilită prin reglementări de Banca Națională a României. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 9 lit. b)

Art. 17 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să monitorizeze și să evalueze periodic eficacitatea cadrului de administrare a activității instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 10)

(2) În sensul alin. (1), cel puțin o dată pe an, structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să revizuiască și, dacă este necesar, să modifice politicile referitoare la cadrul de

administrare a activității instituției de credit, așa cum este acesta prevăzut în prezentul regulament. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 10 lit. a)

(3) În sensul alin. (1), cel puțin o dată pe an, structura de conducere a instituției de credit trebuie să revizuiască structura de administrare a activității instituției de credit, pentru a ține cont de orice schimbare a factorilor interni și externi care afectează instituția de credit. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 10 lit. b)

Art. 18 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să fie activă și independentă și să fie în măsură să explice Băncii Naționale a României și altor părți interesate deciziile sale. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 11)

(2) În sensul alin. (1), membrii structurii de conducere a instituției de credit trebuie să aibă independența de a lua cele mai bune decizii în interesul instituției de credit, bazate atât pe informațiile primite, cât și pe orice factori relevanți. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 11 lit. a)

(3) Membrii structurii de conducere a unei instituții de credit trebuie să aibă experiența necesară pentru a-și îndeplini atribuțiile, trebuie să aibă o înțelegere clară a rolului lor și trebuie să fie capabili să emită propriile raționamente profesionale care să fundamenteze deciziile luate. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 11 lit. B + Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 1)

(4) Organele cu funcție de supraveghere au responsabilitatea finală pentru operațiunile și soliditatea financiară a instituțiilor de credit. (Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 1 pt.17)

(5) În sensul alin. (4), în plus față de responsabilitățile prevăzute în prezentul regulament, membrii organelor cu funcție de supraveghere trebuie cel puțin:

- a) să înțeleagă și să își îndeplinească rolul de supraveghere, inclusiv prin înțelegerea profilului de risc al instituției de credit;
- b) să aprobe strategia de afaceri generală a instituției de credit, inclusiv a politicii generale de risc și a procedurilor de administrare a riscului;
- c) să evite conflictele de interese;
- d) să se abțină de la luarea unor decizii în raport cu care se află în situația de conflict de interese;
- e) să aloce timp suficient pentru îndeplinirea responsabilităților ce le revin;
- f) să dețină experiență adecvată, cu luarea în considerare a creșterii dimensiunilor și complexității instituției de credit;

- g) să evalueze periodic eficacitatea practicilor de guvernare și să procedeze la modificarea acestora în situația în care rezultatele analizei cer aceasta;
- h) să promoveze operarea în condiții de siguranță și soliditatea instituției de credit, să înțeleagă cadrul legal și de reglementare aplicabil acesteia și să asigure că instituția de credit menține o relație eficientă cu autoritățile de supraveghere;
- i) să evite implicarea organelor cu funcție de supraveghere în administrarea de zi cu zi a instituției de credit.

Art. 19 – (1) Organele cu funcție de supraveghere ale instituțiilor de credit trebuie să asigure că politicile și practicile de remunerare ale personalului instituției de credit, inclusiv ale membrilor organelor de supraveghere și ale membrilor organelor de conducere, corespund culturii instituției de credit, obiectivelor și strategiei pe termen lung, precum și mediului de control al acesteia.

(Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 6)

(2) Pentru scopurile alin. (1), organele cu funcție de supraveghere pot constitui un comitet care să le asiste, format în totalitate sau în majoritate din membri neexecutivi ai consiliului de administrație, în cazul instituțiilor de credit care au adoptat sistemul unitar de administrare, și din membri ai consiliului de supraveghere în cazul instituțiilor de credit care au adoptat sistemul dualist de administrare. **(Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 6 pt.45)**

(3) Remunerarea membrilor neexecutivi ai consiliului de administrație, în cazul instituțiilor de credit care au adoptat sistemul unitar de administrare, și membrilor consiliului de supraveghere în cazul instituțiilor de credit care au adoptat sistemul dualist de administrare nu trebuie corelate într-un mod necorespunzător cu performanța pe termen scurt a instituției de credit. **(Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 6 pt.46)**

(4) În situația în care membrii organelor cu funcție de conducere sunt eligibili pentru acordarea de stimulente corelate cu performanța instituției de credit, nivelul remunerării acestora trebuie să facă obiectul unor condiții relevante și obiective și nu trebuie corelate în mod excesiv cu performanța pe termen scurt a instituției de credit. **(Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 6 pt.47)**

Art. 20 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să dispună de politici privind selectarea, remunerarea, monitorizarea și planificarea succesiunii persoanelor cu funcții cheie de execuție. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 12)

(2) În sensul alin. (1), trebuie să se asigure că persoanele care dețin funcții cheie de execuție au calificarea și experiența necesare pentru îndeplinirea atribuțiilor ce le revin, iar schemele de remunerare trebuie stabilite într-un mod care să evite încurajarea asumării imprudente a riscurilor sau maximizarea profiturilor pe termen scurt. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 12 lit. a și b)

(3) În sensul alin. (2), structura de conducere trebuie să stabilească criterii clare pentru evaluarea calificării și experienței persoanelor cu funcții cheie de execuție.

Art. 21 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să promoveze standarde profesionale și de etică ridicate, precum și o cultură privind controlul intern, a căror implementare în cadrul întregii instituții de credit să contribuie la diminuarea riscurilor la care aceasta este expusă. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 13)

(2) În sensul alin. (1), structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să dispună de politici clare legate de modul în care aceste standarde trebuie îndeplinite, a căror implementare trebuie să fie revizuită în mod continuu. (GL 03 Ch. 2.1 B – IG 13)

Art. 22 – În vederea asigurării transparenței, în plus față de informațiile prevăzute în alte reglementări ale Băncii Naționale a României, instituțiile de credit trebuie să transmită autorității de supraveghere cel puțin următoarele informații legate de cadrul de administrare:

a) referitor la organele cu funcție de supraveghere - proces de selectare, cerințe de eligibilitate, criterii pentru independență, interese materiale în tranzacții și alte domenii cu impact asupra instituției de credit și referitor la organele cu funcție de conducere - responsabilități, linii de raportare;

b) referitor la structura acționariatului – beneficiarul real (*beneficial owners*), pozițiile ocupate de reprezentanții acționarului majoritar în organele cu funcție de supraveghere și în cele cu funcție de conducere;

c) referitor la structura organizatorică – liniile de activitate, comitetele de administrare;

d) informații privind structura stimulentei – politicile de remunerare, structura pachetelor compensatorii ale membrilor organelor cu funcție de supraveghere și ale membrilor organelor cu

funcție de conducere, politica în domeniul bonusurilor și facilităților de tip *stock options* pentru întreg personalul;

e) politicile sau codurile etice de desfășurare a activității, codul sau politica aferentă cadrului de administrare, precum și o auto-evaluare realizată de organele cu funcție de supraveghere cu privire la performanța acestora în raport cu prevederile respectivului cod/respectivei politici;

f) în cazul instituțiilor de credit cu capital de stat, politica ce definește obiectivele generale ale statului, în calitate de acționar, rolul statului în cadrul de administrare al instituției de credit, precum și modalitatea de implementare a respectivei politici. **(Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 7 pt.50)**

Art. 23 – (1) Organele cu funcție de supraveghere și organele cu funcție de conducere ale instituțiilor de credit trebuie să înțeleagă structura operațională a acestora, inclusiv în situația în care instituțiile de credit desfășoară, în cont propriu sau pe contul clienților, activități în jurisdicții, sau prin intermediul unor structuri, care reduc transparența. **(Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 8 + pt.53)**

(2) Organele cu funcție de supraveghere trebuie să analizeze adecvarea derulării de activități în jurisdicții, sau prin intermediul unor structuri, precum cele prevăzute la alin. (1), și pot lua în considerare impunerea de limite cu privire la aceste activități. Organele cu funcție de supraveghere trebuie să asigure că organele cu funcție de conducere stabilesc politici pentru identificarea și administrarea întregii game de riscuri asociate cu derularea acestor activități. **(Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 8 pt.52)**

(3) În sensul alin. (1), structura de conducere a instituțiilor de credit trebuie să asigure că acestea dispun de politici și proceduri adecvate pentru:

a) evaluarea regulată a necesității operării în jurisdicții sau prin intermediul unor structuri complexe care reduc transparența;

b) identificarea, măsurarea și administrarea tuturor riscurilor semnificative implicate de derularea respectivelor activități, inclusiv a riscului legal și reputațional;

c) organizarea unor procese adecvate pentru aprobarea tranzacțiilor și noilor produse legate de respectivele activități (de exemplu impunerea de limite, măsuri pentru diminuarea riscului legal și riscului reputațional, cerințe de informare);

- d) stabilirea de responsabilități pentru toate entitățile și liniile de activitate relevante în contextul derulării respectivelor activități;
 - e) definirea și înțelegerea scopului respectivelor activități, precum și asigurarea faptului că derularea acestora corespunde scopului stabilit;
 - f) monitorizarea evaluării regulate a conformității cu toate prevederile cadrului legal și de reglementare, precum și cu politicile interne ale instituțiilor de credit;
 - g) asigurarea faptului că aceste activități sunt avute în vedere în cadrul controalelor interne și în cadrul verificărilor efectuate de auditorii externi;
 - h) asigurarea faptului că informațiile privind activitățile în jurisdicții sau prin intermediul unor structuri care reduc transparența, precum și riscurile asociate acestora (scopul, strategiile, volumul, riscurile și controalele aferente) sunt raportate organelor cu funcție de supraveghere și sunt puse la dispoziția publicului. **(Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 8 + pt.56)**
- (4) Informațiile prevăzute la alin. (3) lit.h) sunt transmise și Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere.

Secțiunea a 3-a

Controlul intern al unei instituții de credit

3.1 Dispoziții generale privind controlul intern

Art. 24 – (1) În vederea implementării unui sistem de control intern eficace și cuprinzător pentru toate domeniile de activitate ale unei instituții de credit, aceasta trebuie să stabilească, cu luarea în considerare a prevederilor art. 5, trei funcții fundamentale ale controlului intern: funcția de control al riscurilor, funcția de conformitate și funcția de audit intern. **(GL 03 Ch. 2.1 C – IG 14)**

(2) Funcțiile de control intern prevăzute la alin. (1) trebuie să fie independente de liniile de activitate pe care acestea le monitorizează și controlează. **(GL 03 Ch. 2.1 C – IG 14 lit. a)**

Art. 25 – (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de sisteme de control intern adecvate.

(2) Sistemele de control intern prevăzute la alin. (1) trebuie să fie organizate de organele cu funcție de supraveghere și/sau de organele cu funcție de conducere și trebuie să aibă în vedere:

- a) structura organizatorică: definirea atribuțiilor și responsabilităților, inclusiv delegarea de competențe (de exemplu: limite de competență privind aprobarea de credite), politicile și procesele de luare a deciziilor, separarea funcțiilor critice (de exemplu: inițierea tranzacțiilor, plățile, reconcilierea, administrarea riscurilor, contabilitatea, auditul și conformitatea);
 - b) politicile și procesele contabile: reconcilierea conturilor, listele de control, informarea conducerii;
 - c) verificările (*principiul celor patru ochi*): separarea atribuțiilor, verificarea încrucișată, dublul control al activelor, semnătura dublă;
 - d) păstrarea în siguranță a activelor și investițiilor, inclusiv controlul fizic. (Basle Principle 17, Ess.2)
- (3) Instituțiile de credit care au adoptat sistemul unitar de administrare trebuie să asigure includerea în consiliul de administrație a unui număr corespunzător de membri neexecutivi care să dispună de experiența necesară pentru îndeplinirea atribuțiilor pe linia controlului intern. (Basle Principle 17 – Add.1)
- (4) În sensul alin. (2), structura de conducere trebuie să înțeleagă riscurile pe care activitatea desfășurată de instituția de credit le presupune și trebuie să se angajeze în promovarea unui mediu de control sănătos. (Basle Principle 17 – Ess.3)

Art. 26 – (1) Instituțiile de credit trebuie să organizeze o structură de control corespunzătoare, care să includă stabilirea unor politici și proceduri de control, precum și verificarea conformității cu politicile și procedurile de control stabilite, în condițiile în care activitățile de control sunt definite pentru fiecare nivel organizatoric. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 15 lit. a)

- (2) Activitățile de control intern trebuie să se constituie ca parte integrantă a activităților zilnice ale instituțiilor de credit. (Norma 17/2003 – Art.16 alin.1)
- (3) Activitățile de control includ cel puțin următoarele:
- a) analize la nivelul structurii de conducere;
 - b) analize operative la nivelul structurilor și sediilor secundare ale instituției de credit;
 - c) controale factice care au în vedere restricționarea accesului la active (de exemplu titluri, numerar), restricționarea accesului la conturile clienților etc.;
 - d) analiza încadrării în limitele impuse expunerilor la riscuri și urmărirea modului în care sunt soluționate situațiile de neconformitate;
 - e) aprobări și autorizări, în cazul operațiunilor ce depășesc anumite limite de sume;

f) verificări ale tranzacțiilor efectuate și reconcilieri, în special acolo unde există diferențe între metodologiile sau sistemele de evaluare utilizate de compartimentele însărcinate cu inițierea tranzacțiilor (*front office*) și compartimentele însărcinate cu înregistrarea și monitorizarea tranzacțiilor inițiate (*back office*). (Norma 17/2003 Art.18)

Art. 27 – (1) O funcție de control intern este considerată independentă, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

- a) personalul care exercită funcția de control nu are nici o atribuție care să cadă în sfera activităților pe care funcția de control urmează să le monitorizeze și controleze;
- b) funcția de control este separată din punct de vedere organizațional de activitățile atribuite pentru monitorizare și control, iar conducătorul funcției de control este subordonat unei persoane care nu are nici o responsabilitate pe linia conducerii activităților care urmează să fie monitorizate și controlate;
- c) conducătorul funcției de control raportează direct structurii de conducere și comitetului de audit și participă, cel puțin o dată pe an, la ședințele structurii de conducere căreia îi raportează;
- d) remunerarea personalului care exercită funcția de control nu este legată de performanța activităților pe care funcția de control urmează să le monitorizeze sau controleze. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 14 lit. b)

(2) Funcțiile de control intern ale unei instituții de credit trebuie să fie independente una de cealaltă, din punct de vedere organizațional, iar liniile de raportare aferente funcțiilor de control intern trebuie să funcționeze direct de la aceste funcții către structura de conducere. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 14 lit. c)

Art. 28 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit este responsabilă pentru existența resurselor necesare (personal suficient, calificat și cu experiență corespunzătoare) funcțiilor de control intern. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 14 lit. C)

(2) Instituțiile de credit trebuie să asigure existența unui echilibru adecvat, din perspectiva calificării și experienței, între personalul aferent activităților de *back office* și funcției de control în raport cu personalul aferent activităților de *front office*/inițiere a tranzacțiilor. (Basle Principle 17 – Ess.5)

Art. 29 – (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de sisteme informaționale riguroase care să acopere toate activitățile lor. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 18 + lit.a ultima propoz)

(2) În sensul alin. (1), instituțiile de credit trebuie să organizeze gestiunea informațiilor pe suport electronic și/sau, după caz, pe suport hârtie. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 18 lit. a)

(3) Instituțiile de credit trebuie să asigure existența datelor financiare, operaționale și de conformitate, adecvate și complete, pentru desfășurarea activității lor. (Norma 17/2003 – Art.23 alin.1)

(4) Instituțiile de credit trebuie să dispună de informații despre piață referitoare la evenimente și condiții care sunt relevante pentru luarea deciziilor. Informațiile trebuie să fie credibile, relevante, complete, oportune, accesibile și furnizate într-un format consecvent. (Norma 17/2003 – Art.23 alin.2 si 3)

(5) În contextul alin. (2), instituțiile de credit trebuie să respecte cerințele organizaționale și de control intern legate de procesarea electronică a informațiilor și să asigure existența unei piste de audit adecvate. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 18 lit. a)

(6) Sistemele informaționale ale instituțiilor de credit, inclusiv cele care păstrează și utilizează date în format electronic, trebuie să fie sigure, monitorizate independent și susținute de planuri alternative corespunzătoare, care să le permită continuarea activității în cazul apariției unor situații neprevăzute. Replicarea sistemelor critice trebuie asigurată fie prin existența unor sisteme de rezervă situate într-o altă locație a instituției de credit (centru de back-up), fie prin intermediul unui furnizor extern de servicii. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 18 lit. b)

(7) Funcționarea planurilor alternative prevăzute la alin. (6) trebuie testată periodic prin simularea operațiunilor pe sistemele de rezervă. (Norma 17/2003 – art.28 alin.2)

(8) Instituțiile de credit trebuie să controleze eficient riscurile implicate de utilizarea sistemelor informatice. În acest scop, se vor efectua atât controale generale la nivelul întregului sistem informatic, cât și controale la nivelul fiecărei aplicații informatice din componența acestuia. (Norma 17/2003 – art.27 alin.1)

(9) Controalele generale se efectuează asupra infrastructurii hardware și de comunicații a sistemelor informatice (sisteme mainframe, sisteme client/server, routere, echipamente de rețea, stații de lucru ale utilizatorilor finali), precum și asupra sistemelor de operare care asigură funcționarea acestora. Controalele au drept scop verificarea funcționării continue și corespunzătoare a acestora. (Norma 17/2003 – art.27 alin.2)

(10) Controalele generale includ și verificarea existenței și aplicării unei strategii de informatizare, a procedurilor interne de salvare și restaurare a datelor, a politicilor de efectuare a achizițiilor, a procedurilor de dezvoltare a aplicațiilor informatice, a procedurilor de administrare și întreținere, precum și a politicilor de securitate vizând accesul fizic și logic la resursele sistemului informatic. (Norma 17/2003 – art.27 alin.3)

(11) Controalele efectuate la nivelul aplicațiilor informatice reprezintă proceduri de validare și control incluse în codul aplicațiilor informatice utilizate, precum și proceduri manuale de verificare a modului de procesare a tranzacțiilor și efectuării operațiunilor. (Norma 17/2003 – art.27 alin.4)

Art. 30 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să implementeze proceduri de alertă interne corespunzătoare, care să poată fi utilizate de personal pentru a atrage atenția asupra îngrijorărilor legitime și de substanță în legătură cu administrarea activității. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 19)

(2) Procedurile utilizate de personal în sensul alin. (1) trebuie să respecte confidențialitatea persoanei care ridică o problemă legată de administrarea activității și trebuie să asigure posibilitatea de a ridica astfel de probleme în afara liniilor normale de raportare (de exemplu, către coordonatorul funcției de conformitate sau al celei de audit intern). (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 19 lit. a)

(3) Procedurile prevăzute la alin. (1) trebuie să fie disponibile, în formă scrisă, întregului personal al instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 19 lit. a)

(4) Informațiile furnizate de personalul instituției de credit prin intermediul procedurilor prevăzute la alin. (1) trebuie, dacă este cazul, să fie puse la dispoziția structurii de conducere. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 19 lit. a)

Art. 31 – (1) Monitorizarea eficacității sistemului de control intern va fi efectuată atât de personalul responsabil pentru fiecare structură și sediu secundar al instituției de credit, cât și de auditul intern. (Norma 17/2003 – Art.31 alin.2)

(2) Monitorizarea eficacității sistemului de control intern trebuie să facă parte din activitățile zilnice ale instituțiilor de credit și trebuie să includă și evaluări separate ale sistemului de control intern în general. (Norma 17/2003 – Art.31 alin.3)

Art. 32 – (1) Deficiențele identificate în legătură cu sistemul de control intern trebuie să fie raportate imediat conducătorilor structurilor și ai sediilor secundare competenți care trebuie să ia măsuri pentru remedierea cu promptitudine a acestora.

(2) Deficiențele majore ale sistemului de control intern trebuie să fie raportate organelor cu funcție de conducere și organelor cu funcție de supraveghere ale instituțiilor de credit.

(3) Organele cu funcție de conducere au responsabilitatea de a stabili un sistem de detectare a deficiențelor sistemului de control intern și de a întreprinde măsuri pentru soluționarea respectivelor deficiențe. (Norma 17/2003 – Art.32)

Art. 33 – Instituțiile de credit trebuie să informeze Banca Națională a României - Direcția Supraveghere imediat ce intră în posesia unor informații cu caracter material ce pot afecta negativ reputația și/sau experiența membrilor organelor cu funcție de supraveghere sau organelor cu funcție de conducere. (Basle Principle 17 – Add.4)

3.2 Funcția de control al riscurilor

Art. 34 – (1) Funcția de control al riscurilor trebuie să asigure conformitatea cu politicile în domeniul riscurilor. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 15)

(2) Funcția de control al riscurilor din cadrul instituțiilor de credit trebuie să ia în considerare toate riscurile pe care instituția de credit le identifică prin intermediul procesului propriu de evaluare a riscurilor. În cadrul instituțiilor de credit cu o activitate complexă și sofisticată, funcția de control al riscurilor trebuie să monitorizeze fiecare risc semnificativ la care acestea sunt expuse. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 15 lit. b)

(3) Organele cu funcție de conducere ale unei instituții de credit trebuie să evalueze în mod continuu riscurile care afectează atingerea obiectivelor instituției de credit și să ia măsuri cu privire la orice modificare a condițiilor în care aceasta își desfășoară activitatea. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 15 lit. b)

(4) Persoanele desemnate să exercite funcția de control al riscurilor trebuie să raporteze structuri de conducere a instituției de credit, precum și oricăror persoane relevante din cadrul instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 15 lit. b)

3.3 Funcția de conformitate

Art. 35 – (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de o funcție de conformitate care are rolul de a asista organele cu funcție de conducere în identificarea, evaluarea, monitorizarea și raportarea riscului de conformitate asociat activităților desfășurate de acestea. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 16 + Compliance and the compliance function in banks – Pr. 7 pt.37)

(2) Funcția de conformitate a unei instituții de credit trebuie să asiste organele cu funcție de conducere ale instituției de credit în special prin oferirea de consultanță referitoare la conformitatea activității desfășurate cu prevederile cadrului legislativ sau de reglementare, ale normelor și standardelor proprii, precum și ale codurilor de conduită stabilite de piețe sau industrie și prin furnizarea de informații legate de evoluțiile în acest domeniu. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 16 lit. c + Compliance and the compliance function in banks – Pr. 7 și pt. 35)

(3) Funcția de conformitate a unei instituții de credit poate să evalueze posibilul impact al oricăror schimbări ale elementelor prevăzute la alin. (2) asupra activităților instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 16 lit. c + Compliance and the compliance function in banks – Pt.38)

Art. 36 – (1) Organele cu funcție de supraveghere ale instituției de credit au responsabilitatea de a supraveghea administrarea riscului de conformitate. (Basle Principle 17 – Ess.6)

(2) Organele cu funcție de conducere ale instituțiilor de credit sunt responsabile pentru administrarea eficace a riscului de conformitate. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 16 lit. b + Compliance and the compliance function in banks, Pr. 4+Basle Principle 17 – Ess.6)

(3) Organele cu funcție de supraveghere ale instituțiilor de credit trebuie să aprobe politica cu privire la riscul de conformitate, inclusiv un document oficial care să stabilească o funcție de conformitate independentă, permanentă și eficace. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 16 lit. a - Compliance and the compliance function in banks, Pr. 1)

(4) Organele cu funcție de supraveghere ale instituției de credit trebuie să analizeze, cel puțin o dată pe an, politica de conformitate și implementarea acesteia.

(5) Organele cu funcție de conducere ale instituției de credit trebuie să stabilească și să comunice politica de conformitate, să asigure că aceasta este respectată și să raporteze organelor cu funcție de supraveghere în legătură cu administrarea riscului de conformitate. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 16 lit. b)

(6) Politica de conformitate a unei instituții de credit trebuie să conțină principiile de bază care trebuie urmate de către întreg personalul, inclusiv de către organele cu funcție de conducere, și să

explice principalele procese prin intermediul cărora riscurile de conformitate urmează să fie identificate și administrate de la toate nivelurile instituției de credit. (Compliance and the compliance function in banks – pt. 16)

(7) Organele cu funcție de supraveghere ale instituției de credit pot fi asistate de un comitet în îndeplinirea atribuțiilor ce le revin cu privire la riscul de conformitate (de exemplu comitetul de audit). (Compliance and the compliance function in banks, Pr. 1)

Art. 37 – Funcția de conformitate trebuie să asiste organele cu funcție de conducere în scopul:

- a) asigurării unei culturi organizaționale privind conformitatea;
- b) elaborării de ghiduri scrise destinate personalului cu privire la implementarea adecvată a cadrului legal și de reglementare și a standardelor, prin intermediul politicilor, procedurilor și altor documente precum manuale de conformitate, coduri interne de conduită și ghiduri practice.

(Compliance and the compliance function in banks, Pr. 7 pt.36)

Art. 38 – (1) La stabilirea domeniilor de competență administrate de funcția de conformitate, instituțiile de credit vor lua în considerare natura, dimensiunea și complexitatea activității desfășurate.

(2) Funcția de conformitate poate avea responsabilități statutare specifice (spre exemplu, în domeniul combaterii spălării banilor). (Compliance and the compliance function in banks – pt. 42)

Art. 39 – Funcția de conformitate a unei instituții de credit este independentă dacă sunt îndeplinite cel puțin următoarele condiții:

- a) funcția de conformitate are un statut oficial în cadrul instituției de credit;
- b) există un coordonator al funcției de conformitate responsabil cu administrarea riscului de conformitate în cadrul instituției de credit;
- c) personalul funcției de conformitate și în special coordonatorul acestei funcții nu trebuie să se afle în vreun conflict de interese din perspectiva responsabilităților referitoare la conformitate și altor responsabilități pe care le pot avea;
- d) personalul funcției de conformitate trebuie să aibă acces la informațiile și persoanele necesare pentru a-și îndeplini responsabilitățile. (Compliance and the compliance function in banks – pt. 20)

Art. 40 – În sensul art. 39 lit. a), statutul oficial al funcției de conformitate a instituției de credit este prevăzut fie în politica de conformitate a instituției de credit, fie într-un alt document oficial, și cuprinde cel puțin următoarele:

- a) rolul și responsabilitățile funcției de conformitate;
- b) măsuri pentru asigurarea independenței;
- c) relația cu alte funcții de administrare a riscului din cadrul instituției de credit și cu funcția de audit intern;
- d) în cazul în care responsabilitățile pe linia conformității sunt îndeplinite de către persoane din diferite structuri, modul de alocare a acestor responsabilități între structuri;
- e) dreptul de a avea acces la informațiile necesare pentru îndeplinirea responsabilităților pe linia conformității și obligația personalului instituției de credit de a furniza informații;
- f) dreptul de a desfășura investigații cu privire la posibilele încălcări ale politicii de conformitate și dreptul de a numi experți externi care să efectueze această activitate;
- g) dreptul de a putea să exprime și să comunice rezultatele activității desfășurate organelor cu funcție de conducere ale instituției de credit și, dacă este necesar, organelor cu funcție de supraveghere sau comitetelor organelor cu funcție de supraveghere;
- h) obligații oficiale de raportare către organele cu funcție de conducere;
- i) dreptul de a avea acces direct la organele cu funcție de supraveghere ale instituției de credit sau la comitetele acestora. **(Compliance and the compliance function in banks – pt. 23)**

Art. 41 – În sensul art. 39 lit. b), instituțiile de credit trebuie să aibă în vedere cel puțin următoarele:

- a) coordonatorul funcției de conformitate trebuie să fie o persoană cu poziție executivă sau o persoană cu experiență în domeniu (*senior staff member*) a cărei responsabilitate este aceea de a coordona identificarea și administrarea riscului de conformitate, precum și de a supraveghea activitatea personalului aferent funcției de conformitate; **(Compliance and the compliance function in banks – pt. 24)**
- b) să stabilească natura liniilor de raportare sau a altor relații funcționale între personalul care are responsabilități de conformitate și coordonatorul funcției de conformitate; **(Compliance and the compliance function in banks – pt. 25)**

c) în cazul în care coordonatorul funcției de conformitate este membru al organelor cu funcție de conducere ale instituției de credit, acesta nu trebuie să aibă responsabilități directe în legătură cu liniile de activitate ale instituției de credit; în cazul în care coordonatorul funcției de conformitate nu este membru al organelor cu funcție de conducere ale instituției de credit, acesta trebuie să aibă o linie de raportare directă către un membru al organelor cu funcție de conducere care nu are responsabilități directe în legătură cu liniile de activitate ale instituției de credit; **(Compliance and the compliance function in banks – pt. 26)**

d) să comunice organelor cu funcție de supraveghere ale instituției de credit și Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere numirea sau eliberarea din funcție a coordonatorului funcției de conformitate, împreună cu motivele aferente. **(Compliance and the compliance function in banks – pt. 27)**

Art. 42 – În sensul art. 39 lit. c), instituțiile de credit trebuie să stabilească nivelul remunerării personalului funcției de conformitate independent de performanța financiară a liniilor de activitate în legătură cu care acesta își exercită responsabilitățile. **(Compliance and the compliance function in banks – pt. 29)**

Art. 43 – (1) În sensul art. 39 lit. d), personalul funcției de conformitate trebuie să-și poată desfășura responsabilitățile din proprie inițiativă în toate structurile băncii în care există risc de conformitate și să solicite asistență din partea unor specialiști din cadrul instituției de credit sau din afara acesteia. **(Compliance and the compliance function in banks – pt. 31)**

(2) Personalul funcției de conformitate trebuie să aibă dreptul să comunice din proprie inițiativă cu orice angajat al instituției de credit și să aibă acces la orice înregistrări sau documente necesare pentru a-i permite îndeplinirea responsabilităților sale. **(Compliance and the compliance function in banks – pt. 30)**

(3) Coordonatorul funcției de conformitate are dreptul să informeze organele cu funcție de conducere cu privire la investigațiile sale legate de posibile încălcări ale politicii de conformitate și are dreptul să raporteze direct organelor cu funcție de supraveghere sau unui comitet al acestora orice nereguli sau posibile încălcări constatate pe parcursul investigațiilor sale. **(Compliance and the compliance function in banks – pt. 32)**

(4) Personalul funcției de conformitate are dreptul să facă recomandări în scopul corectării situațiilor de neconformitate constatate. (Compliance and the compliance function in banks – pt. 38)

Art. 44 – Personalul funcției de conformitate a unei instituții de credit are și rolul de a verifica dacă noile produse și noile proceduri sunt în conformitate cu cadrul legislativ în vigoare și cu orice amendamente cunoscute ale acestuia care nu au intrat încă în vigoare. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 16 lit. c+ Compliance and the compliance function in banks – Pt.37)

Art. 45 – (1) Personalul funcției de conformitate trebuie să elaboreze și să aplice metodologii de măsurare a riscului de conformitate (de exemplu prin utilizarea unor indicatori de performanță). (Compliance and the compliance function in banks, Pr. 7 pt.38)

(2) Personalul funcției de conformitate monitorizează și testează conformitatea pe baza unor teste suficiente și adecvate și comunică rezultatele potrivit liniilor de raportare ale instituției de credit, în conformitate cu procedurile interne de administrare a riscurilor. (Compliance and the compliance function in banks pt. 40)

(3) Coordonatorul funcției de conformitate raportează în mod regulat organelor cu funcție de conducere ale instituției de credit asupra oricăror aspecte legate de riscul de conformitate. (Compliance and the compliance function in banks pt. 41)

(4) Organele cu funcție de conducere trebuie să întocmească și să prezinte organelor cu funcție de supraveghere un raport anual privind modul de administrare a riscului de conformitate.

Art. 46 – Responsabilitățile funcției de conformitate trebuie să fie îndeplinite în baza unui program care planifică activitățile de realizat, care trebuie să cuprindă cel puțin: implementarea și revizuirea politicilor și procedurilor specifice, evaluarea riscului de conformitate, testarea și informarea personalului asupra aspectelor de conformitate. (Compliance and the compliance function in banks – Pt.43)

Art. 47 – (1) Personalul funcției de conformitate trebuie să aibă calificările necesare, experiența relevantă și calitățile personale și profesionale care să îi permită să desfășoare activitățile specifice.

(2) Personalul funcției de conformitate trebuie să aibă o bună cunoaștere a cadrului legal și de reglementare și a standardelor profesionale și de etică, precum și a impactului acestora asupra operațiunilor instituției de credit. **(Compliance and the compliance function in banks – Pr. 6)**

Art. 48 – (1) Instituțiile de credit pot externaliza activități specifice funcției de conformitate, în măsura în care acestea rămân supuse supravegherii coordonatorului funcției de conformitate.

(2) În situația prevăzută la alin. (1), organele cu funcție de supraveghere și organele cu funcție de conducere rămân responsabile pentru conformarea instituției de credit cu cadrul legal și de reglementare și cu standardele profesionale și de etică. **(Compliance and the compliance function in banks – Principle 10)**

Art. 49 – (1) Instituțiile de credit se pot organiza astfel încât responsabilitățile de conformitate să fie exercitate de personal din departamente diferite, cu condiția ca responsabilitățile fiecărei structuri implicate să fie clare. **(Compliance and the compliance function in banks – Principle 7)**

(2) În situația prevăzută la alin. (1), instituțiile de credit trebuie să asigure mecanisme de cooperare între departamentele implicate și cu coordonatorul funcției de conformitate, astfel încât coordonatorul funcției de conformitate să-și poată exercita responsabilitățile în mod corespunzător. **(Compliance and the compliance function in banks – Principle 7 pt.34)**

Art. 50 – Instituțiile de credit trebuie să se conformeze cu prevederile cadrului legal și de reglementare din toate jurisdicțiile în care desfășoară activități. **(Compliance and the compliance function in banks – Principle 9)**

3.4 Funcția de audit intern

Art. 51 – (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de o funcție de audit intern independentă, permanentă și eficace care are drept obiective:

- a) asigurarea că politicile și procesele instituțiilor de credit sunt respectate în cadrul tuturor activităților și structurilor;
- b) revizuirea politicilor, proceselor și mecanismelor de control astfel încât acestea să rămână suficiente și adecvate activității desfășurate. **(CP 17 - Ess7+ GL 03 Ch. 2.1 C – IG 17 lit. c)**

(2) Organele cu funcție de conducere ale instituțiilor de credit sunt responsabile pentru asigurarea unei activități de audit intern adecvate, corespunzătoare dimensiunii și naturii operațiunilor lor.

(3) Fără a aduce atingere prevederilor art. 63, funcția de audit intern va fi organizată potrivit reglementărilor emise de Camera Auditorilor Financiari din România.

Art. 52 – (1) Organele cu funcție de supraveghere ale instituției de credit trebuie să constituie un comitet care să le asiste în realizarea atribuțiilor lor pe linia auditului intern.

(2) Comitetul de audit este responsabil de:

a) supravegherea auditorilor interni și auditorilor financiari;

b) aprobarea, sau propunerea de aprobare adresată organelor cu funcție de supraveghere, remunerarea și revocarea auditorului financiar;

c) revizuirea și aprobarea sferei de cuprindere a auditului și frecvenței angajamentelor de audit;

d) primirea rapoartelor de audit;

e) asigurarea că organele cu funcție de conducere iau măsurile de remediere necesare pentru a soluționa deficiențele identificate în activitatea de control și de conformitate, precum și a altor probleme identificate de auditori. (Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 1 pt.22)

(3) Comitetul de audit trebuie să includă, în majoritate, membri ai organelor cu funcție de supraveghere care nu îndeplinesc și funcții de conducere (în cazul sistemului unitar) și care dețin o înțelegere clară a rolului comitetului de audit. (Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 1 pt.23)

Art. 53 – Orice situație de limitare a sferei de cuprindere a auditului intern va fi adusă la cunoștință organelor cu funcție de supraveghere și comitetului de audit. (Norma 17/2003 Art.101(2))

Art. 54 – (1) Persoanele care sunt soți, rude sau afini până la gradul al patrulea inclusiv cu membrii organelor cu funcție de conducere ale unei instituții de credit nu pot fi auditori interni ai instituției de credit. (Norma 17/2003 Art.101(4))

(2) În vederea evitării oricărui conflict de interese, auditorii interni nu vor putea audita activități sau funcții desfășurate și, respectiv, deținute decât după trecerea unei perioade de cel puțin un an

și nu vor putea fi angrenați în operațiuni ale instituțiilor de credit ori în proiectarea sau implementarea oricăror proceduri de control. (Norma 17/2003 Art.102(1))

(3) Auditorii interni pot formula recomandări cu privire la procedurile de control. (Norma 17/2003 Art.102(3))

(4) Fără a prejudicia obiectivitatea și imparțialitatea auditului intern, la cererea organelor cu funcție de conducere ale instituției de credit, acesta poate să exprime opinii legate de modul în care principiile de control intern sunt respectate în unele situații specifice, cum ar fi: reorganizări de amploare, demararea unor noi activități importante sau riscante, constituirea sau reorganizarea sistemelor de control al administrării riscurilor, sistemelor informaționale sau informatice. (Norma 17/2003 Art.102(4))

(5) Fără a prejudicia obiectivitatea și imparțialitatea auditului intern, auditorii interni vor putea acorda consultanță asupra unor operațiuni pentru care au avut anterior responsabilități sau asupra cărora au exercitat angajamente de audit, în conformitate cu statutul auditului intern, cu condiția de a nu efectua un angajament de audit în anul următor. (Norma 17/2003 Art.103)

(6) Auditul intern nu va putea agreea desfășurarea unui angajament de consultanță care determină sustragerea de la cerințele normale aferente unui angajament de audit, dacă serviciul respectiv este mai bine desfășurat ca angajament de audit. (Norma 17/2003 Art.114(3))

(7) Funcția de audit intern trebuie să aibă acces nelimitat la structura de conducere și la comitetul de audit precum și la documente și informații relevante din toate liniile de activitate. (GL 03 Ch. 2.1 C– IG 17 lit. b și c - propoz 2)

Art. 55 – (1) Funcția de audit intern trebuie să permită structurii de conducere a instituției de credit să se asigure asupra calității controalelor interne, atât din punct de vedere al eficacității, cât și al eficienței acestora. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 17)

(2) În sensul alin. (1), rezultatele evaluării adecvării controalelor interne (evaluare care include și funcția de control al riscurilor și cea de conformitate) de către funcția de audit intern trebuie să fie raportate structurii de conducere. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 17 lit. a + c)

(3) Orice recomandări făcute de către auditul intern pentru remedieri semnificative ale controalelor interne trebuie să fie raportate direct structurii de conducere a instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 17 lit. b)

(4) Toate recomandările făcute de auditul intern trebuie să facă obiectul unei proceduri de urmărire de către nivelul respectiv de conducere, în scopul asigurării (și raportării) soluționării acestora. (GL 03 Ch. 2.1 C – IG 17 lit. b)

Art. 56 – (1) Funcția de audit intern trebuie să dispună de o metodologie prin care să identifice toate riscurile semnificative cu care se confruntă o instituție de credit. (CP 17 Ess8)

(2) Pe baza metodologiei prevăzute la alin. (1), funcția de audit intern trebuie să elaboreze un plan de audit și să își aloce resursele în mod corespunzător. (CP 17 Ess8)

Art. 57 – Funcția de audit intern trebuie să aibă resurse suficiente, personal instruit corespunzător și cu experiență relevantă pentru a înțelege și a evalua activitatea pe care o auditează. (CP 17 Ess8)

Art. 58 – (1) Auditorii interni trebuie să fie corecți, onești și incoruptibili, să respecte prevederile legale și ale codurilor de conduită etică *aferente profesiei* și să comunice informații potrivit cerințelor legale și ale profesiei. (Norma 17/2003 Art.104)

(2) Pentru a nu fi afectată capacitatea de evaluare critică a auditorilor interni, ca urmare a rutinei și executării permanente a aceluiași sarcini, instituțiile de credit trebuie să asigure, în măsura posibilităților, rotirea acestora. (Norma 17/2003 Art.106)

Art. 59 – (1) Auditorii interni trebuie să fie prudenți în utilizarea informațiilor colectate în exercitarea activității și să asigure protejarea acestor informații. (Norma 17/2003 Art.108(1))

(2) Auditorii interni nu vor utiliza informațiile colectate pentru obținerea unor avantaje personale sau în orice mod care ar fi contrar prevederilor legale ori în detrimentul obiectivelor instituției de credit. (Norma 17/2003 Art.108(2))

Art. 60 – Funcția de audit intern trebuie să aibă competența de a evalua orice funcții externalizate. (CP 17 Ess8).

Art. 61 – (1) Instituțiile de credit trebuie să elaboreze statutul auditului intern. (Norma 17/2003 Art.109(1))

(2) Statutul auditului intern trebuie să fie revizuit periodic și comunicat întregului personal al instituției de credit. (Norma 17/2003 Art.110(1))

(3) Statutul auditului intern trebuie să prevadă dreptul de inițiativă al auditorului intern și autoritatea acestuia de a comunica cu orice membru din cadrul personalului instituției de credit, de a examina orice activitate, structură sau sediu secundar al instituției de credit, precum și accesul acestuia la orice înregistrări, fișiere și informații interne, inclusiv la informații destinate organelor cu funcție de conducere, precum și la procese-verbale și alte materiale cu caracter similar ale tuturor organelor de decizie și consultative, care prezintă relevanță în îndeplinirea atribuțiilor sale. (Norma 17/2003 Art.111(1))

Art. 62 – (1) În cazul în care instituția de credit este filială a unei instituții străine, aceasta implementează principiile privind auditul intern stabilite la nivel central de către instituția mamă cu obligația respectării cerințelor impuse de legislația română. (similar cu GL 03 Ch. 2.1 B - IG 4 lit. d).

(2) În cazul instituțiilor de credit care desfășoară activitate în străinătate, fie prin intermediul unei sucursale, fie prin intermediul unei filiale, stabilirea principiilor privind auditul intern la nivel central de către instituția de credit mamă trebuie realizată fără a aduce atingere prevederilor cadrului legal și de reglementare din țara în care respectivele sucursale sau filiale își desfășoară activitatea. (Internal audit in banks and the supervisor's relationship with auditors– Principle 9-pt. 40).

Art. 63 – Instituțiile de credit nu pot externaliza activitatea de audit intern.

CAPITOLUL III

Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri

Secțiunea I

Dispoziții generale privind procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri

Art. 64 – (1) Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri al unei instituții de credit trebuie să reprezinte o componentă a procesului de conducere al instituției de credit și a culturii decizionale a acesteia. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP4)

(2) În sensul alin. (1), procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri al unei instituții de credit trebuie să asigure structurii de conducere posibilitatea să evalueze, în mod continuu, profilul de risc al instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP4 lit. a)

(3) Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri al unei instituții de credit trebuie să fie formalizat. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP9 lit. a)

Art. 65 – Instituțiile de credit trebuie să informeze Banca Națională a României - Direcția Supraveghere cu privire la:

- a) modul în care este structurat procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri;
- b) ipotezele care sunt utilizate pentru determinarea riscurilor pe sectoare și a tipurilor de riscuri;
- c) sensibilitatea la risc și nivelurile de încredere utilizate pentru cuantificarea riscurilor;
- d) modalitatea de agregare a riscurilor pentru a determina necesarul de capital economic. (GL 03 Ch.4 – Dialogue 1 lit.a)

Art. 66 – Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri trebuie să acopere:

- a) riscurile pentru care există cerințe de capital reglementate de Banca Națională a României, potrivit *Regulamentului Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit și firmele de investiții*, inclusiv diferențele semnificative între tratamentul reglementat al riscurilor pentru calculul cerințelor minime de capital și tratamentul prevăzut de procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri;
- b) riscurile pentru care nu există cerințe de capital reglementate, respectiv:
 - i) riscuri rezultate din aplicarea unor abordări mai puțin sofisticate (subestimarea riscului de credit în contextul utilizării abordării standard; subestimarea riscului operațional în contextul utilizării abordării de bază sau abordării standard);
 - ii) subestimarea pentru pierderea în caz de nerambursare în condiții de criză;
 - iii) riscul rezidual aferent tehnicilor de diminuare a riscului de credit și
 - iv) riscul din securitizare;
- c) riscuri precum: riscul de rată a dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare, riscul de concentrare, riscul de lichiditate, riscul de decontare, riscul reputațional și cel strategic. Pentru riscurile din această categorie instituțiile de credit pot utiliza metode calitative de evaluare și diminuare;

d) riscuri externe instituției de credit, respectiv riscuri aferente mediului de reglementare, economic sau de desfășurare a activității instituției de credit și care nu se încadrează în situațiile prevăzute la lit. a-c. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP7 lit. b)

Art. 67 – Instituțiile de credit trebuie să dispună de un proces intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri aplicabil la nivelul prevăzut de *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 17/22/2006 privind supravegherea pe bază consolidată a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții*. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP9 lit. a)

Art. 68 – Prevederile art. 149 din *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007* se aplică de casa centrală a cooperativelor de credit atât la nivel individual cât și la nivelul rețelei cooperatiste.

Art. 69 – (1) Instituțiile de credit sunt responsabile de procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, precum și pentru stabilirea unor cerințe de capital intern care să fie conforme cu profilul lor de risc și cu mediul în care acestea își desfășoară activitatea. (GL 03 CH.2.2 – ICAAP 2 lit.a + Basel II pt.726)

(2) Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri trebuie să fie adaptat necesităților instituțiilor de credit și trebuie să utilizeze datele de intrare și definițiile pe care instituțiile de credit le folosesc pentru scopuri interne. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP2 lit. a)

(3) În sensul alin. (2), o instituție de credit poate utiliza propriile definiții pentru riscuri și pentru gradul de semnificație al unui risc, sub rezerva furnizării de explicații Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere, inclusiv cu privire la metodele utilizate, la acoperirea cu capital a tuturor riscurilor semnificative și la modul în care abordarea folosită de instituția de credit interacționează cu obligațiile instituite de reglementările Băncii Naționale a României referitoare la calcularea cerințelor de capital. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP7 lit. a)

Art. 70 – Instituțiile de credit trebuie să stabilească în mod clar în cadrul procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri tipurile de riscuri pentru care utilizează o abordare cantitativă în ceea ce privește evaluarea, administrarea și diminuarea acestora și cele pentru care utilizează o abordare calitativă a acestor aspecte. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP6 lit. d)

Art. 71 – (1) Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri trebuie să ia în considerare planurile strategice ale instituției de credit și legătura acestora cu factorii macroeconomici (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP8)

(2) În sensul alin. (1), instituțiile de credit trebuie să dezvolte o strategie de menținere a nivelurilor de capital, care să ia în considerare factori precum: previziunile cu privire la ritmul de creștere a creditului, sursele și utilizările de fonduri viitoare, politica de dividende și orice variație în cadrul unui ciclu economic a necesarului de fonduri proprii reglementat potrivit *Regulamentului Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit și firmele de investiții.* (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP8 lit. a)

(3) Instituțiile de credit trebuie să dispună de un plan explicit privind capitalul, aprobat de către structura de conducere, care să cuprindă cel puțin următoarele:

a) obiectivele instituției de credit și orizontul de timp necesar pentru atingerea obiectivelor respective;

b) o descriere generală a procesului de planificare a capitalului și a responsabilităților aferente acestuia;

c) modul în care instituția de credit se va conforma în viitor cu cerințele de capital;

d) orice limite relevante legate de capital;

e) un plan general pentru situații neprevăzute pentru tratamentul divergențelor și al situațiilor neprevăzute (cum ar fi posibilitatea majorării capitalului, restrângerea activității sau utilizarea tehnicilor de diminuare a riscului). (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP8 lit. b)

(4) Instituțiile de credit trebuie să efectueze simulări de criză care să ia în considerare elemente precum riscurile specifice jurisdicției în care acestea își desfășoară activitatea și stadiul în care se află ciclul economic. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP8 lit. c)

(5) Instituțiile de credit trebuie să analizeze impactul pe care noul cadru legal, comportamentul competitorilor sau alți factori îl pot avea asupra performanței lor, pentru a determina acele modificări ale mediului în care își desfășoară activitatea pe care ar putea să le susțină. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP8 lit. c)

Art. 72 – (1) Instituțiile de credit își pot proiecta procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri astfel încât să utilizeze abordări precum:

a) utilizarea rezultatelor produse de metodologiile reglementate pentru calculul cerințelor de capital aferente riscurilor prevăzute de *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit și firmele de investiții* și luarea în considerare a unor riscuri precum riscul de concentrare, riscul rezidual rezultat din utilizarea tehnicilor de diminuare a riscului de credit și din operațiuni de securitizare sau riscul de rată a dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare. În cazul utilizării acestei abordări, instituțiile de credit trebuie să demonstreze că au analizat toate riscurile nereglementate de regulamentul menționat și au constatat că acestea sunt fie absente, fie ne semnificative sau au calculat o cerință de capital care s-a adăugat celei stabilite în baza *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 13/18/2006*;

b) utilizarea unor metodologii diferite pentru diferitele tipuri de riscuri și calcularea unei sume a cerințelor de capital rezultate;

c) utilizarea de metodologii complexe. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP9 lit.d)

(2) Instituțiile de credit trebuie să fundamenteze situațiile în care în cadrul metodologiei iau în considerare efectele de diversificare și corelare. (GL 03 Ch.4 – Dialogue 3 lit.a).

(3) În situația în care, pentru unele categorii de riscuri, nu sunt disponibile informații suficiente, instituțiile de credit pot utiliza în cadrul metodologiei și estimări. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP9 lit.e)

(4) Instituțiile de credit trebuie să includă în procesul lor intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri estimări ale riscurilor care nu pot fi măsurate, în situația în care acestea sunt semnificative. Această cerință ar putea fi mai puțin strictă, dacă instituțiile de credit demonstrează Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere că dispun de o politică adecvată de diminuare/administrare a acestor riscuri. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP9 lit. g)

Art. 73 – Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri trebuie să se bazeze pe procese adecvate de măsurare și evaluare. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP9)

Art. 74 – (1) Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri al instituției de credit trebuie să fie revizuit ori de câte ori se consideră necesar, dar cel puțin anual, astfel încât riscurile să fie acoperite în mod adecvat, iar acoperirea cu capital să reflecte profilul de risc actual al instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP5 lit. a)

(2) În scopul alin. (1), instituțiile de credit vor proceda la revizuirea procesului intern de adecvare a capitalului la riscuri cel puțin în următoarele situații: modificări ale strategiei instituției de credit, ale planului de desfășurare a activității, ale mediului în care își desfășoară activitatea sau ale oricăror alți factori care au un efect semnificativ asupra ipotezelor sau metodologiilor utilizate în cadrul respectivului proces. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP5 lit. c)

(3) Orice riscuri noi care apar în cadrul activității instituției de credit trebuie să fie identificate și incluse în procesul intern de adecvare a capitalului la riscuri al acesteia. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP5 lit. c)

Art. 75 – (1) Instituțiile de credit trebuie să proiecteze în detaliu procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP3)

(2) Inițierea și conceperea proiectării procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri sunt responsabilitatea structurii de conducere a instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP3 lit. a)

(3) În sensul alin. (2), organele cu funcție de supraveghere ale instituției de credit trebuie să aprobe proiectarea procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri la nivel conceptual (cel puțin sfera de aplicare, metodologia și obiectivele generale), iar organele cu funcție de conducere ale instituției de credit sunt responsabile pentru aprobarea detaliilor aferente proiectării (conceptele tehnice). (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP3 lit. a)

(4) Structura de conducere a instituției de credit este responsabilă de integrarea planificării și administrării capitalului în cultura și abordarea generală a instituției de credit privind administrarea riscului. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP3 lit. b)

(5) În sensul alin. (4), structura de conducere trebuie să asigure că procesul legat de stabilirea structurii și distribuției capitalului, precum și politicile și procedurile de administrare a procesului sunt comunicate și implementate la nivelul întregii instituții și sunt susținute cu suficientă autoritate și resurse. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP3 lit. b)

(6) Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri al instituției de credit (politicile, metodologiile, ipotezele și procedurile) trebuie să fie prevăzut într-un document, să fie revizuit și aprobat de către structura de conducere a instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP3 lit.c)

(7) Rezultatele procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri al instituției de credit trebuie să fie raportate structurii de conducere a acesteia. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP3 lit.d)

Art. 76 – (1) Procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri al unei instituții de credit trebuie să aibă ca rezultat determinarea unei valori adecvate a capitalului economic al instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP 10)

(2) În sensul alin. (1), instituțiile de credit trebuie să poată explica Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere similitudinile și diferențele între rezultatul procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și cerințele de capital reglementate de Banca Națională a României. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP 10 lit. a)

Art. 77 – Rezultatele și concluziile procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri trebuie să fie luate în considerare la elaborarea și revizuirea strategiei și a apetitului la risc. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP9 lit. b)

Art. 78 – (1) Fără a aduce atingere prevederilor art. 64, orice externalizare a anumitor elemente ale procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri se va face cu respectarea prevederilor Capitolul V. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP2 lit. c)

(2) Indiferent de nivelul externalizării, instituțiile de credit rămân pe deplin responsabile de procesul lor intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și trebuie să se asigure că acesta reflectă în continuare situația lor specifică și profilul individual de risc. (GL 03 Ch. 2.2 – ICAAP2 lit. c)

Secțiunea a 2-a

Dispoziții generale privind administrarea riscurilor

Art. 79 – (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese de administrare a riscurilor pentru a identifica, evalua, monitoriza și controla sau diminua riscurile semnificative care ar putea să afecteze în mod negativ atingerea obiectivelor instituției de credit. (GL 03 Ch. 2.1 A - IG 3 lit. b)+ (CP 7, ESS 1)

(2) În sensul alin. (1), politicile instituțiilor de credit trebuie să corespundă strategiilor generale, să fie corelate cu nivelul fondurilor proprii ale instituțiilor de credit și cu experiența acestora în administrarea riscurilor, precum și cu disponibilitatea de expunere la risc stabilită de structura de conducere. (art. 39 – N17/2003)

(3) În sensul alin. (1), procesele de administrare a riscurilor trebuie să fie adaptate dimensiunii și naturii activităților instituțiilor de credit și trebuie să fie periodic ajustate în funcție de modificarea profilului de risc al acestora și de evoluțiile externe de pe piață. (CP 7, ESS 1)

(4) De principiu, funcția de administrare a riscurilor trebuie organizată la nivel centralizat în cadrul unei instituții de credit. În cazul instituțiilor de credit cu o activitate complexă și sofisticată, se poate lua în considerare stabilirea de funcții de administrare a riscurilor pentru fiecare linie de activitate semnificativă (GL 03 Ch. 2.1 A - IG 3 lit. a)

Art. 80 – (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de strategii corespunzătoare de administrare a riscurilor care să fie aprobate de către organele cu funcție de supraveghere. (CP 7, ESS 2)

(2) Strategiile instituțiilor de credit privind administrarea riscurilor trebuie să determine raportul dintre risc și profit pe care acestea îl consideră acceptabil în condițiile asigurării continuității activității pe baze sănătoase și prudente. (art. 38 alin. 3 – N 17/2003)

(3) Organele cu funcție de supraveghere trebuie să asigure că la nivelul unei instituții de credit sunt dezvoltate politici și procese pentru asumarea riscurilor, sunt stabilite limite corespunzătoare și organele cu funcție de conducere iau măsurile necesare pentru monitorizarea și controlul tuturor riscurilor semnificative în conformitate cu strategiile adoptate. (CP 7, ESS 2)

(4) În sensul alin. (3), politicile de administrare a riscurilor semnificative trebuie să asigure și stabilirea cel puțin a următoarelor:

- a) unui sistem de raportare a expunerilor la riscuri, precum și a altor aspecte legate de riscuri către nivelurile de conducere corespunzătoare;
- b) unui sistem de proceduri pentru situații neprevăzute;
- c) unor criterii de recrutare și remunerare a personalului care să stabilească standarde ridicate pentru pregătirea, experiența și integritatea acestuia;
- d) unui program de instruire a personalului. (art. 41 alin. 1 – N 17/2003)

Art. 81 – (1) Strategiile, politicile, procesele și limitele aferente administrării riscurilor trebuie să fie formalizate în mod corespunzător, revizuite, actualizate, comunicate în cadrul instituției de credit și în cadrul grupului din care aceasta face parte și aplicate. (CP 7, ESS 3)

(2) Politicile privind administrarea riscurilor semnificative trebuie să fie transpuse în mod clar și transparent în norme interne, proceduri, inclusiv în manuale și coduri de conduită, făcându-se

distincție între standardele generale aplicabile întregului personal și regulile specifice aplicabile anumitor categorii de personal. (art. 40 alin. 1 N17/2003)

(3) Excepțiile de la politicile, procesele și limitele stabilite trebuie să fie monitorizate cu atenție și trebuie să fie autorizate de către nivelul corespunzător de conducere sau de către organele cu funcție de supraveghere, după caz. (CP 7, ESS 3)

Art. 82 – (1) Structura de conducere a unei instituții de credit trebuie să înțeleagă natura și nivelul riscurilor asumate de către instituția de credit și modul în care acest nivel este corelat cu cel al capitalului. (CP 7, ESS 4)

(2) Organele cu funcție de conducere trebuie să asigure că politicile și procesele de administrare a riscurilor sunt corespunzătoare din punct de vedere al profilului de risc și al planului de activitate și că acestea sunt implementate eficace.

(3) În sensul alin. (1), structura de conducere trebuie să revizuiască în mod regulat și să înțeleagă implicațiile (și limitările) informațiilor pe linia administrării riscurilor pe care le primește. (CP 7, ESS 4)

Art. 83 – În situația în care instituțiile de credit utilizează modele pentru măsurarea componentelor de risc, acestea trebuie să efectueze validarea și testarea periodică și independentă a modelelor și sistemelor. (CP 7, ESS 6)

Art. 84 – (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de sisteme informaționale adecvate pentru măsurarea, evaluarea și raportarea dimensiunilor, compoziției și calității expunerilor. (CP 7, ESS 7)

(2) Rapoartele prevăzute la alin. (1) trebuie furnizate în mod regulat structurii de conducere și trebuie să reflecte profilul de risc și cerințele de capital. (CP 7, ESS 7)

Art. 85 – Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese prin care să asigure că produsele noi și inițiativele majore în ceea ce privește administrarea riscurilor sunt aprobate de către organele cu funcție de supraveghere sau de către un comitet specific al acestora. (CP 7, ESS 8)

Art. 86 – Instituțiile de credit trebuie să dispună de funcții de evaluare, monitorizare și control sau diminuare a riscurilor cu atribuții clar delimitate de funcțiile de asumare a riscului și care raportează direct structurii de conducere. (CP 7 , ESS 9)

Art. 87 – Instituțiile de credit trebuie să efectueze simulări de criză riguroase care să identifice posibile evenimente sau modificări ale condițiilor de piață care ar putea avea un impact nefavorabil asupra instituțiilor de credit. (CP 7, ADD 2)

Art. 88 – Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese corespunzătoare pentru evaluarea riscurilor semnificative, altele decât riscul de credit, riscul de piață, riscul de lichiditate, riscul de rată a dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare și riscul operațional, cum ar fi riscul strategic și cel reputațional. (CP 7, Add 3)

Secțiunea a 3-a

Riscul de credit

3.1 Dispoziții generale privind riscul de credit și riscul de țară

Art. 89 – Instituțiile de credit trebuie să dispună de un cadru de administrare a riscului de credit care să ia în considerare profilul de risc al instituției de credit, cu politici și procese pentru identificarea, măsurarea, monitorizarea și controlul riscului de credit (inclusiv riscul de credit al contrapartidei) (CP 8)

Art. 90 – (1) Structura de conducere a instituțiilor de credit aprobă și revizuieste periodic strategia de administrare a riscului de credit și politicile și procesele de asumare, identificare, măsurare, control și raportare pentru riscul de credit (inclusiv riscul de credit al contrapartidei). (CP 8 Ess.1)

(2) Organele cu funcție de conducere implementează strategia de administrare a riscului de credit și dezvoltă politicile și procesele prevăzute la alin. (1). (CP 8 Ess.1)

Art. 91 - Strategia instituțiilor de credit privind riscul de credit trebuie să includă cel puțin următoarele:

a) categoriile de credit pe care dorește să le promoveze, tipul expunerii, sectorul economic, forma de proprietate, categoria contrapartidei, rezidența, segmentul geografic, moneda, durata inițială și profitabilitatea estimată;

b) identificarea piețelor pe care doresc să acționeze și determinarea caracteristicilor portofoliului de credite (inclusiv gradul de diversificare și gradul de concentrare). (Norma 17/2003 art. 49; EC 2 (1) al Principiului 8: Credit risk)

Art. 92 – Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese care să stabilească un mediu corespunzător și controlat în mod adecvat pentru riscul de credit și care să includă:

a) o strategie bine documentată, precum și politici și procese sănătoase pentru asumarea riscului de credit;

b) criterii bine definite, precum și politici și procese privind aprobarea noilor expuneri, reînnoirea și refinanțarea expunerilor existente, identificarea competenței de aprobare corespunzătoare pentru dimensiunea și complexitatea expunerilor;

c) politici și procese eficiente de administrare a creditelor, care să includă analiza continuă a capacității și disponibilității clienților de a rambursa datoriile la scadență, monitorizarea documentației, clauzelor contractuale și garanțiilor, precum și un sistem de clasificare care este conform cu natura, dimensiunea și complexitatea activităților instituției de credit sau, cel puțin, cu sistemul de clasificare a activelor reglementat de Banca Națională a României;

d) politici și procese pentru raportarea expunerilor pe bază continuă;

e) politici și proceduri pentru identificarea activelor problemă;

f) controale și limite prudente în ceea ce privește creditarea, inclusiv politici și procese pentru monitorizarea expunerilor în raport cu respectivele limite, aprobările și excepțiile de la limite (CP 8 Ess 2)

Art. 93 – (1) Politicile și procedurile instituțiilor de credit privind riscul de credit trebuie să se refere la toate activitățile acestora și trebuie să aibă în vedere atât creditele la nivel individual, cât și întregul portofoliu. (Pct.733, Basel II)

(2) Politicile instituțiilor de credit vor stabili cadrul de desfășurare a activității de creditare și se vor referi inclusiv la următoarele:

a) contrapartidele eligibile și condițiile ce trebuie îndeplinite de către acestea pentru a putea intra în relație de afaceri cu instituția de credit;

b) garanțiile acceptabile de către instituția de credit. (Norma 17/2003 art. 50)

Art. 94 – Instituțiile de credit trebuie să asigure că deciziile de creditare sunt luate cu respectarea prevederilor legale și nu sunt afectate de conflicte de interese. (CP 8 Ess.3)

Art. 95 – Instituțiile de credit trebuie să evalueze riscul de credit aferent tuturor activităților ce sunt afectate de acest risc, indiferent dacă rezultatele respectivelor activități sunt reflectate în bilanț sau în afara bilanțului. (Norma 17/2003 art. 51)

Art. 96 – (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de proceduri pentru aprobarea noilor credite, precum și pentru refinanțarea sau reeșalonarea celor existente. (EC 2 (2) al Principiului 8: Credit risk)

(2) Procedurile prevăzute la alin. (1) trebuie să stabilească competențele și responsabilitățile în legătură cu activitățile prezentate la alineatul respectiv. (Norma 17/2003 art. 56)

Art. 97 – Politica de creditare a unei instituții de credit trebuie să prevadă că expunerile la riscul de credit care depășesc un anumit prag stabilit în sumă absolută sau ca procent din fondurile proprii, precum și cele care presupun un risc de credit ridicat sau nu sunt caracteristice activității desfășurate de instituția de credit trebuie să fie aprobate de către organele cu funcție de conducere ale instituției de credit (CP 8 – Add 1)

Art. 98 – (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese pentru identificarea, măsurarea, monitorizarea și controlul expunerii la riscul de credit al contrapartidei, inclusiv expunerea de credit viitoare potențială suficientă pentru a surprinde riscurile materiale inerente produselor sau tranzacțiilor individuale.

(2) Procesele prevăzute la alin. (1) trebuie să corespundă dimensiunii și complexității activității instituțiilor de credit. (CP 8 – Add 2)

Art. 99 – (1) La evaluarea riscului de credit, instituțiile de credit trebuie să ia în considerare cel puțin:

a) performanța financiară curentă și previzionată a contrapartidelor;

b) concentrarea expunerilor față de contrapartide, piețele în care acestea operează, sectoarele economice și țările unde sunt stabilite;

- c) capacitatea de punere în aplicare, din punct de vedere legal, a angajamentelor contractuale;
- d) capacitatea și posibilitatea de a executa garanțiile, în condițiile pieței;
- e) angajamentele contractuale cu persoanele cu care se află în relații speciale.

(2) În ceea ce privește cadrul contractual, instituțiile de credit trebuie să aibă în vedere cel puțin următoarele:

- a) natura specifică a creditului;
- b) clauzele contractuale aferente creditului;
- c) profilul expunerii până la scadență prin prisma evoluțiilor potențiale ale pieței;
- d) existența garanțiilor reale sau personale;
- e) probabilitatea nerespectării obligațiilor contractuale, stabilită pe baza unui sistem intern de rating. (EC 2 (3) Principle 8)

(3) În cazul instituțiilor de credit cu activitate mai complexă, evaluarea riscului de credit va acoperi cel puțin următoarele domenii: sistemele interne de rating, analiza/agregarea portofoliului de credite, operațiunile de securitizare/operațiunile cu instrumente financiare derivate de credit, expunerile mari și alte concentrări de risc. (art. 52; Pct.733, Basel II)

Art. 100– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de proceduri pentru evaluarea continuă a garanțiilor reale. (EC 2 (3))

(2) În legătură cu garanțiile personale, instituțiile de credit trebuie să evalueze capacitatea garanților de a-și asuma obligații. (Norma 17/2003 art. 57)

Art. 101– (1) În activitatea de creditare, instituțiile de credit trebuie să aibă în vedere cel puțin următoarele:

- a) destinația creditului și sursa de rambursare a acestuia;
- b) profilul de risc curent al contrapartidei și garanțiile prezentate, precum și sensibilitatea garanțiilor la evoluțiile economice și cele ale pieței;
- c) istoricul serviciului datoriei aferent contrapartidei și capacitatea curentă și viitoare de rambursare a acesteia, bazată de evoluțiile financiare istorice și proiecțiile viitoarelor fluxuri de numerar;
- d) experiența în activitate a contrapartidei și sectorul economic în care aceasta își desfășoară activitatea, precum și poziția sa în cadrul acestui sector, în cazul creditelor comerciale;

e) termenii și condițiile propuse în contractul de creditare, inclusiv clauzele destinate să limiteze modificările în profilul de risc viitor al contrapartidei;

f) capacitatea instituțiilor de credit de executare și valorificare a garanțiilor, dacă este cazul, într-un termen cât mai scurt. (Norma 17/2003 art. 53(2))

Art. 102– (1) La aprobarea pentru prima dată a contrapartidelor, instituțiile de credit trebuie să ia în considerare integritatea și reputația acestora, precum și capacitatea lor juridică de a-și asuma obligații.

(2) Instituțiile de credit trebuie să se asigure că informațiile pe care le primesc sunt suficiente pentru luarea unei decizii de creditare corecte. (Norma 17/2003 art. 55)

Art. 103– (1) Instituțiile de credit trebuie să stabilească limite privind expunerile la riscul de credit și să monitorizeze respectarea acestora. (EC 2 (6), Principle 8)

(2) Limitele de expunere trebuie stabilite în legătură cu orice activitate a instituției de credit care implică risc de credit.

(3) Limitele trebuie stabilite la nivel de ansamblu al instituției de credit, iar limitele stabilite la nivelul compartimentelor și sediilor secundare ale instituției de credit trebuie să fie corelate cu acestea.

(4) Instituțiile de credit trebuie să stabilească limite și pentru diverse sectoare economice, regiuni geografice și produse bancare specifice. (Norma 17/2003 art. 59)

Art. 104– Personalul instituției de credit implicat în activitatea de creditare trebuie să aibă o experiență corespunzătoare dimensiunii și complexității operațiunilor în legătură cu care are competențe. (Norma 17/2003 art. 60)

Art. 105– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de sisteme informaționale în baza cărora aspectele legate de riscul de credit să fie raportate la timp, cu accent pe înregistrarea de credite neperformante și/sau identificarea neconformării cu limitele de expunere stabilite. (EC 2 (4) și EC 2 (6) Principle 8)

(2) Sistemele informaționale trebuie să permită evaluarea, în permanență, de către instituția de credit a riscului de credit aferent elementelor din bilanț și din afara bilanțului.

(3) Sistemele informaționale trebuie să furnizeze informații adecvate privind componența portofoliului de credite, precum și informații care să permită identificarea oricăror concentrări de risc. (Norma 17/2003 art. 61)

Art. 106– Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese pentru a monitoriza îndatorarea totală a entităților cărora le acordă credite (CP 8 Add 3)

Art. 107– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese adecvate pentru clasificarea și provizionarea activelor și să asigure implementarea corespunzătoare a acestora. (CP 9 Ess.2)

(2) Sistemul de clasificare și provizionare a activelor trebuie să ia în considerare și expunerile în afara bilanțului care nu pot fi anulate unilateral de către instituțiile de credit.¹ (CP 9 Ess.3)

(3) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese adecvate pentru a asigura că nivelul provizioanelor și al activelor scoase în afara bilanțului reflectă așteptări realiste cu privire la rambursare și recuperare. (CP 9 Ess.4)

(4) Banca Națională a României - Direcția Supraveghere poate solicita unei instituții de credit informații cu privire la clasificarea și provizionarea activelor, cu un nivel de detaliere și cu o periodicitate pe care le consideră necesare. (CP 9 Ess.6)

(5) Instituțiile de credit trebuie să dispună de un sistem adecvat de clasificare și provizionare a activelor, precum și de un nivel al provizioanelor corespunzător pentru scopurile prudențiale. În situația în care Banca Națională a României - Direcția Supraveghere consideră nivelul provizioanelor ca fiind inadecvat, poate solicita constituirea de provizioane suplimentare sau poate impune alte măsuri de remediere.² (CP 9 Ess.8)

(6) Instituțiile de credit trebuie să dispună de mecanisme adecvate pentru evaluarea periodică a elementelor diminuatoare de risc, inclusiv a garanțiilor personale și reale. Evaluarea garanțiilor reale trebuie să reflecte valoarea realizabilă netă. (CP 9 Ess.9)

(7) Organele cu funcție de supraveghere ale instituțiilor de credit trebuie să fie informate la timp și în mod adecvat cu privire la situația portofoliului de active, inclusiv clasificarea creditelor, nivelul provizioanelor și activele care pun probleme majore. (CP 9 Ess.11)

¹ Îndeplinirea cerințelor prevăzute de alte acte normative care vizează domeniul constituit de activele problemă, provizioane și rezerve trebuie considerată necesară dar nu și suficientă.

² A se vedea nota de subsol precedentă.

Art. 108– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese pentru identificarea și administrarea activelor problemă. (CP 9 Ess.1)

(2) Instituțiile de credit trebuie, periodic, să revizuiască activele problemă la nivel individual sau la nivel de portofoliu pentru creditele cu caracteristici omogene și să realizeze clasificarea activelor, provizionarea și, după caz, scoaterea acestora în afara bilanțului. (CP 9 Ess.2)

(3) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese adecvate, precum și de resurse organizaționale pentru identificarea timpurie a activelor care se depreciază, pentru monitorizarea permanentă a activelor problemă și pentru încasarea creanțelor restante. (CP 9 Ess.5)

(4) Banca Națională a României - Direcția Supraveghere poate solicita unei instituții de credit mărirea nivelului provizioanelor și/sau rezervelor și/sau întărirea capacității financiare generale în situația în care consideră că nivelul activelor problemă devine îngrijorător. (CP 9 Ess.7)

(5) Refinanțarea sau reeșalonarea creditelor care altfel ar ajunge restante nu va conduce la îmbunătățirea clasificării acestora. (CP 9 – Add.1)

Art. 109– Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici care să includă criteriile de identificare a activelor depreciate. (CP 9 Ess.10)

Art. 110– (1) Instituțiile de credit trebuie să realizeze pe bază individuală evaluarea, clasificarea și provizionarea expunerilor mari. (CP 9 Ess.12)

(2) Organele cu funcție de conducere ale instituțiilor de credit trebuie să monitorizeze încadrarea în limitele aferente expunerilor mari atât la nivel individual, cât și la nivel consolidat. (CP 10 Ess.2)

(3) Sistemele de gestiune a informațiilor din instituțiile de credit trebuie să identifice și să agreghe în timp optim expunerile față de clienți individuali și față de grupuri de clienți aflați în legătură. (CP 10 Ess.3)

(4) Politicile și procesele de administrare a riscului trebuie să stabilească praguri pentru concentrările de credit acceptabile și să prevadă ca toate concentrările cu caracter material/semnificative să fie revizuite și raportate periodic structurii de conducere. (CP 10 Ess.4)

Art. 111– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese pentru identificarea, măsurarea, monitorizarea și controlul riscului de țară și al riscului de transfer.

(2) În sensul alin. (1), expunerile sunt identificate și monitorizate pe fiecare țară/categorie de țări (în plus față de monitorizarea pe debitorul final/contrapartida finală).

(3) Instituțiile de credit trebuie să monitorizeze și să evalueze evoluțiile privind riscul de țară și riscul de transfer și să aplice măsuri corespunzătoare pentru contracararea acestora. (CP 12 + Ess 1)

Art. 112– La monitorizarea riscului de țară, instituțiile de credit trebuie să aibă în vedere cel puțin următoarele:

a) incapacitatea potențială de onorare a obligațiilor de către contrapartidele din cadrul unui sector privat străin, ce poate fi cauzată de factori economici specifici țării respective;

b) imposibilitatea de punere în aplicare a contractelor de creditare, precum și incapacitatea și imposibilitatea de a executa la timp garanțiile în baza cadrului legal național al împrumutatului.

(Norma 17/2003 Art.64(2))

Art. 113– (1) Instituțiile de credit trebuie să stabilească limite privind expunerile pe fiecare țară/categorie de țări. (CP 12 - Ess 2)

(2) Instituțiile de credit trebuie să dispună de sisteme informaționale, de administrare a riscului și de control intern care să monitorizeze în mod adecvat și să raporteze expunerile pe țări și să asigure totodată respectarea limitelor cu privire la expunerile pe fiecare țară/categorie de țări.

(CP 12 - Ess 2)

Art. 114– Instituțiile de credit trebuie să dispună de norme interne care să stabilească procente de provizionare aferente creditelor care prezintă risc de țară și risc de transfer. (Basel Core Principles CP 12 Ess.3)

3.2. Expunerile față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit

Art. 115– (1) Pentru scopurile prezentei secțiuni termenul „filială” are semnificația prevăzută la art.6 alin. (3) din *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 16/21/2006 privind expunerile mari ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții.*

(2) În sensul prezentei secțiuni, sintagma *persoane aflate în relații speciale* cu instituția de credit cuprinde cel puțin:

- a) filialele instituției de credit, precum și orice entitate asupra căreia instituția de credit exercită controlul;
 - b) entitățile care exercită control asupra instituției de credit;
 - c) acționarii care dețin participații calificate la capitalul instituției de credit;
 - d) persoanele fizice care dețin direct sau indirect 5% din capitalul instituției de credit (Slovenia și Croația);
 - e) membrii structurii de conducere ai instituției de credit, precum și persoanele care dețin funcții cheie de execuție relevante în contextul art. 116 alin. (1), împreună cu:
 - (i) entitățile în care aceștia au/prezintă interese directe sau indirecte și
 - (ii) membrii apropiați ai familiei acestora, care se anticipează să influențeze sau să fie influențați de aceștia în raport cu instituția de credit.
- (3) În sensul prezentei secțiuni, prin sintagma „grupul instituției de credit” se va înțelege grupul de clienți aflați în legătură din care face parte instituția de credit însăși. Pentru scopurile acestei definiții, va fi luat în considerare și cazul particular în care un grup este format dintr-o singură entitate (membru).

Art. 116– (1) În scopul prevenirii abuzurilor și pentru a soluționa problema conflictelor de interese, instituțiile de credit nu pot desfășura operațiuni cu persoanele cu care se află în relații speciale în condiții mai favorabile³ decât în cazul operațiunilor desfășurate cu persoanele cu care nu se află în relații speciale. (CP 11 + EC 2)

(2) Banca Națională a României - Direcția Supraveghere are competența de a califica, diferit față de instituția de credit, dacă o operațiune cu persoanele aflate în relații speciale cu respectiva instituție de credit prezintă caracteristici care conduc la încadrarea acesteia în categoria operațiunilor în condiții de favoare.

(3) În contextul prevederilor de la alin. (1), fac excepție operațiunile în condiții de favoare prevăzute de pachetele de măsuri remuneratorii și stimulente pentru salariații entităților membre ale grupului instituției de credit. (CP 11 + EC 2)

(4) În sensul alin. (1), instituția de credit trebuie să dispună de politici și proceduri adecvate care să asigure că operațiunile cu persoanele cu care aceasta se află în relații speciale nu sunt desfășurate în condiții care să contravină intereselor sale, ale acționarilor sau ale deponenților. (Enhancing corporate governance for banking organisations Principle 2 pt.28)

³ Evaluarea creditului, durata creditului, rata dobânzii, graficul de rambursare, garanțiile solicitate, acoperirea pierderilor din tranzacționare, scutirile de comisioane etc.

(5) Banca Națională a României - Direcția Supraveghere are competența de a stabili, diferit față de instituția de credit, dacă o persoană se află în relații speciale cu respectiva instituție de credit. (CP 11 – Ess 1)

Art. 117– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese adecvate pentru identificarea expunerilor individuale față de persoanele cu care se află în relații speciale, pentru determinarea sumei totale a acestor expuneri, precum și pentru monitorizarea și raportarea respectivelor expuneri prin intermediul unui proces independent de verificare a activității de creditare.

(2) În sensul alin. (1), excepțiile de la aplicarea politicilor, procedurilor și limitelor trebuie raportate organelor cu funcție de conducere și, dacă este cazul, organelor cu funcție de supraveghere, pentru luarea de măsuri corespunzătoare.

(3) În sensul alin. (1), tranzacțiile cu persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit vor fi monitorizate atât de către organele cu funcție de conducere, pe baze continue, cât și de către organele cu funcție de supraveghere. (pct.6 al Principiului de la Basel)

Art. 118–

(1) O instituție de credit nu va înregistra față de grupul de persoane cu care se află în relații speciale o expunere a cărei valoare depășește 25% din fondurile proprii. (pct.5 al Principiului 11 de la Basel)

(2) Pentru scopurile alin. (1), valoarea expunerii va fi determinată potrivit *Regulamentului Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 16/21/2006 privind expunerile mari ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții.*

Art. 119– (1) Orice operațiune care conduce la înregistrarea sau scoaterea în afara bilanțului a unei expuneri față de o persoană aflată în relații speciale ce depășește un prag prevăzut de normele interne ale instituției de credit, precum și orice operațiune de acest tip care prezintă în alt fel un risc deosebit, va fi efectuată numai cu aprobarea prealabilă a organelor cu funcție de supraveghere ale instituției de credit.

(2) În sensul alin. (1), membrii organelor cu funcție de supraveghere ai instituției de credit aflați în conflict de interese sunt excluși din procesul de aprobare. (pct.3 al Principiului 11 de la Basel)

Art. 120 – Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese adecvate pentru a preveni implicarea, în procesul de asumare și de administrare a expunerii, a persoanelor care beneficiază de expunerea respectivă sau a persoanelor care au legătură cu acestea, prevăzute la art. 115 alin. (2) lit.e (i) și (ii). *(pct.4 al Principiului de la Basel)*

Art. 121 – Instituțiile de credit raportează trimestrial Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere expunerile față de persoanele cu care se află în relații speciale. *(pct.7 al Principiului de la Basel)*

Art. 122 ...*(1) (prevederi ce vor fi stabilite ulterior)*

(2) O instituție de credit nu va înregistra o expunere față de salariații entităților membre ale grupului instituției de credit a cărei valoare depășește o limită absolută stabilită de instituție de credit prin proceduri interne ... + *(prevederi ce vor fi stabilite ulterior)* *(extindere pct.3 al Principiului 11 de la Basel)*

Art. 123 – Expunerile aferente operațiunilor în condiții de favoare, înregistrate în baza drepturilor oferite prin pachetele de măsuri remuneratorii și stimulente pentru salariații entităților membre ale grupului instituției de credit, față de persoanele care, la momentul determinării nivelului fondurilor proprii, nu mai fac parte dintre salariații proprii, vor fi deduse, în cadrul calculului fondurilor proprii ale instituției de credit, din nivelul fondurilor proprii de nivel 1.

3.3. Riscul rezidual

Art. 124– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și proceduri scrise solide și adecvate privind tehnicile de diminuare a riscului de credit pentru a controla riscul rezidual. *(Basel II, pct. 768)*

(2) Instituțiile de credit trebuie să revizuiască în mod regulat, dar cel puțin anual adecvarea, eficacitatea și operarea acestor politici și proceduri. *(Basel II, pct. 768)*

Art. 125– (1) În sensul art. 124, instituțiile de credit trebuie să analizeze și să demonstreze Băncii Naționale a României că, la determinarea cerințelor de capital reglementat, nivelul de recunoaștere a valorii diminuatorului de risc de credit este adecvat. (Basel II, pct. 769)

(2) În cazul în care instituțiile de credit nu îndeplinesc cerința de la alin. (1), acestea sunt obligate să ia cel puțin una din următoarele măsuri:

a) să modifice ipotezele cu privire la perioadele de deținere ale diminuatorilor de risc, la ajustările de volatilitate reglementate ale acestora sau la estimările proprii ale ajustărilor de volatilitate;

b) să nu recunoască în întregime elementele de diminuare a riscului de credit (cu privire la întreg portofoliul de credite sau pe linii specifice de produse);

c) să dețină capital suplimentar. (Basel II, pct. 769)

3.4. Riscul de concentrare

Art. 126– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și proceduri clare în legătură cu expunerea la riscul de concentrare. (CEBS – Concentration 1)

(2) Instituțiile de credit vor revizui politicile referitoare la riscul de concentrare astfel încât să fie luate în considerare orice modificări cu privire la apetitul la risc și la mediul în care își desfășoară activitatea. (CEBS – Concentration 1 para.1)

(3) Instituțiile de credit trebuie să dispună de procese interne adecvate pentru identificarea, administrarea, monitorizarea și raportarea riscului de concentrare, procese care să corespundă naturii, dimensiunii și complexității activității desfășurate. (CEBS – Concentration 2)

(4) În sensul alin. (3), instituțiile de credit trebuie să dispună de procese interne care să identifice, să măsoare și să monitorizeze riscul de concentrare rezultat din:

a) expunerile mari individuale față de clienți sau față de grupuri de clienți aflați în legătură. Definițiile utilizate de instituțiile de credit în aceste situații trebuie să fie suficient de cuprinzătoare pentru a lua în considerare expunerile legate prin drepturi de proprietate comune, administrare comună, emitere de garanții, tehnici de sindicalizare;

b) expunerile față de contrapartide din același sector economic sau regiune geografică sau

c) expunerile de credit indirecte, rezultate în urma aplicării tehnicilor de diminuare a riscului de credit (de exemplu: expuneri față de un singur tip de garanție reală sau față de un singur furnizor de protecție) (CEBS – Concentration 2 para.1)

Art. 127– (1) Instituțiile de credit trebuie să utilizeze limite interne, praguri sau alte concepte similare pentru concentrările de risc, în concordanță cu cadrul general de administrare și măsurare a riscului de credit. (CEBS – Concentration 3)

(2) Instituțiile de credit trebuie să desfășoare analize ale portofoliului de credite, inclusiv estimări ale tendințelor sale, și trebuie să ia în considerare rezultatele acestor analize atunci când stabilesc și verifică adecvarea procedurilor și limitelor, pragurilor și altor concepte similare pentru administrarea riscului de concentrare. (CEBS – Concentration 3, para.2)

Art. 128– (1) Instituțiile de credit trebuie să monitorizeze, să administreze și să diminueze riscul de concentrare, pe baza politicilor și utilizând limite, praguri sau alte concepte similare. (CEBS – Concentration 4)

(2) Monitorizarea riscului de concentrare trebuie încorporată în sistemele de administrare a riscurilor și de raportare și trebuie efectuată cu o frecvență care să reflecte natura activităților desfășurate de instituțiile de credit, dar cel puțin anual. (CEBS – Concentration 4, para.1)

(3) Monitorizarea riscului de concentrare trebuie realizată, pe bază de rapoarte. La nivel strategic, monitorizarea riscului de concentrare se realizează de către organele cu funcție de supraveghere ale instituțiilor de credit. (CEBS – Concentration 4, para.2)

(4) În situația în care în urma activității de monitorizare sunt identificate probleme, organele cu funcție de conducere ale unei instituții de credit trebuie să ia cel puțin una din următoarele măsuri:

- a) revizuirea detaliată a mediului de risc într-un sector specific;
- b) derularea de simulări de criză și de analize pe bază de scenarii suplimentare;
- c) revizuirea în profunzime a performanței economice a împrumutaților;
- d) revizuirea nivelurilor de aprobare pentru noi activități sau
- e) revizuirea periodică a tehnicilor de diminuare a riscului, a valorii lor și a posibilităților de executare a acestora. (CEBS – Concentration 4, para.3)

(5) Organele cu funcție de conducere ale unei instituții de credit pot lua măsuri de diminuare a riscului de concentrare precum:

- a) reducerea limitelor sau pragurilor pentru concentrările de risc;
- b) ajustarea expunerilor rezultate din procese de fuziune și achiziții pentru evitarea concentrărilor de risc;

c) transferarea riscului de credit altor părți, cumpărarea de protecție de la alte părți (instrumente financiare derivate de credit, garanții reale, garanții personale, sub-participări etc) sau vânzarea acestuia direct sau ca parte a unei tranzacții de securitizare; sau

d) alocarea de capital pentru riscul de concentrare. (CEBS – Concentration 4, para.4)

Art. 129– (1) Instituțiile de credit trebuie să evalueze capitalul pe care îl consideră necesar pentru acoperirea riscului de concentrare din portofoliul lor. (CEBS – Concentration 5)

(2) În sensul alin. (1), instituțiile de credit trebuie să ia în considerare factori relevanți precum calitatea administrării riscurilor și a altor sisteme și controale interne, capacitatea organelor de conducere de a lua măsuri eficiente pentru ajustarea nivelelor de concentrare a riscului și implicațiile simulărilor de criză și analizelor pe bază de scenarii. (CEBS – Concentration 5 para.1)

(3) Evaluarea capitalului unei instituții de credit se va face în contextul în care ponderea atașată diferiților factori diferă de la o instituție la alta. (CEBS - Concentration 5 para. 2)

3.5. Riscul din securitizare

Art. 130– Riscul din securitizare poate apărea ca urmare a:

- a) transferului unui nivel nesemnificativ al riscului de credit;
- b) evoluțiilor de pe piață în domeniul instrumentelor financiare;
- c) riscurilor reziduale;
- d) furnizării unei susțineri implicite a unei operațiuni de securitizare;
- e) opțiunilor de retragere anticipată (*clean up call option*) sau
- f) rambursării anticipate.

Art. 131– (1) În cazul în care o instituție de credit care este inițiatorul unei operațiuni de securitizare nu realizează transferul unui nivel semnificativ al riscului de credit aferent expunerilor securitizate (de exemplu în situația în care aceasta reține sau răscumpără o parte semnificativă a riscurilor sau alege expunerile care să fie transferate prin intermediul unei operațiuni de securitizare), Banca Națională a României poate impune respectivei instituții de credit fie să dețină un capital suplimentar față de cerința de capital reglementată prin *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.*

13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit și firmele de investiții, fie să nu aplice nicio reducere a nivelului capitalului reglementat ca urmare a tratamentului aferent securitizării. (Basel II, pt. 786)

(2) În situația în care instituția de credit inițiatore a unei operațiuni de securitizare reține pozițiile de pe ultimul nivel al scalei de evaluare a calității creditului și cea mai mare parte a riscului de credit aferent expunerilor care stau la baza operațiunii de securitizare, Banca Națională a României poate fie să majoreze cerința de capital pentru anumite expuneri, fie să majoreze cerința totală de capital a instituției de credit în cauză. (Basel II, pct. 788)

Art. 132– Instituțiile de credit inițiatore trebuie să ia în considerare impactul pe care noile evoluții în domeniul instrumentelor financiare îl pot avea asupra transferului riscului de credit. (Basel II, pt. 789)

Art. 133– (1) În cazul în care Banca Națională a României - Direcția Supraveghere constată că o instituție de credit inițiatore a furnizat suport implicit (necontractual) unei operațiuni de securitizare, aceasta trebuie să dețină capital pentru toate expunerile suport asociate unei structuri a unei operațiuni de securitizare, ca și cum acestea nu ar fi fost securitizate. (Basel II, pct. 792)

(2) În sensul alin. (1), instituția de credit trebuie să facă public faptul că a furnizat suport implicit (necontractual) și că a ajustat nivelul cerinței de capital în mod corespunzător. (Basel II, pct. 792)

(3) În situația în care Banca Națională a României - Direcția Supraveghere constată că o instituție de credit a furnizat de mai multe ori suport implicit (necontractual) în operațiuni de securitizare, Banca Națională a României poate lua măsuri precum:

a) instituția de credit nu mai are dreptul să utilizeze, pentru o perioadă de timp care este stabilită de Banca Națională a României, tratamentul favorabil privind determinarea cerinței de capital în ceea ce privește activele securitizate;

b) deținerea de către instituția de credit de capital pentru toate activele sale securitizate, ca și cum instituția de credit și-ar fi luat un angajament în ceea ce le privește, prin aplicarea unui factor de conversie ponderii de risc aferente activelor din portofoliul suport;

c) tratarea de către instituția de credit a activelor securitizate ca și cum acestea ar fi rămas în bilanțul său, pentru scopurile determinării cerinței de capital;

d) deținerea de către instituția de credit de capital reglementat în exces față de cerința de capital bazată pe risc. (Basel II, pct. 793)

(4) Suportul contractual al unei operațiuni de securitizare reprezintă susținerea unei operațiuni de securitizare prin acțiuni cum ar fi: supra-garantare, instrumente financiare derivate de credit, conturi de marjă, angajamente contractuale de recurs, titluri subordonate, facilități de diminuare a riscului către o anumită tranșă, subordonarea veniturilor din comisioane sau din dobândă, opțiuni de retragere anticipată (*clean up call option*) care depășesc 10% din emisiunea inițială.

(Basel II, pt. 790)

(5) Suportul necontractual (implicit) al unei operațiuni de securitizare reprezintă susținerea unei operațiuni de securitizare prin acțiuni cum ar fi: cumpărarea expunerilor securitizate care se deteriorează din portofoliul suport, vânzarea cu discount a expunerilor securitizate din cadrul portofoliului de expuneri securitizate, cumpărarea expunerilor securitizate la o valoare mai mare decât prețul de piață al acestora sau o creștere a pozițiilor din tranșa care suportă prima pierdere în funcție de deteriorarea expunerilor securitizate. (Basel II, pt. 790).

Art. 134– Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici pentru determinarea capitalului intern care să aibă în vedere recunoașterea protecției creditului, cu accent pe protecția recunoscută pentru creșterea calității creditului aferentă tranșei care suportă prima pierdere.

(Basel II, pct. 795)

Art. 135– (1) ... (*prevederi ce vor fi stabilite ulterior*)

(2) ... (*prevederi ce vor fi stabilite ulterior*)

(3) În cazul opțiunilor de retragere anticipată care pot fi declanșate la o dată anume, instituțiile de credit trebuie să stabilească data respectivă nu mai devreme de încheierea perioadei reprezentate de durata sau de media ponderată a scadențelor expunerilor securitizate. (Basel II, pct. 800)

Art. 136– (1) Instituțiile de credit sunt responsabile pentru măsurarea, monitorizarea și administrarea riscurilor asociate securitizărilor expunerilor reînnoibile, inclusiv pentru evaluarea riscului și a probabilității unei rambursări anticipate a unor astfel de tranzacții. (Basel II, pct. 801)

(2) Instituțiile de credit trebuie să dispună de metode corespunzătoare de alocare a capitalului economic pentru riscul de credit aferent operațiunilor de securitizare a expunerilor reînnoibile și de planuri adecvate de capital și de lichiditate pentru situații neprevăzute, care să evalueze

probabilitatea apariției unei rambursări anticipate și să trateze implicațiile atât ale rambursării planificate cât și ale rambursării anticipate. (Basel II, pct. 801)

(3) Instituțiile de credit inițiatoare ale unei operațiuni de securitizare cu clauză de rambursare anticipată trebuie să monitorizeze și să administreze factorii care afectează nivelurile marjei nete. (Basel II, pct. 802)

(4) În sensul alin. (3), instituțiile de credit trebuie să ia în considerare factori precum plățile de dobândă efectuate de către împrumutați în funcție de soldul creanțelor suport, comisioane și taxe, rambursările de principal, dobânda plătită la certificatele investitorilor, factori macroeconomici precum rata falimentului, fluctuațiile ratei de dobândă, rata șomajului etc. (Basel II, pct. 802)

(5) Instituțiile de credit trebuie să ia în considerare efectele pe care modificările intervenite în administrarea portofoliului sau strategiile de afaceri le-ar putea avea asupra nivelurilor marjei nete și asupra probabilității apariției unui eveniment de rambursare anticipată. (Basel II, pct. 803)

(6) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici care să permită reacția imediată la modificări adverse sau neanticipate care afectează performanța portofoliului securitizat. (Basel II, pct. 804)

(7) În cazul în care politicile prevăzute la alin. (6) nu sunt considerate de Banca Națională a României ca fiind adecvate, aceasta poate impune instituțiilor de credit măsuri precum recurgerea la obținerea unei linii specifice de lichiditate, mărirea valorii factorului de conversie corespunzător rambursării anticipate etc. (Basel II, pct. 804)

(8) Sistemul de monitorizare a probabilității de apariție a unui eveniment de rambursare anticipată și a riscurilor asociate acestuia trebuie să fie corespunzător dimensiunii și complexității operațiunilor de securitizare cu clauze de rambursare anticipată efectuate de o instituție de credit. (Basel II, pct. 806)

(9) În cazul operațiunilor de securitizare care conțin clauze de rambursare anticipată controlate, instituțiile de credit trebuie să dispună de procese adecvate prin care să determine perioada minimă de rambursare necesară pentru rambursarea a 90% din soldul rămas de rambursat la momentul rambursării anticipate. (Basel II, pct. 807)

(10) În sensul alin. (9), în cazul în care Banca Națională a României nu consideră că un astfel de proces este adecvat, aceasta poate impune măsuri precum mărirea factorului de conversie asociat cu o anumită tranzacție sau cu o clasă de tranzacții. (Basel II, pct. 807)

Secțiunea a 4-a
Riscul de piață

Art. 137– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese adecvate care să descrie în mod clar rolurile și responsabilitățile legate de identificarea, măsurarea, monitorizarea și controlul riscului de piață și că respectivele politici și procese sunt aplicate.

(2) Politicile și procesele prevăzute la alin. (1) trebuie monitorizate de către structura de conducere. (Basle Principle 13 – Ess 1)

Art. 138– (1) Instituțiile de credit trebuie să stabilească limite pentru riscul de piață, aprobate de către organele cu funcție de conducere sau de către organele cu funcție de supraveghere, care să corespundă dimensiunii și complexității instituției de credit și care să reflecte toate riscurile de piață semnificative. (Basle Principle 13 – Ess 2)

(2) Instituțiile de credit vor pune în aplicare și vor respecta atât limitele interne, cât și limitele impuse de Banca Națională a României. (Basle Principle 13 – Ess 2)

Art. 139– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de sisteme și mecanisme de control care să asigure că toate tranzacțiile sunt înregistrate la timp și că pozițiile marcate la piață sunt reevaluate frecvent, utilizând informații de piață fiabile și prudente sau, în absența prețurilor de piață, modele interne sau acceptate la nivelul industriei.

(2) Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici și procese pentru luarea în considerare a ajustărilor de valoare/rezervelor aferente pozițiilor care altfel nu ar putea fi evaluate prudent, incluzând pozițiile ce prezintă concentrări, cele mai puțin lichide și cele vechi. (Basle Principle 13 – Ess 3)

Art. 140– Instituțiile de credit trebuie să deruleze analize pe bază de scenarii, simulări de criză – *stress testing* –, să dispună de planuri pentru situații neprevăzute, după caz, și să valideze sau să testeze periodic sistemele utilizate pentru cuantificarea riscului de piață. Abordările utilizate de către instituția de credit trebuie să fie integrate în politicile și procesele de administrare a riscului, iar rezultatele acestora trebuie luate în considerare în cadrul strategiei instituției de credit de asumare a riscului. (Basle Principle 13 – Ess 4)

Art. 141– (1) Instituțiile de credit trebuie să asigure că informațiile de piață utilizate pentru evaluarea pozițiilor din portofoliul de tranzacționare sunt verificate de către o funcție independentă de liniile de activitate.

(2) În situația în care instituțiile de credit utilizează modele pentru scopurile evaluării, acestea trebuie să asigure că modelele sunt testate de o funcție independentă. (Basle Principle 13 – Add.1)

Secțiunea a 5-a

Riscul de rată a dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare

Art. 142– (1) Organele cu funcție de supraveghere ale unei instituții de credit trebuie să aprobe, precum și să examineze periodic, strategia de risc de rată a dobânzii și politicile și procesele pentru identificarea, cuantificarea, monitorizarea și controlul riscului de rată a dobânzii.

(2) Structura de conducere a instituției de credit trebuie să asigure elaborarea și implementarea strategiei, politicilor și proceselor de risc de rată a dobânzii. (Core Principles Methodology (2006) – Principle 16, Essential Criteria pct.1 (acoperit de prevederile generale de la Pillar 2, IG 4 și 6)

Art. 143– Instituțiile de credit trebuie să aloce responsabilități pe linia administrării riscului de rată a dobânzii unor persoane independente de persoanele responsabile cu tranzacționarea și/ sau cu alte activități de asumare a riscului, care să beneficieze de linii de raportare separate. (Core Principles Methodology (2006) – Principle 16, Additional Criteria pct.4 (acoperit de prevederile generale de la Pillar 2, IG 8 și 14 lit.a) și b))

Art. 144– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de sisteme de cuantificare a riscului de rată a dobânzii cuprinzătoare și adecvate, iar orice modele și ipoteze utilizate trebuie validate cu regularitate, dar cel puțin anual.

(2) Limitele stabilite de către instituțiile de credit trebuie să reflecte strategia de risc a acestora, să fie înțelese de către personalul relevant și comunicate acestuia cu regularitate.

(3) Orice excepție de la politicile, procesele și limitele stabilite trebuie analizată cu promptitudine de către organele cu funcție de conducere, iar unde este necesar, de către organele

cu funcție de supraveghere. (Core Principles Methodology (2006) – Principle 16, Essential Criteria pct. 2)

Art. 145– (1) Instituțiile de credit trebuie să poată demonstra că nivelul capitalului intern deținut, stabilit prin intermediul sistemului de cuantificare a acestuia, aferent instituției de credit, este corespunzător celui de risc de rată a dobânzii din afara portofoliului de tranzacționare.

(2) Pentru scopurile alin. (1), instituțiile de credit trebuie să dispună de capacitatea necesară pentru a calcula modificările potențiale ale valorii lor economice ca urmare a schimbării nivelurilor ratelor dobânzii, precum și nivelul general al riscului de rată a dobânzii din afara portofoliului de tranzacționare la nivel individual și consolidat.

(3) Instituțiile de credit trebuie să elaboreze și să utilizeze propriile metodologii de calcul ale modificărilor potențiale ale valorii lor economice ca urmare a schimbării nivelurilor ratelor dobânzii, în conformitate cu profilul de risc și politicile de administrare a riscului aferente acestora. În cazurile în care metodologia internă a unei instituții de credit este considerată inadecvată de către Banca Națională a României - Direcția Supraveghere sau nu există o astfel de metodologie, instituția de credit trebuie să aplice metodologia standardizată descrisă în anexa la prezentul regulament. (CEBS: “Technical aspects of the management of interest rate risk arising from non-trading activities under supervisory review process”, IRRBB1; Core Principles Methodology (2006) – Principle 16, Additional Criteria pct. 2)

Art. 146– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de capacitatea necesară pentru a calcula și raporta Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere modificarea valorii lor economice ca urmare a aplicării unei/ unor schimbări bruște și neașteptate a ratelor dobânzii – șoc/ șocuri standard – de o dimensiune stabilită de către Banca Națională a României. Calcularea și raportarea modificării valorii economice se efectuează trimestrial pe bază individuală și semestrial pe bază consolidată. (CEBS- IRRBB2; Basel: “Principles for the management of interest rate risk”, pct 74).

(2) În sensul alin. (1), dimensiunea șocului standard este de 200 puncte de bază – *basis points* –, în ambele direcții, indiferent de monedă. (CEBS - IRRBB 5, para.2; Basel: “Principles for the management of interest rate risk”, Anexa III, pct.2 și 5)

(3) În cazul în care valoarea economică a unei instituții de credit scade cu mai mult de 20% din fondurile proprii ca urmare a aplicării șocului/ șocurilor standard stabilit(e) de către Banca

Națională a României, instituția de credit va discuta cu Banca Națională a României - Direcția Supraveghere măsurile necesare pentru diminuarea unui astfel de declin potențial, măsuri care pot include, printre altele, următoarele:

- îmbunătățirea activității de administrare a riscului;
- modificarea limitelor interne;
- reducerea profilului de risc;
- creșterea cerinței de capital reglementat. (CEBS - IRRBB 9, para.3)

Art. 147– (1) Banca Națională a României va revizui periodic dimensiunea șocului/ șocurilor prevăzut(e) la art.146 având în vedere modificarea circumstanțelor, în special modificările legate de nivelul general al ratelor dobânzii – cum ar fi perioade cu o rată a dobânzii foarte scăzută – și volatilitatea acestora.

(2) Sistemele interne deținute de către instituțiile de credit trebuie să fie suficient de flexibile pentru calcularea sensibilității la orice șoc standardizat pe rata dobânzii precizat de Banca Națională a României. (CEBS - IRRBB 5, para.4)

Art. 148– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de capacitatea necesară pentru a măsura expunerea, dacă aceasta este semnificativă, și sensibilitatea la modificările formei curbei de randament, la modificările între diferite rate ale pieței (riscul aferent bazei – *basis risk*) și la modificările ipotezelor, cum ar fi cele privind comportamentul clienților.

(2) Instituțiile de credit trebuie să examineze dacă analiza complet statică a impactului asupra portofoliului curent al unui șoc sau al mai multor șocuri considerate ar trebui completată de o abordare de simulare mai dinamică. Instituțiile de credit de dimensiune mai mare și/sau cu activitate mai complexă trebuie să ia în considerare scenarii în care sunt calculate traiectoriile diferite ale ratei dobânzii – *interest rate paths* – și în care unele ipoteze – cum ar fi despre comportament, contribuția la risc, dimensiunea și componența bilanțului – sunt ele-însele funcții de nivelele ratei dobânzii. (CEBS - IRRBB 3)

Art. 149– (1) În vederea cuantificării vulnerabilității acestora la pierderi în condițiile unor modificări adverse ale ratei dobânzii, instituțiile de credit trebuie să deruleze periodic, dar cel puțin anual, simulări de criză corespunzătoare.

(2) În sensul alin. (1), simulările de criză trebuie să se bazeze pe scenariile cele mai nefavorabile care sunt rezonabile și trebuie să surprindă toate sursele semnificative de risc, inclusiv modificări

privind ipotezele esențiale. Organele cu funcție de conducere ale instituției de credit trebuie să ia în considerare rezultatele obținute la stabilirea și revizuirea politicilor, proceselor și limitelor pentru riscul de rată a dobânzii. (Core Principles Methodology (2006) – Principle 16, Essential Criteria pct.3 (acoperit de prevederile generale ale documentului „Technical aspects of stress testing under the supervisory review process – CP 12”) și Additional Criteria pct.3; Technical aspects of stress testing under the supervisory review process – CP 12, pct.32 primul bullet)

Art. 150– Instituțiile de credit trebuie să dispună de politici bine fundamentate, robuste și formalizate, care să trateze toate problemele importante pentru circumstanțele individuale ale acestora, probleme care, fără a aduce atingere principiului proporționalității, se pot referi la:

- a) definirea și delimitarea internă a activităților din afara portofoliului de tranzacționare și a celor care aparțin portofoliului de tranzacționare;
- b) definiția valorii economice și concordanța sa cu metoda utilizată pentru evaluarea activelor și datoriilor, cum ar fi pe baza valorii actualizate a fluxurilor de numerar viitoare sau pe baza valorii actualizate a profiturilor viitoare;
- c) dimensiunea și forma diferitelor șocuri utilizate pentru calculele interne;
- d) utilizarea unei abordări dinamice și/sau statice la aplicarea șocurilor de rata dobânzii;
- e) tratamentul tranzacțiilor în desfășurare care sunt afectate de riscul de rată a dobânzii (*pipeline transactions*) – inclusiv orice acoperire aferentă acestora –;
- f) agregarea expunerilor la rata dobânzii exprimate în mai multe monede;
- g) tratamentul riscului aferent bazei – *basis risk* – care rezultă din indici de rata dobânzii diferiți;
- h) includerea (sau nu) a activelor și datoriilor nepurtătoare de dobândă din afara portofoliului de tranzacționare – inclusiv capital și rezerve –;
- i) tratamentul conturilor curente și de economii – scadența atribuită expunerilor fără o scadență contractuală –;
- j) luarea în considerare în mod adecvat a opțiunilor incluse în active sau datorii;
- k) măsura în care sensibilitățile la mici șocuri pot fi ajustate linear în sens crescător – *scaled up* – fără pierderi de acuratețe semnificative, acoperind atât convexitatea în general, cât și nelinearitatea rezultatului asociat produselor de tip opțiuni explicite;
- l) gradul de granularitate utilizat – cum ar fi compensările în cadrul unei benzi de scadență –;
- m) dacă toate fluxurile de numerar viitoare sunt incluse sau doar soldurile principale. (CEBS - IRRBB 4)

Secțiunea a 6-a
Riscul de lichiditate

- Art. 151**– (1) Instituțiile de credit trebuie să se asigure că dețin rezerve de lichiditate adecvate.
- (2) În sensul alin. (1), instituțiile de credit trebuie să dispună de strategii, politici, procese și sisteme de identificare, măsurare, administrare și monitorizare a riscului de lichiditate dezvoltate pe un set de orizonturi de timp adecvate, inclusiv pe parcursul unei zile (*intraday*).
- (3) Strategiile, politicile, procesele și sistemele prevăzute la alin. (2) trebuie structurate pe linii de activitate, monede și entități din cadrul grupului instituției de credit și trebuie să includă mecanisme adecvate de alocare a costurilor, beneficiilor și riscurilor de lichiditate.
- (4) Strategiile, politicile, procesele și sistemele prevăzute la alin. (2) trebuie să corespundă complexității și extinderii activității instituțiilor de credit, rolului acestora în cadrul sistemului financiar, precum și profilului de risc și toleranței la risc aferente acestora. **(CEBS Rec 1)**
- (5) Strategiile, politicile, procesele și sistemele prevăzute la alin. (2) trebuie aprobate și revizuite cel puțin anual de către organele cu funcție de supraveghere. Organele cu funcție de supraveghere ale unei instituții de credit trebuie să se asigure că organele cu funcție de conducere administrează riscul de lichiditate în mod eficace. **(Basel Principle 3)**
- (6) Organele cu funcție de conducere sunt responsabile pentru dezvoltarea strategiilor, politicilor, proceselor și sistemelor pentru administrarea riscului de lichiditate în conformitate cu toleranța la risc stabilită, precum și pentru asigurarea că instituția de credit menține o lichiditate suficientă. **(Basel Principle 3)**
- (7) Organele cu funcție de conducere trebuie să revizuiască în mod continuu informațiile legate de evoluțiile lichidității instituției de credit și trebuie să raporteze periodic organelor cu funcție de supraveghere. **(Basel Principle 3)**
- (8) Organele cu funcție de supraveghere trebuie să se asigure că organele cu funcție de conducere definesc procese și structuri organizaționale adecvate pentru implementarea strategiilor, politicilor, proceselor și sistemelor prevăzute la alin. (2). **(CEBS – Rec 1)**
- (9) Structura organizațională a unei instituții de credit trebuie să asigure, în vederea prevenirii conflictului de interese, separarea atribuțiilor între funcția operațională și cea de monitorizare. Instituțiile de credit trebuie să acorde o atenție deosebită competențelor și responsabilităților unității însărcinate cu obținerea finanțării. La repartizarea sarcinilor, instituțiile de credit trebuie

să aibă în vedere toate orizonturile de timp, de la cele din cadrul unei zile (*intraday*) pînă la cele pe termen lung. (CEBS – Rec 3)

Art. 152– (1) O instituție de credit trebuie să dispună de un proces solid pentru identificarea, măsurarea, administrarea și monitorizarea pozițiilor de lichiditate. Acest proces trebuie să includă un cadru robust pentru proiectarea fluxurilor de numerar provenite din active, datorii și elemente din afara bilanțului pe un set de orizonturi de timp adecvate, atât în condiții normale cât și în condiții de criză, cu luarea în considerare a posibilului impact produs de riscul reputațional.

(Basel Principle 5 - pt. 26)

(2) În sensul alin. (1), măsurarea poziției de lichiditate a unei instituții de credit implică evaluarea intrărilor de numerar prin comparare cu ieșirile de numerar și determinarea valorii lichide a activelor în scopul de a identifica deficitul potențial al finanțării nete viitoare. (Basel Principle 5, pt. 26)

(3) Instituțiile de credit trebuie să determine lichiditatea unui activ pe baza capacității acestuia de a genera lichiditate, indiferent de clasificarea acestuia ca *element din portofoliul de tranzacționare/element din afara portofoliului de tranzacționare* sau de tratamentul contabil aplicabil acestuia. (CEBS – Rec 6)

(4) O instituție de credit trebuie să identifice, măsoare, monitorizeze și controleze pozițiile aferente riscului de lichiditate pentru:

- a) fluxurile de numerar viitoare aferente activelor și datoriilor;
- b) sursele de cerere neprevăzută de lichiditate și factorii declanșatori asociați pozițiilor din afara bilanțului;
- c) monedele în care instituția de credit este activă;
- d) activitățile de corespondent, custodie și decontare. (Basel Principle 5, pt. 28)

(5) În sensul alin. (4) lit a), o instituție de credit trebuie:

- a) să dispună de un cadru robust de administrare a riscului de lichiditate care să furnizeze previziuni dinamice ale fluxurilor de numerar care iau în considerare ipoteze cu privire la comportamentul contrapartidelor importante în situația modificării condițiilor și care sunt efectuate la un nivel de granularitate corespunzător;
- b) să construiască ipoteze realiste cu privire la necesitățile sale viitoare de lichiditate pe termen scurt și pe termen lung, care să reflecte complexitatea activităților desfășurate, produselor oferite și piețelor pe care operează;

c) să analizeze calitatea activelor care pot fi utilizate drept garanție financiară, în scopul de a evalua potențialul acestora de a asigura finanțare garantată în condiții de criză;

d) să administreze, în funcție de scadență, intrările de numerar în relație cu ieșirile de numerar cunoscute, în scopul de a obține o distribuție corespunzătoare, pe scadențe, a surselor de care dispune și a utilizării acestora. (Basel Principle 5, pt. 29)

(6) În sensul alin. (4) lit.b), o instituție de credit trebuie să identifice, să măsoare, să monitorizeze și să controleze fluxurile de numerar potențiale legate de angajamentele din afara bilanțului și de alte obligații neprevăzute. O atenție deosebită trebuie acordată administrării riscului de lichiditate legat de relația cu entități special create în scopul securitizării, de instrumente financiare derivate și de garanții și angajamente. (Basel Principle 5, pt. 31)

(7) În sensul alin. (4) lit.c), o instituție de credit trebuie:

a) să evalueze necesitățile sale agregate de lichiditate în valută și să determine neconcordanțele de monedă acceptabile;

b) să analizeze separat strategia pentru fiecare monedă în care desfășoară o activitate semnificativă, cu luarea în considerare a constrângerilor potențiale în perioade de criză;

c) să evalueze probabilitatea pierderii accesului pe piețele valutare, precum și gradul de convertibilitate al monedelor în care aceasta își desfășoară activitatea. (Basel Principle 5, pt. 43+ pt. 45)

(8) În sensul alin. (4) lit.d), o instituție de credit trebuie să înțeleagă și să aibă capacitatea de a administra modalitatea în care furnizarea de servicii de corespondent, custodie și decontare îi poate afecta fluxurile de numerar. (Basel Principle 5, pt. 46)

Art. 153– (1) O instituție de credit care face obiectul supravegherii pe bază consolidată de către Banca Națională a României trebuie să dețină informații cu privire la riscul strategic de lichiditate și la administrarea riscului de lichiditate, pozițiile de lichiditate ale membrilor grupului din care face parte, precum și la fluxurile potențiale de lichiditate între diferite entități din cadrul grupului în condiții normale și în condiții de criză. (CEBS – Rec 4)

(2) În sensul alin. (1), instituția de credit trebuie să monitorizeze și să controleze expunerile la riscul de lichiditate și necesitățile de finanțare la nivelul entităților grupului din care face parte și la nivelul respectivului grup, pe linii de activitate și pe monede, cu luarea în considerare a limitelor operaționale și a celor impuse de cadrul legislativ și de reglementare în ceea ce privește

transferabilitatea lichidităților și a activelor negrevate de sarcini ce pot fi utilizate ca garanții financiare. (Basel Principle 6+pt.58)

(3) În cadrul proceselor de administrare a riscului de lichiditate, pentru fiecare țară unde operează, o instituție de credit trebuie să se asigure că dispune de expertiza necesară în ceea ce privește specificul legat de cadrul legislativ și de reglementare cu impact asupra administrării riscului de lichiditate, inclusiv cu privire la tratamentul instituțiilor de credit problemă, garantarea depozitelor, cadrul operațional al băncii centrale și politica de garantare a acesteia. (Basel Principle 6, pt.59)

Art. 154– (1) Instituțiile de credit trebuie să utilizeze instrumente de măsurare sau indicatori pentru cuantificarea riscului de lichiditate. (Basel Principle 5, pt.47)

(2) Pentru a obține o imagine în perspectivă asupra expunerilor la riscul de lichiditate, o instituție de credit trebuie să utilizeze indicatori care evaluează structura bilanțului, precum și indicatori care proiectează fluxurile de numerar și pozițiile de lichiditate viitoare cu luarea în considerare a riscurilor aferente elementelor din afara bilanțului. Acești indicatori trebuie să evidențieze vulnerabilitățile pe diferite orizonturi de timp, în condiții normale de desfășurare a activității și în condiții de criză. (Basel Principle 5, pt.47)

Art. 155– (1) Cuantificarea și analiza riscului de lichiditate trebuie să fie adaptată la specificul și complexitatea activității instituțiilor de credit, precum și la profilul de risc al acestora.

(2) Cuantificarea și analiza riscului de lichiditate trebuie să încorporeze fluxurile de numerar și implicațiile asupra lichidității care rezultă din toate pozițiile cu caracter material din active, datorii și din afara bilanțului, precum și din alte activități ale instituțiilor de credit. Analiza trebuie să aibă o abordare de perspectivă și trebuie să identifice neconcordanțele de finanțare potențiale viitoare, astfel încât instituția de credit să-și poată evalua expunerile legate de respectivele neconcordanțe și să identifice sursele de lichiditate în vederea diminuării riscurilor potențiale. Instituția de credit trebuie să proiecteze fluxurile de numerar pe perioade de timp din ce în ce mai mari, utilizând scenarii alternative. Aceste proiecții trebuie utilizate pentru a realiza analiza neconcordanțelor fluxurilor de numerar (*liquidity gap*), bazată pe ipoteze cu privire la comportamentul viitor al activelor, datoriilor și elementelor din afara bilanțului, și pentru a calcula excesul sau deficitul net cumulativ de lichiditate pentru un orizont de timp. (Basel Principle 5, pt.48)

(3) Instituțiile de credit trebuie să se asigure că ipotezele prevăzute la alin. (2) sunt rezonabile și adecvate, formalizate, revizuite și aprobate periodic. **(Basel Principle 5, pt.49)**

Art. 156– (1) Instituțiile de credit trebuie să stabilească limite pentru a controla expunerea și vulnerabilitățile la riscul de lichiditate și să le revizuiască periodic.

(2) În sensul alin. (1), limitele trebuie să fie relevante pentru complexitatea activității, natura produselor oferite, monedele și piețele pe care operează. **(Basel Principle 5, pt.50)**

(3) Instituțiile de credit trebuie să stabilească limite pentru administrarea zilnică a lichidității, în condiții normale și în condiții de criză, în cadrul și între liniile de activitate și între entitățile din grupul din care fac parte. **(Basel Principle 5, pt.51)**

(4) Pentru diminuarea riscului de contaminare în condiții de criză, o instituție de credit trebuie să stabilească limite interne în legătură cu riscul de lichiditate înregistrat față de entități din cadrul grupului, inclusiv din perspectiva monedelor în care își desfășoară activitatea. **(Basel Principle 6, pt.61)**

Art. 157– (1) Instituțiile de credit trebuie să stabilească un set de indicatori de avertizare timpurie care să ajute în procesul de identificare, în regim de urgență, a creșterii riscului sau vulnerabilităților în ceea ce privește poziția lichidității sau necesitățile potențiale de finanțare. **(Basel Principle 5, pt.53)**

(2) Indicatorii de avertizare timpurie pot fi cantitativi sau calitativi și pot include, fără a se limita la, următoarele:

- a) creșterea rapidă a activelor, în special în situația în care sunt finanțate cu datorii potențial volatile;
- b) creșterea concentrărilor în cadrul activelor sau al datoriilor;
- c) creșterea neconcordanțelor de monedă;
- d) o descreștere a scadenței medii ponderate a datoriilor;
- e) incidente repetate cu privire la poziții sau încălcarea limitelor interne sau a celor reglementate;
- f) înregistrarea de tendințe negative sau creșterea riscului asociat cu o linie specifică de produse;
- g) deteriorarea semnificativă a profiturilor instituției de credit, a calității activelor și a situației financiare generale;
- h) publicitate negativă;
- i) o înrăutățire a ratingului;

- j) un declin al prețului acțiunilor sau o creștere a costurilor datoriilor;
- k) creșterea marjelor aferente datoriilor sau a instrumentelor de tip *credit-default-swap*;
- l) creșterea costurilor finanțării pentru sectoarele *wholesale* sau *retail*;
- m) solicitarea de către contrapartide de garanții financiare suplimentare pentru expunerile la riscul de credit sau refuzul acestora de a intra în noi tranzacții;
- n) dispariția sau diminuarea liniilor de credit acordate de instituțiile de credit corespondente;
- o) creșterea retragerilor de depozite *retail*;
- p) creșterea răscumpărărilor de certificate de depozit înainte de scadență;
- q) dificultăți de accesare a finanțării pe termene mai lungi;
- r) dificultăți în plasarea datoriilor pe termen scurt (de exemplu titluri pe termen scurt).

(3) O instituție de credit trebuie să dispună de indicatori de avertizare timpurie care să semnaleze dacă pragurile incluse în anumite produse (cum ar fi tranzacțiile cu instrumente financiare derivate pe piețele OTC) sunt pe punctul de a fi depășite sau dacă riscuri contingente sunt pe punctul de a se cristaliza. (Basel Principle 5, pt.53 - 55)

Art. 158– (1) O instituție de credit trebuie să dispună de un sistem informațional de administrare credibil care să furnizeze organelor cu funcție de supraveghere, organelor cu funcție de conducere și personalului cu responsabilități în domeniul informației oportune și de perspectivă asupra poziției lichidității. (Basel Principle 5, pt.56)

(2) Instituțiile de credit trebuie să dispună de sisteme și procese informatice corespunzătoare care să fie adaptate complexității și importanței activităților lor și tehnicilor pe care le utilizează pentru a măsura riscul de lichiditate. Adecvarea sistemelor și proceselor informatice trebuie să fie revizuită periodic. (CEBS – Rec 5)

(3) Pentru a administra și monitoriza eficient necesitățile sale nete de finanțare, o instituție de credit trebuie să aibă capacitatea de a calcula pozițiile de lichiditate pe parcursul unei zile (*intraday*), zilnic pentru orizonturi mai scurte de timp, precum și pentru o serie de orizonturi de timp mai îndepărtate. (Basel Principle 5, pt.56)

(4) Sistemul informațional de administrare prevăzut la alin. (1) trebuie să fie utilizat în administrarea zilnică a riscului de lichiditate pentru a monitoriza conformitatea cu politicile, procedurile și limitele stabilite la nivelul instituției de credit. (Basel Principle 5, pt.56)

(5) Sistemul informațional de administrare prevăzut la alin. (1) trebuie să aibă capacitatea de a calcula poziții de lichiditate în toate monedele în care instituția de credit desfășoară activități,

atât la nivelul fiecărei filiale/sucursale din toate jurisdicțiile în care instituția de credit activează, cât și la nivel de grup, pe bază agregată. (Basel Principle 5, pt.56)

(6) Sistemul informațional de administrare prevăzut la alin. (1) trebuie să surprindă toate sursele de risc de lichiditate, inclusiv riscurile contingente și limitele legate de acestea, precum și cele rezultate din noile activități, și trebuie să aibă capacitatea de a furniza informații cu grade de granularitate și senzitivitate mai ridicate în timpul evenimentelor de criză. (Basel Principle 5 pt.56)

Art. 159– Organele cu funcție de conducere trebuie să stabilească un set de criterii de raportare, cu specificarea sferei de cuprindere, modalității și frecvenței raportărilor pentru fiecare categorie de destinatari, precum și a părților responsabile pentru elaborarea raportărilor. (Basel Principle 5 pt.57)

Art. 160– (1) Strategiile instituțiilor de credit trebuie să prevadă diversificarea efectivă a surselor de finanțare pe termen scurt, mediu și lung. (Basel Principle 7+ pt.65)

(2) Organele cu funcție de conducere trebuie să cunoască compoziția, caracteristicile și diversificarea activelor și surselor de finanțare ale unei instituții de credit și trebuie să revizuiască în mod regulat strategia de finanțare a acesteia. (Basel Principle 7 pt.67)

(3) În sensul alin. (1), instituțiile de credit trebuie să mențină o prezență activă pe piețele relevante pentru strategiile lor de finanțare și să păstreze relații strânse cu furnizorii de finanțare. În acest sens, instituțiile de credit trebuie să investească în mod continuu în infrastructuri, procese și sisteme de colectare a informației adecvate. (Basel Principle 7+ pt.69)

(4) Instituțiile de credit trebuie să testeze regulat capacitatea de a obține finanțare în regim de urgență de la fiecare sursă. (Basel Principle 7)

(5) În sensul alin. (1), obiectivele legate de diversificarea surselor de finanțare trebuie să fie parte a planurilor de finanțare pe termen mediu și lung și trebuie să fie corelate cu bugetele instituțiilor de credit și cu procesele de planificare a activității acestora. În scopul diversificării surselor de finanțare, instituțiile de credit trebuie să stabilească limite pe contrapartide, finanțări garantate/negarantate de pe piețe, tipuri de instrumente, entități special create în scopul securitizării, monede și segmente geografice. (Basel Principle 7+ pt.65+pt.67+69)

(6) Organele cu funcție de conducere trebuie să asigure că accesul pe piață, atât din perspectiva capacității instituției de credit de a obține noi finanțări, cât și din cea a lichidării activelor, este

administrat, monitorizat și testat, în mod activ, de personal corespunzător. (Basel Principle 7, pt.68)

(7) O instituție de credit trebuie să ia în considerare impactul asupra fluxurilor de numerar și al accesului la finanțare pe termen scurt și lung atât din perspectiva distorsiunilor de pe piețe, cât și din perspectiva problemelor legate de riscul asociat denumirii. (Basel Principle 7, pt.70)

(8) O instituție de credit trebuie să identifice și să construiască relații strânse cu investitorii actuali și cu cei potențiali. (Basel Principle 7, pt.71)

(9) O instituție de credit trebuie să evalueze cu prudență relațiile cu furnizorii de finanțare în perioade de criză, precum și efectele pe care pierderile și reducerea capitalului social în astfel de perioade le-ar putea avea asupra capacității instituției de credit de a obține finanțare. Aceste aspecte trebuie luate în considerare în cadrul simulărilor de criză pe bază de scenarii și planurilor alternative de finanțare. (Basel Principle 7, pt.72+pt.73)

(10) Organele cu funcție de conducere trebuie să revizuiască și să testeze în mod regulat opțiunile pe care instituția de credit le are la dispoziție pentru a obține finanțare pe termen scurt, mediu și lung. (Basel Principle 7, pt.69+70+71+72+73+75) (Basel Principle 7, pt.75)

Art. 161– (1) Instituțiile de credit trebuie să-și administreze în mod activ pozițiile de lichiditate de pe parcursul unei zile (*intraday*) și riscurile legate de onorarea la timp a obligațiilor legate de plăți și decontări, atât în condiții de funcționare normală cât și în condiții de criză. (Basel Principle 8)

(2) O instituție de credit trebuie să adopte obiective de administrare a lichidității de pe parcursul unei zile (*intraday*) care să-i permită să identifice și să prioritizeze obligațiile cu termene și alte obligații critice, în scopul onorării la timp a acestora, și să deconteze celelalte obligații cât de curând posibil. (Basel Principle 8, pt.78)

(3) Strategia unei instituții de credit de realizare a obiectivelor de administrare a lichidității de pe parcursul unei zile (*intraday*) trebuie să includă următoarele obiective operaționale:

a) instituția de credit trebuie să aibă capacitatea de a măsura intrările și ieșirile de lichiditate brute zilnice așteptate, de a anticipa potrivirea în timp a acestora pe parcursul unei zile, acolo unde este posibil, și de a previziona deficitele de finanțare nete potențiale care pot apărea la momente diferite de pe parcursul unei zile; (Basel Principle 8, pt. 80)

b) instituția de credit trebuie să aibă capacitatea de a monitoriza pozițiile de lichiditate de pe parcursul unei zile (*intraday*) în raport cu operațiunile așteptate și cu resursele disponibile

(solduri, capacitate de creditare rămasă pe parcursul unei zile (*intraday*), garanții financiare disponibile); (Basel Principle 8, pt. 81)

c) instituția de credit trebuie să încheie acorduri pentru obținerea de finanțare pe parcursul unei zile care să-i permită realizarea obiectivelor de pe parcursul unei zile; (Basel Principle 8, pt. 82)

d) instituția de credit trebuie să aibă capacitatea de a administra și mobiliza garanțiile financiare necesare pentru obținerea de fonduri pe parcursul unei zile (*intraday*) și, de asemenea, trebuie să cunoască timpul necesar pentru mobilizarea diferitelor forme de garanții financiare, inclusiv a celor deținute transfrontalier; (Basel Principle 8, pt. 83)

e) instituția de credit trebuie să aibă o capacitate solidă de a administra potrivirea ieșirilor de lichiditate cu obiectivele sale de pe parcursul unei zile (*intraday*) ; (Basel Principle 8, pt. 84)

f) instituția de credit trebuie să fie pregătită pentru a face față unor întreruperi neașteptate ale fluxurilor de lichiditate de pe parcursul unei zile (*intraday*). Simulările de criză și planurile alternative de finanțare trebuie să reflecte considerentele de pe parcursul unei zile (*intraday*). O instituție de credit trebuie, de asemenea, să cunoască nivelul și momentul apariției necesităților de lichiditate ce pot rezulta din eșecul în stabilirea de proceduri pentru sistemele de plăți și decontări în care instituția este un participant direct. (Basel Principle 8, pt. 85)

(4) O instituție de credit trebuie să dispună de politici, proceduri și sisteme care să sprijine obiectivele operaționale prevăzute la alin. (4) pe toate piețele financiare și în toate monedele în care aceasta are fluxuri de plăți și decontări semnificative. Instrumentele și resursele trebuie adaptate la modelul de activitate al instituției de credit și la rolul său în cadrul sistemului financiar, precum și la modalitatea de desfășurare a activității pe anumite piețe (de exemplu participant direct la un sistem de plăți și decontări sau prin instituții de credit corespondente sau custode), cu luarea în considerare a eventualelor servicii de corespondent sau de custodie și a facilităților de credit de pe parcursul unei zile (*intraday*) pe care aceasta le oferă altor instituții de credit, societăți comerciale sau sisteme. (Basel Principle 8+ pt.78+80+81+82+83+84+85+86)
(Basel Principle 8, pt. 86)

Art. 162– (1) O instituție de credit trebuie să-și administreze în mod activ pozițiile pe active ce pot fi utilizate ca și garanții financiare, inclusiv în situații de urgență, făcând diferențiere între activele grevate de sarcini și cele negrevate de sarcini.(Basel Principle 9)

(2) Instituția de credit trebuie să monitorizeze nivelul garanțiilor financiare disponibile în funcție de entitatea și jurisdicția în care respectivele garanții sunt înregistrate, fie într-un registru, fie

într-un cont, precum și în funcție de monedă, și, de asemenea, trebuie să monitorizeze modalitatea în care aceste garanții pot fi mobilizate în timp util în funcție de posibilitatea accesării acestora în locația fizică de păstrare (instituția de credit custode sau sistemul de decontare a titlurilor în care este deținută garanția financiară). (Basel Principle 9, pt.88)

(3) Instituția de credit trebuie să asigure diversificarea surselor garanțiilor financiare. (Basel Principle 9 + pt.88+89)

(4) Pentru a asigura o administrare sănătoasă a garanțiilor financiare, instituțiile de credit trebuie:

a) să dispună de politici pentru identificarea și estimarea nevoilor de garanții financiare, precum și a tuturor resurselor de astfel de garanții, pe diferite orizonturi de timp;

b) să înțeleagă și să aibă în vedere constrângerile juridice și operaționale legate de utilizarea garanțiilor financiare;

c) să dispună de o politică generală, aprobată de către organele cu funcție de conducere, care să includă o definiție conservatoare a garanției financiare și să specifice nivelul garanțiilor financiare negrevate de sarcini care trebuie să fie disponibile în orice moment pentru a face față nevoilor de finanțare neașteptate; și

d) să implementeze politicile și să organizeze administrarea garanțiilor financiare într-un mod care să corespundă organizării operaționale. (CEBS Rec 9)

(5) Instituțiile de credit trebuie să dispună de sisteme de administrare a numerarului și a garanțiilor financiare care să reflecte în mod adecvat procedurile și procesele diferitelor sisteme de plăți și de decontări, pentru a se asigura, în funcție de modul în care se realizează administrarea riscului de lichiditate, o monitorizare eficientă a nevoilor lor de pe parcursul unei zile (*intraday*), atât la nivelul unei instituții de credit, cât și la nivel regional sau la nivelul grupului din care aceasta face parte. (CEBS Rec 10)

(6) Instituțiile de credit care utilizează acorduri de compensare trebuie să aibă în vedere toți factorii juridici și operaționali aferenți acordurilor în cauză, pentru a se asigura că efectul de diminuare a riscului este evaluat corect în toate cazurile. (CEBS – Rec 7)

Art. 163– (1) Instituțiile de credit trebuie să ia în considerare în mod explicit măsura în care riscul de lichiditate în situații neprevăzute trebuie să fie acoperit prin rezerve de lichiditate disponibile imediat, în raport cu alte surse (CEBS – Rec 8)

(2) Instituțiile de credit trebuie să adopte o organizare operațională pentru a administra lichiditatea pe termen scurt (*overnight* și *intraday*) în contextul obiectivelor strategice pe termen mai lung ale administrării riscului de lichiditate.

(3) Instituțiile de credit trebuie să realizeze în permanență monitorizarea și controlul operațiunilor, să dispună de finanțare suficientă pe parcursul unei zile (*intraday*), să atribuie responsabilități bine definite și să stabilească proceduri adecvate de *back-up* pentru a asigura continuarea operațiunilor.

(4) Instituțiile de credit trebuie să acorde o atenție deosebită surselor de monitorizare pentru cererile neașteptate de lichiditate în condiții de criză. (CEBS Rec 12)

Art. 164– (1) Cadrul de administrare a riscului de lichiditate trebuie să asigure că instituția de credit dispune de lichiditate suficientă, inclusiv de o rezervă de active cu grad ridicat de lichiditate și negrevate de sarcini, pentru a face față unei game de situații de criză de lichiditate care includ pierderea sau deprecierea surselor de finanțare negarantate și a celor garantate disponibile de regulă.

(2) În sensul alin. (1), dimensiunea rezervei de active trebuie corelată cu toleranța la risc stabilită de instituția de credit.

(3) Rezerva de active lichide trebuie să includă un nivel de bază format din active cu cel mai înalt grad de lichiditate (cum ar fi numerarul și obligațiunile guvernamentale de calitate ridicată sau alte instrumente similare) care să fie utilizate în cele mai severe simulări de criză. (Basel Principle 12+ pt.124+125)

Art. 165– (1) Instituțiile de credit trebuie să desfășoare simulări de criză în mod regulat pentru a identifica sursele de potențiale constrângeri de lichiditate și pentru a se asigura că expunerile curente rămân conforme cu toleranța la riscul de lichiditate stabilită.

(2) Instituțiile de credit trebuie să utilizeze rezultatele simulărilor de criză pentru ajustarea strategiilor, politicilor și pozițiilor pentru administrarea riscului de lichiditate și pentru dezvoltarea unor planuri alternative eficiente. (Basle Principle 10)

(3) Instituțiile de credit trebuie să desfășoare simulările de criză cu respectarea prevederilor Capitolului IV.

Art. 166– (1) Instituțiile de credit trebuie să dispună de planuri alternative de finanțare formale care să stabilească strategii de soluționare a deficitelor de lichiditate în situații de criză înregistrate atât la nivelul instituțiilor de credit cât și la nivelul generalizat al piețelor.

(2) În sensul alin. (1), un plan alternativ de finanțare trebuie să includă politici de administrare a unei game de situații de criză, să stabilească linii clare de responsabilitate și să includă proceduri de declanșare/ de depășire clare.

(3) Planurile alternative de finanțare trebuie să fie aprobate de organele cu funcție de conducere ale instituțiilor de credit.

(4) Instituțiile de credit trebuie să testeze și să actualizeze regulat planurile alternative prevăzute la alin. (1) pentru a asigura că acestea sunt robuste din punct de vedere operațional. (**Basle Principle 11**)

(5) Planurile alternative de finanțare trebuie să corespundă complexității activității instituțiilor de credit, profilului de risc al acestora și rolului acestora în cadrul sistemului financiar.

(6) Un plan alternativ de finanțare trebuie să includă o descriere clară a unui set diversificat de măsuri potențiale de finanțare alternativă care să conducă la păstrarea lichidității și acoperirea deficitelor de fluxuri de numerar în situații de criză, cu prezentarea surselor potențiale de finanțare alternativă disponibile și a sumelor care pot fi obținute de la aceste surse.

(7) Planurile alternative de finanțare trebuie să aibă în vedere o gamă de orizonturi de timp (inclusiv *intraday*) și trebuie să fie integrate cu analizele continue ale riscului de lichiditate și cu rezultatele scenariilor și ipotezelor utilizate în simulările de criză.

Art. 167– Instituțiile de credit trebuie să demonstreze Băncii Naționale a României că au luat toate măsurile pentru asigurarea condițiilor necesare pentru ca, în caz de necesitate, să fie puse în aplicare, în regim de urgență, planurile alternative, inclusiv prin încheierea de acorduri de finanțare.

Art. 168– În cadrul general privind administrarea riscului de lichiditate, instituțiile de credit trebuie să aibă în vedere și riscul de lichiditate cauzat de imposibilitatea punerii în aplicare a unor acorduri de finanțare ca urmare a neclarităților clauzelor contractuale și de posibilul suport implicit.

Secțiunea a 7-a
Riscul operațional

Art. 169– (1) O instituție de credit trebuie să stabilească un cadru de administrare a riscului operațional care trebuie să acopere apetitul și toleranța la riscul operațional ale instituției de credit, în conformitate cu politicile de administrare a acestui risc, inclusiv măsura și modul în care riscul operațional este transferat în afara instituției de credit. **(Basel II – para.737)**

(2) Cadrul indicat la alin. (1) trebuie să includă politici și procese pentru identificarea, evaluarea, monitorizarea și controlul/diminuarea riscului operațional. **(BIS – Core Principles – Principle 15 – criteriul nr.1 – teza nr.1)**

(3) Politicile și procesele la care se face referire la alin. (2) trebuie să fie corespunzătoare dimensiunii, naturii și complexității activităților instituției de credit și trebuie ajustate periodic în funcție de profilul de risc operațional în schimbare și de evoluțiile externe ale pieței; **(BIS – Core Principles – Principle 15 – criteriul nr.1 – tezele nr.2 și 3)** politicile și procesele trebuie să includă riscuri adiționale prevalente în anumite activități cu caracter operațional intens, cum ar fi activitățile de custodie și corespondent, și trebuie să acopere perioade în care riscul operațional ar putea crește. **(BIS – Core Principles – Principle 15 – criteriul adițional – teza nr.2)**

(4) Strategiile, politicile și procesele de administrare a riscului operațional ale instituției de credit trebuie aprobate și revizuite periodic de către organele cu funcție de supraveghere. **(BIS – Core Principles – Principle 15 – criteriul nr.2 – teza nr.1)**

(5) Organele cu funcție de conducere trebuie să implementeze în mod eficace strategia aprobată și, sub controlul organelor cu funcție de supraveghere, politicile și procesele la care se face referire la alin. (2). **(BIS – Core Principles – Principle 15 – criteriul nr.2 – teza nr.2 + criteriul 3)**

(6) O instituție de credit trebuie să dispună de politici și procese IT adecvate care să trateze arii precum securitatea informațională și dezvoltarea sistemelor, și trebuie să aibă efectuate investiții în IT proporțional cu dimensiunea și complexitatea operațiunilor. **(BIS – Core Principles – Principle 15 – criteriul nr.5)**

(7) Instituțiile de credit trebuie să informeze Banca Națională a României - Direcția Supraveghere periodic, dar cel puțin anual, precum și ori de câte ori condiții obiective o impun, cu privire la schimbările cu impact semnificativ asupra riscului operațional la care acestea sunt expuse. **(BIS – Core Principles – Principle 15 – criteriul nr.6)**

(8) Politicile privind administrarea riscului operațional ale unei instituții de credit trebuie să ia în considerare cel puțin următoarele categorii de evenimente ale căror definiții se regăsesc în Anexa nr. 3 – *Clasificarea evenimentelor de pierdere la Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 24/29/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții pentru riscul operațional*:

- a) fraudă internă;
- b) fraudă externă;
- c) practici de angajare și siguranță la locul de muncă;
- d) clienți, produse și practici comerciale;
- e) pagube asupra activelor corporale;
- f) întreruperea activității și funcționarea neadecvată a sistemelor;
- g) executarea, livrarea și gestiunea proceselor.

(9) În scopul identificării și evaluării riscului operațional, instituțiile de credit trebuie să ia cel puțin următoarele măsuri:

- a) evaluarea produselor, activităților, proceselor și sistemelor în vederea determinării celor semnificative în ceea ce privește riscul operațional inerent;
- b) stabilirea unor indicatori de risc operațional cu ajutorul cărora să poată fi determinată poziția instituției de credit expuse la acest risc (de exemplu, număr de tranzacții eșuate, frecvența și/sau gravitatea erorilor și omisiunilor, rata de fluctuație a personalului, creșterea rapidă a activității) și revizuirea periodică a nivelului acestora, eventual și stabilirea unor limite de alertă pentru aceștia;
- c) evaluarea expunerii la riscul operațional (de exemplu, pe baza datelor privind istoricul de pierderi înregistrate de instituția de credit, datelor privind pierderile înregistrate de alte instituții de credit, analizării unor scenarii diferite). **(Norma 17/2003 Art.79, cu unele completari)**

Art. 170- (1) O instituție de credit trebuie să stabilească planuri de reluare a activității și pentru situații neprevăzute, care să ia în considerare diferite tipuri de scenarii verosimile la care instituția de credit poate fi expusă, proporțional cu dimensiunea și complexitatea activităților desfășurate. **(BIS - Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk – Principle 7)**

(2) Planurile de reluare a activității și pentru situații neprevăzute trebuie să fie de calitate necesară pentru ca instituția de credit să fie capabilă să funcționeze conform principiului continuității activității și să minimizeze pierderile, inclusiv cele care pot lua naștere din perturbări în sistemele de plăți și decontări, în eventualitatea unei întreruperi grave a activității; (BIS – Core Principles – Principle 15 – criteriul nr.4) aceste planuri trebuie testate periodic pentru a asigura că instituția de credit poate executa planurile în cazul în care activitatea este afectată în mod grav. (BIS - Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk – Principle 7 – para.44 – teza nr.2)

(3) O instituție de credit trebuie să identifice procesele operaționale critice, inclusiv acele procese în care se depinde de furnizori externi sau alți terți, pentru care reluarea rapidă a activității ar fi esențială. (BIS - Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk – Principle 7 – para.43 – teza nr.1)

(4) Pentru procesele identificate în conformitate cu alin. (3), instituția de credit trebuie să identifice mecanisme alternative în vederea reluării activității în cazul unei întreruperi în furnizarea de electricitate; trebuie acordată atenție în mod special capacității de a restaura înregistrările electronice sau scriptice necesare pentru reluarea activității; în cazul în care se dispune de o copie de rezervă a unor astfel de înregistrări, păstrată la o locație diferită, sau în cazul în care operațiunile unei instituții de credit trebuie mutate la o nouă locație, este important ca aceste locații să fie la o distanță adecvată de locația inițială pentru a minimiza riscul ca atât înregistrările și facilitățile primare, cât și cele de rezervă să fie simultan indisponibile. (BIS - Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk – Principle 7 – para.43 cont.)

(5) O instituție de credit trebuie să-și revizuiască periodic planurile de reluare a activității și pentru situații neprevăzute pentru ca acestea să fie conforme cu strategiile de activitate și operațiunile curente ale instituției de credit. (BIS - Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk – Principle 7 – para.44 – teza 1)

Secțiunea a 8-a

Alte dispoziții

Art. 171– (1) La evaluarea riscului legal și a riscului reputațional, instituțiile de credit trebuie să ia în considerare cadrul legal și de reglementare, inclusiv în domeniul social, precum și orice alte elemente care le pot afecta activitatea (de exemplu: publicitatea negativă, conformă sau nu cu realitatea, făcută practicilor de afaceri și/sau persoanelor legate de acestea; pierderea încrederii în soliditatea unei instituții de credit cauzată de afectarea gravă a securității acesteia în urma unor atacuri interne sau externe asupra sistemului informațional; întâmpinarea de către clienți a unor probleme în utilizarea anumitor produse fără a avea suficiente informații despre acestea și fără a cunoaște procedurile de remediere a problemelor respective; necunoașterea drepturilor și obligațiilor părților unei tranzacții de tip *electronic banking*)

(2) În vederea reducerii riscului legal și reputațional, instituțiile de credit pot dezvolta programe de educare a clienților pentru utilizarea noilor produse și servicii oferite, pentru cunoașterea comisioanelor aferente acestora, pentru semnalarea problemelor ce pot apărea și a modalităților de soluționare a acestora. (Norma 17/2003 Art.83)

Art. 172– În vederea prevenirii intrării în relații de afaceri cu persoane implicate în activități frauduloase și în alte activități de natură infracțională, instituțiile de credit trebuie să aibă în funcțiune politici și proceduri care să includă cel puțin:

- a) solicitarea de referințe și informații de la persoane autorizate;
- b) consultarea informațiilor puse la dispoziția instituțiilor de credit de structuri/organisme având drept scop colectarea și furnizarea de informații privind situația clienților în calitatea acestora de beneficiari de credite ori alte informații de natură financiară;
- c) în cazul clienților persoane juridice, cunoașterea participanților la capitalul societății, precum și a persoanelor responsabile de administrarea/conducerea acesteia, precum și verificarea referințelor și a situației financiare personale a acestora. (Basle Committee Core Principles 18 Ess.2)

Art. 173– (1) Instituțiile de credit vor raporta Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere operațiunile suspecte și incidentele de fraudă, în situația în care acestea au caracter

material pentru siguranța, soliditatea și reputația instituțiilor de credit. (Basle Committee Core Principles – Principle 18 Ess.3)

(2) În cazul operațiunilor suspecte, raportarea va cuprinde elementele de identificare a clientului, sumele implicate în operațiune, justificarea oferită de client la solicitarea operațiunii, motivele pentru care operațiunea solicitată este considerată suspectă și orice alte informații considerate relevante de către instituția de credit. (Norma 3/2002 art.45 alin.2)

(3) În cazul incidentelor de fraudă, raportarea se va efectua trimestrial și va cuprinde numărul fraudelor constatate în perioada de raportare, valoarea totală (în lei) a prejudiciilor suportate de instituția de credit urmare producerii fraudelor respective, cu defalcare pe fraude conform art.169 alin.(8) lit.a și b. (Ordin BNR 3/2007 – situații financiare periodice)

Art. 174– (1) Pentru activitățile cu instrumente financiare derivate, instituțiile de credit trebuie să stabilească politici și proceduri de evaluare a pozițiilor și să verifice respectarea acestora, a frecvenței de evaluare, precum și a independenței și calității surselor de stabilire a prețurilor de evaluare, în special pentru instrumentele emise și tranzacționate pe piețe cu lichiditate scăzută. (Basel: “Risk management guidelines for derivatives“ (1994), Secțiunea IV “Internal controls and audits”, pct 5, teza 4)

(2) Prevederile alin. (1) se vor aplica în mod corespunzător și în cazul pozițiilor pe care instituțiile de credit le dețin în valori mobiliare necotate pe piețe organizate. (Norma 17/2003 Art.41 alin.4 și 5)

Art. 175– (1) Înainte de angajarea în activități cu instrumente financiare derivate, organele cu funcție de conducere trebuie să se asigure că sunt obținute toate aprobările prevăzute de cadrul legal și de reglementare și că există proceduri operaționale și sisteme de control al riscurilor adecvate.

(2) Decizia privind angajarea instituțiilor de credit în activități cu instrumente financiare derivate este de competența structurii de conducere și se bazează cel puțin pe următoarele:

- a) descrierea instrumentelor financiare derivate relevante, precum și a piețelor și strategiilor propuse;
- b) resursele necesare pentru stabilirea de sisteme solide și eficiente de administrare a riscurilor, precum și pentru atragerea și menținerea de personal cu experiență în tranzacționarea instrumentelor financiare derivate;

- c) analiza activităților propuse în funcție de situația financiară generală a instituției de credit și de fondurile proprii ale acesteia;
- d) analiza riscurilor cu care instituțiile de credit se pot confrunta ca urmare a desfășurării activităților respective;
- e) procedurile pe care instituțiile de credit le vor utiliza pentru a cuantifica, monitoriza și controla riscurile;
- f) tratamentul contabil relevant;
- g) tratamentul fiscal relevant;
- h) analiza oricărei restricții legale privind desfășurarea respectivelor activități. (Norma 17/2003 Art.42)

Art. 176– (1) Pentru activitatea de tipul *electronic banking*, inclusiv cea de emisiune și administrare de monedă electronică, instituțiile de credit trebuie să dezvolte politici și proceduri care să asigure integritatea, autenticitatea și confidențialitatea datelor, precum și securitatea proceselor de operare. (Norma 17/2003 Art.40 alin.2)

(2) Politicile de securitate ale instituțiilor de credit aferente activității de tipul *electronic banking*, inclusiv a celei de emisiune și administrare de monedă electronică, trebuie să cuprindă cel puțin: definirea responsabilităților pentru dezvoltarea și implementarea unor proceduri de securitate a informațiilor, stabilirea unor proceduri pentru evaluarea conformității cu politica, punerea în aplicare a unor măsuri de remediere și raportarea situațiilor de nerespectare a măsurilor de securitate. (Norma 17/2003 Art.41 alin.2)

(3) Procedurile de securitate ale instituțiilor de credit aferente activității de tipul *electronic banking*, inclusiv a celei de emisiune și administrare de monedă electronică, trebuie să cuprindă o combinație de elemente hardware și software, cum ar fi: codificare, parole, firewalls, controale ale virusilor și monitorizarea angajaților. (Norma 17/2003 Art.41 alin.3)

CAPITOLUL IV

Simulări de criză

Secțiunea I

Dispoziții generale privind simulările de criză

Art. 177– Instituțiile de credit trebuie să utilizeze simularea de criză ca un instrument de diagnostic pentru înțelegerea profilului lor de risc și ca un instrument anticipativ în cadrul procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (de exemplu pentru evaluarea modului în care profiturile sunt afectate de situații de criză, pentru evaluarea adecvării capitalului intern, pentru suplimentarea metodologiilor statistice în cazul instituțiilor de credit care utilizează modele interne pentru calcularea cerinței de capital, pentru evaluarea riscurilor într-o manieră anticipativă) (CP 12 - pt. 17)

Art. 178– Instituțiile de credit utilizează simulările de criză în funcție de dimensiunea, sofisticarea și diversificarea operațiunilor acestora (CP12 - ST1)

Art. 179– (1) Instituțiile de credit trebuie să efectueze simulări de criză adecvate și proporționale asupra tuturor riscurilor semnificative. (CP12 – ST2)

(2) În sensul alin. (1), instituțiile de credit trebuie să determine toate riscurile semnificative care pot fi supuse unei simulări de criză, având în vedere o analiză cuprinzătoare a naturii și compoziției portofoliilor instituției de credit și o analiză a mediului în care instituția de credit își desfășoară activitatea. (CP12 – pt. 21 și 22)

Art. 180– (1) În funcție de riscurile semnificative identificate de instituțiile de credit, acestea trebuie să stabilească determinanții de risc semnificativi care vor fi utilizați în simulările de criză. (CP12 – ST 3)

(2) Instituțiile de credit trebuie să identifice punctele de vulnerabilitate pentru testarea în condiții de criză a determinanților de risc semnificativi care pot afecta profitabilitatea, solvabilitatea sau conformitatea cu cadrul de reglementare. (CP12 – pt. 24)

(3) Instituțiile de credit trebuie să poată justifica alegerea determinanților de risc care vor fi utilizați în simulările de criză. (CP12 – pt. 26)

Art. 181– În funcție de situația lor, instituțiile de credit trebuie să aibă în vedere scenarii istorice sau scenarii ipotetice. (CP12 – ST 4)

Art. 182– (1) Instituțiile de credit trebuie să-și bazeze simulările de criză pe evenimente excepționale, dar plauzibile. (CP12 – ST 5)

(2) În sensul alin. (1), atunci când se aleg simulările de criză ce vor fi efectuate, instituțiile de credit trebuie să aibă în vedere următoarele:

- a) simulările de criză și scenariile utilizate trebuie să fie conforme cu apetitul la risc stabilit de instituția de credit;
- b) instituțiile de credit trebuie să efectueze simulări de criză de diferite grade de severitate și probabilitate de concretizare;
- c) în cazul scenariilor istorice, instituțiile de credit trebuie să își bazeze simulările de criză pe scenarii excepționale, dar plauzibile pe parcursul unei anumite perioade de timp utilizând, dacă este posibil, date înregistrate pe parcursul unui întreg ciclu economic;
- d) instituțiile de credit trebuie să înțeleagă cât de sever profitabilitatea viitoare sau lipsa acesteia pot afecta capitalul și trebuie să poată explica Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere cum vor face față unei situații de criză precum cea simulată. (CP12 – pt. 28)

Art. 183– (1) Frecvența simulărilor de criză trebuie să fie determinată în conformitate cu natura riscurilor la care este expusă instituția de credit și cu tipurile de simulări efectuate. În general, simulările de criză trebuie derulate cel puțin o dată pe an. (CP12 – ST 7 + pct.32 primul subpunct, prop.2)

(2) În sensul alin. (1), la determinarea frecvenței simulărilor de criză, instituțiile de credit pot avea în vedere următoarele:

- a) natura determinanților de risc luați în considerare în cadrul simulărilor de criză și în special volatilitatea acestora;
- b) complexitatea tehnicilor utilizate de instituțiile de credit atunci când efectuează simulări de criză;
- c) schimbări semnificative în mediul în care își desfășoară activitatea instituția de credit sau în profilul de risc al acesteia;
- d) disponibilitatea datelor externe necesare pentru a efectua simulări de criză. (CP12 –pt.32)

Art. 184– Instituțiile de credit trebuie să determine orizontul de timp al simulărilor de criză în conformitate cu scadența și lichiditatea pozițiilor supuse simulărilor de criză, acolo unde este cazul. (CP12 – ST 8)

Art. 185– Banca Națională a României - Direcția Supraveghere poate solicita instituțiilor de credit să efectueze simulări de criză ad hoc la un anumit moment. (CP12 – ST 9)

Art. 186– Instituțiile de credit trebuie să utilizeze date corespunzătoare și reprezentative pentru efectuarea simulărilor de criză, iar resursele informatice trebuie să fie corespunzătoare complexității tehnicilor utilizate și gradului de acoperire aferent simulărilor de criză. (CP12 – ST 10)

Art. 187– (1) Instituțiile de credit trebuie să verifice cel puțin o dată pe an dacă simulările de criză mai sunt corespunzătoare și în mod deosebit dacă ipotezele privind profilul de risc și mediul în care își desfășoară activitatea rămân valabile în timp.

(2) În sensul alin. (1), instituțiile de credit trebuie să verifice relevanța următoarelor elemente:

- a) sfera de cuprindere a expunerilor asupra cărora se aplică simulările de criză;
- b) validitatea ipotezelor;
- c) adecvarea sistemului de administrare a informației;
- d) integrarea în cadrul procesului de administrare al instituției de credit, inclusiv claritatea liniilor de raportare;
- e) politica de aprobare a procesului de simulare de criză (inclusiv în cazul modificărilor);
- f) relevanța, acuratețea și integritatea datelor încorporate în procesul de simulare de criză și
- g) calitatea formalizării procesului de simulare de criză. (CP12 – ST 15)

Secțiunea a 2-a

Rolul structurii de conducere în cadrul simulărilor de criză

Art. 188– (1) Organele cu funcție de supraveghere ale unei instituții de credit au responsabilitatea finală în ceea ce privește cadrul general privind simulările de criză. (CP12 – ST 11)

(2) Organele cu funcție de supraveghere pot delega competențe cu privire la anumite aspecte ale cadrului general privind simulările de criză unor comitete de risc specifice sau organelor cu funcție de conducere, păstrând însă atribuțiile de supraveghere. (CP12 – ST 11)

(3) Organele cu funcție de supraveghere ale unei instituții de credit trebuie să aprobe cadrul general privind simulările de criză, iar organele cu funcție de conducere trebuie să aprobe modalitatea de proiectare a analizelor de sensibilitate și al simulărilor pe bază de scenarii. (CP12 – ST 11 primul punct)

(4) Atât organele cu funcție de supraveghere, cât și organele cu funcție de conducere trebuie să ia în considerare în mod oficial rezultatele simulărilor de criză, conform art.190 alin.(1). (CP12 – ST 11 al doilea punct)

(5) Organele cu funcție de conducere trebuie să înțeleagă implicațiile rezultatelor simulărilor de criză, din perspectiva apetitului la risc al instituției de credit. (CP12 – ST 11 al doilea punct)

(6) La interpretarea rezultatelor simulărilor de criză, organele cu funcție de conducere trebuie să aibă în vedere limitările simulărilor de criză efectuate. (CP12 – ST 11 al doilea punct)

Art. 189– (1) Procesul aferent simulărilor de criză al unei instituții de credit trebuie să fie parte integrantă din cadrul de administrare a riscurilor și să dispună de linii clare de raportare și comunicare, într-un format ușor de înțeles. (CP12 – ST 12)

(2) În sensul alin. (1), procesul de raportare a rezultatelor simulărilor de criză presupune cel puțin următoarele:

a) rezultatele simulărilor de criză trebuie să fie raportate atât organelor cu funcție de conducere, cât și organelor cu funcție de supraveghere, într-o formă și cu o frecvență corespunzătoare;

b) rapoartele simulărilor de criză trebuie să furnizeze organelor cu funcție de supraveghere și organelor cu funcție de conducere o imagine de ansamblu asupra riscurilor semnificative la care instituția de credit este sau ar putea fi expusă;

c) rapoartele simulărilor de criză trebuie să atragă atenția asupra riscurilor potențiale, să prezinte principalele ipoteze ale scenariilor și să furnizeze recomandări pentru măsuri sau acțiuni de remediere, acolo unde este cazul. (CP12 – pt. 40)

(3) Ipotezele aferente simulărilor de criză și rezultatele acestora trebuie să fie raportate Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere, la cerere.

Art. 190– (1) Dacă este cazul, organele cu funcție de supraveghere și organele cu funcție de conducere ale unei instituții de credit trebuie să ia măsuri în funcție de nivelul expunerii la risc demonstrat de către simulările de criză, precum și în funcție de obiectivele și de toleranțele la risc stabilite de către organele cu funcție de supraveghere. (CP12 – ST 13)

(2) În sensul alin. (1), instituțiile de credit pot lua, de la caz la caz, măsuri precum:

- a) revizuirea setului de limite, în special în cazurile în care cadrul de reglementare prevede că rezultatele simulărilor de criză trebuie să fie reflectate în limitele stabilite de instituțiile de credit;
- b) utilizarea tehnicilor de diminuare a riscului;
- c) reducerea expunerilor sau a activității în anumite sectoare, țări, regiuni sau portofolii;
- d) reconsiderarea politicii de finanțare;
- e) revizuirea adecvării capitalului și
- f) implementarea de planuri pentru situații neprevăzute. (CP12 –pt. 41)

(3) Deciziile referitoare la măsurile luate de către organele cu funcție de supraveghere sau de către organele cu funcție de conducere trebuie să fie formalizate. (CP12 –pt. 44)

Art. 191– Instituțiile de credit trebuie să documenteze în mod corespunzător toate informațiile semnificative aferente procesului privind simulările de criză (de exemplu sfera de cuprindere a expunerii, ipotezele suport, responsabilitățile, liniile de raportare și tipurile de măsuri). (CP12 – pt. 45)

Secțiunea a 3-a

Simulări de criză pe categorii de riscuri

3.1 Simulări de criză macroeconomică

Art. 192– (1) Instituțiile de credit sunt responsabile de luarea unei decizii cu privire la categoriile de riscuri cărora li se aplică simularea de criză macroeconomică și măsura în care aceasta este aplicată. (CP12 – pt. 50)

(2) La evaluarea adecvării capitalului în contextul planurilor viitoare de desfășurare a activității, o instituție de credit trebuie să ia în considerare efectele factorilor macroeconomici asupra capitalului, asupra profiturilor, în cazul în care este posibil, și dacă aceștia pot afecta planurile sale strategice. (CP12 – pt. 51)

(3) În sensul alin. (2), scenariile sau simulările de criză macroeconomică trebuie să prezinte o granularitate suficientă pentru a lua în considerare fiecare risc semnificativ pe care instituția de credit l-a identificat în prealabil în cadrul procesului intern de evaluare a adecvării capitalului. (CP12 – pt. 51)

3.2 Simulări de criză pentru riscul de piață

Art. 193– (1) Instituțiile de credit trebuie să deruleze, ca parte a politicilor și proceselor prevăzute la art.10 din *Regulamentului Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 23/28/2006 privind criteriile tehnice referitoare la organizarea și tratamentul riscurilor, precum și criteriile tehnice utilizate de autoritățile competente pentru verificarea și evaluarea acestora*, simulări de criză pentru pozițiile pe instrumente financiare din portofoliul de tranzacționare.

(2) Instituțiile de credit trebuie să ia în considerare, dacă este cazul, pentru pozițiile din portofoliul de tranzacționare, o serie de șocuri sau scenarii de piață cu caracter excepțional, dar plauzibile, în special modificări excepționale ale prețurilor de piață, crize de lichiditate ale piețelor, neîndeplinirea obligațiilor contractuale de către participanți pe piață importanți, dependența dintre diferitele piețe.

(3) Simulările de criză aplicate și calibrarea acestor simulări trebuie să reflecte natura portofoliilor, strategiile de tranzacționare și timpul necesar acoperirii sau administrării riscurilor în condiții de criză ale pieței. Pe măsură ce instrumentele și strategiile de tranzacționare se modifică, simulările de criză trebuie, de asemenea, să evolueze pentru a lua în considerare aceste modificări. (Technical aspects of stress testing under the supervisory review process – CP 12; pct.52, ST17)

Art. 194– În cazul instituțiilor de credit care utilizează modele interne pentru calcularea cerințelor de capital pentru riscul de piață, programul riguros de simulare de criză prevăzut la pct.2, lit.g) din Anexa V la *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit și al firmelor de investiții* trebuie să îndeplinească următoarele criterii:

a) să conțină toți factorii de risc cu caracter material care pot cauza pierderi deosebit de ridicate sau care pot avea un impact negativ major asupra administrării riscului. Acești factori includ

evenimente cu probabilitate redusă pentru toate tipurile principale de risc, în special pentru diferitele componente ale riscului de piață. Programul trebuie să surprindă impactul situațiilor de criză asupra produselor liniare sau neliniare. Simulările trebuie aplicate la un nivel corespunzător, definit de către instituția de credit;

b) programul trebuie să evalueze consecințele disfuncționalităților majore ale pieței și să identifice situațiile plauzibile care pot determina pierderi deosebit de ridicate. Instituția de credit trebuie să analizeze, la nivel de portofoliu, efectele modificării corelațiilor. Efectele de diminuare, consecință a planurilor pentru situații neprevăzute, pot fi luate în considerare în condițiile în care planurile se bazează pe ipoteze plauzibile cu privire la lichiditatea pieței;

c) programul trebuie să conțină situații identificate de către instituțiile de credit, pe baza caracteristicilor portofoliilor, drept excepționale, dar plauzibile;

d) instituțiile de credit trebuie să precizeze măsurile luate pentru reducerea riscurilor și protejarea fondurilor proprii. În special, limitele aferente riscului valutar, riscului de rată a dobânzii, riscului legat de titluri de capital și celui de marfă, stabilite de către instituțiile de credit, trebuie supuse verificării prin comparație cu rezultatele calculelor de simulare de criză.

(Technical aspects of stress testing under the supervisory review process – CP 12; pct.54)

3.3 Simulări de criză pentru instituțiile de credit care utilizează abordarea bazată pe modele interne de rating

Art. 195– Pentru scopurile art.156 alin. (2) din *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 15/20/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării bazate pe modele interne de rating*, capacitatea unei instituții de credit de a face față la posibilele evenimente sau modificări viitoare ale condițiilor economice care ar putea avea efecte nefavorabile asupra expunerilor la riscul de credit ale respectivei instituții de credit este dată, între altele, de faptul că aceasta dispune de resurse de capital care acoperă riscurile de credit aferente portofoliului de credite, rezultate dintr-un anumit scenariu de criză. (CP12 – pt. 67)

Art. 196– (1) Pentru scopurile art.157 din *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 15/20/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării bazate pe modele interne de rating*, simularea de criză trebuie să arate impactul potențial asupra cerințelor de capital pentru

riscul de credit al stadiului în care se află ciclul economic și să se efectueze cel puțin anual. (CP12 – pt. 68 și 73)

(2) În sensul alin. (1), instituțiile de credit trebuie să decidă asupra determinanților de risc specifici și asupra modului în care aceștia afectează cerințele totale de capital ale unei instituții de credit pentru riscul de credit. (CP12 – pt. 71)

(3) În situația în care o instituție de credit desfășoară numeroase activități, aceasta poate lua în considerare efectele diversificării, în special în situația în care respectivele activități sunt desfășurate în zone geografice diferite ale căror condiții economice nu sunt sincronizate. (CP12 – pt. 72)

(4) În sensul alin. (3), instituțiile de credit trebuie să fie suficient de prudente în specificarea corelațiilor și trebuie să aibă capacitatea de a-și justifica alegerile. (CP12 – pt. 72)

(5) Rezultatul simulărilor de criză poate să nu aibă un efect direct asupra cerinței minime de capital reglementate și să nu conducă în mod obligatoriu la o cerință adițională (respectiv, capital suplimentar sau alte măsuri) în măsura în care:

- a) instituțiile de credit desfășoară activități cu produse sau interacționează cu contrapartide a căror performanță este contrară tendinței stadiului în care se află ciclul economic – *countercyclical* – (spre exemplu, produsele sau contrapartidele din industriile care furnizează bunuri de consum de primă necesitate îndeplinesc, în general, criteriul precizat);
- b) instituțiile de credit pot demonstra că iau măsuri de administrare credibile capabile să contrabalanseze deficitele potențiale de capital; sau
- c) economia se află deja în recesiune. (CP12 – pt. 74)

Art. 197– Pentru menținerea obiectivității simulărilor de criză ale unei instituții de credit care utilizează abordarea bazată pe modele interne de rating, funcția responsabilă cu simulările de criză în cadrul respectivei abordări poate să fie funcția de control al riscului de credit. (CP12 – pt. 76)

3.4 Simulări de criză pentru riscul de lichiditate

Art. 198– (1) Instituțiile de credit trebuie, în mod regulat, să proiecteze fluxuri de numerar în condițiile unor scenarii alternative de diferite grade, luând în considerare atât lichiditatea pieței (factori externi), cât și lichiditatea surselor de finanțare (factori interni). (CP12 – ST21).

(2) În sensul alin. (1), deși conceperea scenariului este responsabilitatea fiecărei instituții de credit în funcție de profilul său de risc, instituțiile trebuie să proiecteze fluxurile de intrări și de ieșiri de numerar luând în considerare dificultățile legate atât de piață în general cât și cele legate de specificul instituției de credit. (CP12 – pt. 80)

(3) Dificultățile legate de piață în general pot presupune:

- a) dificultăți legate de piața interbancară;
- b) retragerea unui participant important de pe o anumită piață;
- c) lipsa de lichiditate pe anumite piețe;
- d) dificultăți legate de evoluțiile nefavorabile ale anumitor valute importante pentru finanțarea unei instituții de credit. (Anexa 1 pt. 1)

(4) Dificultățile legate de specificul instituției de credit pot presupune:

- a) o înrăutățire sau o așteptare de înrăutățire a ratingului unei instituții de credit, conducând la o creștere a costurilor de finanțare;
- b) o intensificare bruscă a utilizării facilităților puse la dispoziția împrumutaților;
- c) o schimbare bruscă a structurii depozitelor și o creștere bruscă a retragerilor de numerar din depozite;
- c) o reducere a liniilor de credit. (Anexa 1 pt. 1)

Art. 199– (1) Atunci când se evaluează impactul scenariilor alternative asupra fluxurilor de numerar, instituțiile de credit trebuie să se bazeze pe un set de ipoteze rezonabile care trebuie să fie revizuite în mod regulat. (CP12 – ST22).

(2) Ipotezele prevăzute la alin. (1) se pot referi la:

- a) stocul de active potențiale proiectat de către instituția de credit;
- b) fluxurile de numerar aferente datoriilor instituției de credit în condiții de criză;
- c) percepția pe piață a instituției de credit și accesul acesteia pe piețe. (Anexa 1 pt. 2)

(3) Instituțiile de credit pot utiliza diverse tehnici pentru proiectarea de intrări și ieșiri de numerar în condiții de criză (cum ar fi: utilizarea modelelor istorice, modelarea statistică, proiecții bazate pe raționamente sau o combinație a acestora) dar, indiferent de tehnica utilizată, ipotezele trebuie evaluate frecvent pentru a determina dacă acestea continuă să rămână valide. (CP12 – pt. 82)

Art. 200– În procesul de concepere a scenariilor alternative de lichiditate, instituțiile de credit pot lua în considerare și simulările de criză aferente altor tipuri de riscuri (cum ar fi: riscul de piață, riscul de credit, riscul reputațional sau riscul operațional) (CP12 – ST24)

CAPITOLUL V

Externalizarea activităților instituției de credit

Secțiunea I

Condiții privind externalizarea

Art. 201– Externalizarea activităților unei instituții de credit nu trebuie să afecteze desfășurarea activității instituției de credit cu respectarea tuturor cerințelor legale și regulamentare aplicabile, exercitarea atribuțiilor structurii de conducere a instituției de credit și nici supravegherea prudentială a instituției de credit de către Banca Națională a României. (Recomandarea CEBS nr. 4.2)

Art. 202– O instituție de credit poate, pe baza unei fundamentări corespunzătoare, să externalizeze servicii sau operațiuni privind activitatea de atragere de depozite sau de acordare de credite, pentru care este necesară autorizarea de către Banca Națională a României potrivit legii, doar către furnizori externi care:

- a) dețin o autorizație echivalentă celei deținute de instituția de credit; sau
- b) sunt abilitați potrivit legislației aplicabile să desfășoare asemenea activități. –
Recomandarea CEBS nr. 4.1

Art. 203– (1) Răspunderea finală pentru administrarea corespunzătoare a riscurilor asociate externalizării sau activităților externalizate revine structurii de conducere a instituției de credit. –
Recomandarea CEBS nr. 2

(2) Instituția de credit este responsabilă pentru activitățile pe care a fost autorizată să le desfășoare, inclusiv pentru cele externalizate. - Recomandarea CEBS nr. 2.2 /

(3) Instituția de credit trebuie să mențină un nivel adecvat de competențe la nivelul conducerii operaționale astfel încât aceasta să aibă capacitatea de a relua, dacă este cazul, controlul direct asupra activității externalizate. – Recomandarea CEBS nr. 2.3

(4) Externalizarea nu trebuie să determine nici o delegare a responsabilităților organelor cu funcție de conducere ale instituției de credit. – **Recomandarea CEBS nr. 3**

Secțiunea a 2-a

Contractul de externalizare

Art. 204– (1) Orice externalizare trebuie să facă obiectul unui contract scris, în cadrul căruia să fie avute în vedere cel puțin următoarele: – **Recomandarea CEBS nr. 8**

- a) definirea cu claritate a activității externalizate;
- b) stabilirea cerințelor cantitative și calitative specifice privind desfășurarea activității externalizate, care să permită instituției de credit să evalueze dacă prestarea serviciilor este corespunzătoare; – **a se vedea și Recomandarea CEBS nr. 9 precizarea nr. 1**
- c) prevederea în mod clar a drepturilor și obligațiilor instituției de credit și ale furnizorului extern, urmărindu-se și asigurarea respectării legii și a reglementărilor prudențiale pe durata contractului;
- d) includerea unei clauze de terminare a contractului, dacă se consideră necesar și proporțional cu activitatea externalizată, care să permită transferul activității către un alt furnizor extern agreeat de instituția de credit sau reincluderea acesteia în cadrul instituției de credit;
- e) includerea de prevederi cu privire la protecția informațiilor confidențiale, procesarea acestor informații și păstrarea secretului bancar de către furnizorul extern, cel puțin în aceeași măsură ca instituția de credit;
- f) asigurarea că executarea contractului de către furnizorul extern va fi monitorizată și evaluată permanent de către instituția de credit, astfel încât aceasta să poată lua prompt orice măsuri necesare;
- g) stabilirea în sarcina furnizorului extern a obligației de a permite accesul complet la datele/informațiile sale funcției de audit intern și funcției de conformitate din cadrul instituției de credit, respectiv de a permite, fără restricții, inspectarea și auditarea respectivelor date de către auditorul financiar al instituției de credit;
- h) stabilirea în sarcina furnizorului extern a obligației de a permite accesul direct al Băncii Naționale a României la datele acestuia, precum și efectuarea de către Banca Națională a României de inspecții la fața locului; – **Recomandarea CEBS nr. 11**

i) prevederea obligației în sarcina furnizorului extern de a informa de îndată instituția de credit cu privire la orice modificare semnificativă a circumstanțelor care ar putea afecta semnificativ prestarea în continuare a serviciilor externalizate; dacă este cazul, se va avea în vedere necesitatea obținerii acordului de transmitere a informațiilor din partea societății-mamă a furnizorului extern, a autorității de supraveghere din statul de origine sau a oricăror altor părți afectate;

j) includerea unei clauze de denunțare unilaterală a contractului la inițiativa instituției de credit, inclusiv în cazul în care încetarea contractului este solicitată de Banca Națională a României.

(2) La elaborarea contractului, instituția de credit va avea în vedere că nivelul de monitorizare, evaluare, inspecție și auditare stabilite prin contract trebuie să fie proporțional cu dimensiunea și complexitatea activității externalizate și cu riscurile aferente acesteia.

Art. 205– În sensul prevederilor art. 204 alin. (1) lit. b), la evaluarea adecvării prestării serviciilor de către furnizorul extern, instituția de credit va putea utiliza informațiile din rapoartele referitoare la serviciile prestate, cele realizate de auditorul intern și/sau de auditorul extern ai instituției de credit, sau de auditorul intern și/sau de auditorul extern ai furnizorului extern. – **Recomandarea CEBS nr. 9 precizarea nr. 2**

Secțiunea a 3-a

Notificarea externalizării

Art. 206– (1) Externalizarea activităților semnificative ale unei instituții de credit este supusă notificării prealabile a Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere. – **Recomandarea CEBS nr. 4.3**

(2) Notificarea va fi efectuată cu 2 luni anterior datei la care se preconizează încheierea contractului de externalizare, astfel încât Banca Națională a României să poată evalua în ce măsură sunt respectate cerințele de natură prudențială și, dacă este cazul, să poată dispune măsurile necesare.

(3) Notificarea va fi însoțită de următoarele documente și informații:

- a) hotărârea organului competent privind aprobarea externalizării activităților respective;
- b) o descriere a activităților externalizate;

- c) fundamentarea oportunității externalizării activităților în cauză, inclusiv din perspectiva riscurilor implicate de externalizare;
- d) o prezentare a furnizorului extern, care să cuprindă cel puțin informații privind: denumirea și sfera de activitate, piața de operare și poziția de piață a acestuia, jurisdicția aplicabilă, acționariat și, dacă este cazul, indicarea apartenenței furnizorului extern la grupul din care face parte instituția de credit și precizarea includerii sau nu a acestuia în supravegherea consolidată la nivel de grup; - a se vedea și **Recomandarea CEBS nr. 4 precizarea nr. 5**
- e) proiectul contractului de externalizare.

Art. 207 – În cazul externalizării unei activități semnificative, Banca Națională a României poate impune anumite condiții ținând seama de factori cum ar fi: mărimea instituției de credit, natura activității care se intenționează a fi externalizată, caracteristicile și poziția de piață a furnizorului de servicii propus, durata contractului, conflictele de interese ce ar putea fi generate de externalizare, sau se poate opune motivat operațiunii de externalizare. – **Recomandarea CEBS nr. 4 precizarea nr. 2**

Art. 208 – (1) Ulterior externalizării unei activități semnificative, instituțiile de credit vor notifica Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere următoarele:

- a) intenția de schimbare a furnizorului extern către care a fost externalizată activitatea, cu motivarea acestei schimbări, caz în care se aplică în mod corespunzător prevederile art. 206 alin. (4) lit. d) și e);
- b) eventuala reintegrare în cadrul instituției de credit a activităților supuse externalizării;
- c) orice evoluții semnificative care ar putea afecta activitatea furnizorului extern și/sau capacitatea acestuia de a-și îndeplini obligațiile față de clienți, eventuale măsuri adoptate de instituția de credit în aceste cazuri, inclusiv schimbarea furnizorului de servicii. – **Recomandarea CEBS nr. 4 precizarea nr. 3**

(2) Notificarea va fi efectuată cu o lună anterior datei la care se preconizează încheierea noului contract de externalizare, astfel încât Banca Națională a României să poată efectua evaluarea noilor circumstanțe și, dacă este cazul, să poată dispune măsurile necesare.

Secțiunea a 4-a

Administrarea riscurilor asociate externalizării

Art. 209– (1) Instituțiile de credit trebuie să-și stabilească, în scris, politica în domeniul externalizării, care va cuprinde cel puțin următoarele: – **Recomandarea CEBS nr. 6.1**

a) descrierea activităților ce se intenționează a fi externalizate. Politica generală trebuie să acopere toate aspectele externalizării, inclusiv externalizarea activităților ne semnificative, indiferent dacă externalizarea are loc în cadrul sau în afara grupului din care face parte instituția de credit; - **Clarificări externalizare 2001 Cehia II 2 a) (i); Recomandarea CEBS nr. 6 precizarea nr. 1**

b) fundamentarea oportunității externalizării activităților, inclusiv din perspectiva riscurilor implicate de externalizare; - **Clarificări externalizare 2001 Cehia II 2 a) (ii)**

c) stabilirea termenilor și condițiilor de realizare a activității externalizate, inclusiv a cerințelor privind furnizorul extern și calitatea serviciilor prestate de acesta și a criteriilor de alegere a furnizorului extern; - **Clarificări externalizare 2001 Cehia II 2 a) (iii)**

d) analizarea riscurilor aferente externalizării și stabilirea metodelor ce urmează a fi utilizate pentru administrarea acestor riscuri. - **Clarificări externalizare 2001 Cehia II 2 a) (iv)** Politica trebuie să reflecte faptul că nici un tip de externalizare nu este lipsit de riscuri. Administrarea externalizării activităților ne semnificative și a externalizării în cadrul grupului trebuie să fie proporțională cu riscurile aferente; - **Recomandarea CEBS nr. 6 precizarea nr. 2**

e) luarea în considerare în mod explicit, la efectuarea analizei de risc înainte de externalizare, a efectelor potențiale ale externalizării asupra anumitor funcții importante în cadrul instituției de credit, spre exemplu, funcția de audit intern, funcția de conformitate; - **Recomandarea CEBS nr. 6 precizarea nr. 3**

f) asigurarea monitorizării și a evaluării corespunzătoare de către funcția de conducere a instituției de credit, a performanței financiare a furnizorului extern și a oricăror modificări în structura sa organizatorică și în structura acționariatului acestuia, astfel încât să poată fi luate cu promptitudine orice măsuri necesare; - **Recomandarea CEBS nr. 6 precizarea nr. 4**

g) menținerea cu privire la structurile interne sau persoanele responsabile pentru monitorizarea și administrarea fiecărui contract de externalizare; - **Recomandarea CEBS nr. 6 precizarea nr. 5**

h) planuri pentru situații neprevăzute și strategii clar definite în caz de încetare a prestării serviciilor de către furnizorul extern. - **Recomandarea CEBS nr. 6.1 și precizarea nr. 6. e)**

(2) Politica unei instituții de credit în domeniul externalizării va avea în vedere etapele importante ale unei externalizări: - **Recomandarea CEBS nr. 6 precizarea nr. 6**

a) etapa decizională, constând în decizia de a externaliza sau de a modifica un contract de externalizare;

b) etapa precontractuală, constând în verificarea și evaluarea furnizorului extern, în mod deosebit din perspectiva capacității acestuia de a presta serviciile cu respectarea cerințelor cantitative și calitative stabilite de instituția de credit, elaborarea proiectului de contract și a specificațiilor referitoare la serviciile prestate;

c) etapa contractuală, constând în realizarea, monitorizarea și administrarea unui contract de externalizare, în cadrul căreia poate fi inclusă și monitorizarea modificărilor în situația furnizorului extern, cum ar fi: modificări importante în structura acționariatului, în strategiile și profitabilitatea operațiunilor furnizorului extern;

d) etapa postcontractuală, constând în abordarea situațiilor de încetare a contractului și a situațiilor de întrerupere a prestării serviciilor de către furnizorul extern. Instituțiile de credit trebuie să stabilească și să aplice planuri de continuare a activității lor în cazul în care prestarea serviciilor de către furnizorul extern nu se mai realizează sau se realizează într-un mod total necorespunzător, sau în cazul în care au loc alte modificări în situația furnizorului extern.

Art. 210– (1) Instituțiile de credit trebuie să controleze efectiv activitățile externalizate. – **Recomandarea CEBS nr. 6.2 + Regulament francez nr. 97-02 priv control int. art. 37-2 pct. 1. e)**

(2) Instituțiile de credit trebuie să administreze riscurile, în special riscul operațional și riscul de concentrare, asociate tuturor activităților externalizate, respectiv să identifice, să măsoare, să monitorizeze și să controleze aceste riscuri. – **Recomandarea CEBS nr. 7**

(3) Instituțiile de credit notifică Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere evoluțiile semnificative înregistrate la nivelul riscurilor asociate activităților externalizate. – **Recomandarea CEBS nr. 7 precizarea nr. 1**

Art. 211– Instituțiile de credit transmit Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere documentele ce formalizează politica lor în domeniul externalizării și procedurile de

administrare a riscurilor aferente externalizării, precum și orice modificare semnificativă a respectivelor politici și proceduri.

Secțiunea a 5-a
Externalizarea în lanț

Art. 212– (1) Instituțiile de credit trebuie să ia în considerare riscurile asociate unei externalizări în lanț. – **Recomandarea CEBS nr. 10.1**

(2) Instituțiile de credit pot consimți la o externalizare în lanț doar dacă sub-contractorul își asumă aceleași obligații ca și cele stabilite în sarcina furnizorului extern principal, inclusiv obligațiile în relație cu Banca Națională a României. – **Recomandarea CEBS nr. 10.2**

(3) Sub-contractarea este permisă doar cu acordul prealabil al instituției de credit și în aceleași condiții ca și externalizarea către furnizorul extern principal. – **Recomandarea CEBS nr. 10 precizările nr. 1 și nr. 2**

(4) Instituțiile de credit trebuie să ia măsurile corespunzătoare cu privire la riscurile decurgând din neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a activităților sub-contractate care are un impact semnificativ asupra capacității furnizorului extern principal de a-și respecta obligațiile asumate prin contract. – **Recomandarea CEBS nr. 10.3**

CAPITOLUL VI

Dispoziții tranzitorii și finale

Art. 213– Instituțiile de credit trebuie să raporteze anual informațiile referitoare la cadrul de administrare prevăzute de art. 22, precum și informațiile prevăzute de art. 23 alin. (4) din prezentul regulament.

Art. 214– (1) Instituțiile de credit trebuie să întocmească anual un raport asupra condițiilor în care este desfășurat controlul intern, cu tratarea distinctă a aspectelor legate de funcția de control al riscurilor, funcția de conformitate și funcția de audit intern.

(2) Raportul prevăzut la alin. (1) trebuie să cuprindă cel puțin:

- a) o inventariere a principalelor deficiențe identificate în cadrul fiecărei funcții a controlului intern și măsurile întreprinse pentru corectarea acestora;
- b) o descriere a modificărilor semnificative intervenite în cadrul celor trei funcții ale controlului intern în perioada respectivă;
- c) o descriere a condițiilor de aplicare a procedurilor de control aferente noilor activități;
- d) desfășurarea controlului intern în cadrul sediilor secundare ale instituțiilor de credit din străinătate. (Norma 17/2003 Art.127 alin. (1))

(3) Raportul prevăzut la alin. (1) va include informații cu privire la angajamentele de audit desfășurate în perioada respectivă, din care să reiasă constatările și recomandările auditului intern și modul de implementare a recomandărilor respective de către structura de conducere a instituțiilor de credit.

(4) Raportul întocmit de către instituțiile de credit trebuie să includă și condițiile în care se desfășoară controlul intern la nivelul entităților incluse în aria de cuprindere a consolidării prudentiale. (Normele 17/2003 Art.127 alin. (2))

(5) Raportul întocmit de către casele centrale ale cooperativelor de credit se va referi și la condițiile în care se va desfășura controlul intern la nivelul rețelei cooperatiste de credit. (Norma 17/2003 Art.127 alin. (3))

Art. 215– (1) Instituțiile de credit trebuie să întocmească anual un raport referitor la procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, cu respectarea prevederilor art. 65. Respectivul raport va fi întocmit la nivel individual și, după caz, la nivel consolidat.

(2) Instituțiile de credit trebuie să întocmească anual un raport privind măsurile luate pe linia administrării riscurilor semnificative la care sunt expuse acestea la nivel individual și, după caz, la nivel consolidat.

(3) Rapoartele întocmite de către casele centrale ale cooperativelor de credit în sensul alin. (1) și (2) trebuie să cuprindă și măsurile luate la nivelul rețelei cooperatiste de credit. (Norma 17/2003 art. 128)

Art. 216– (1) Instituțiile de credit trebuie să transmită, cel puțin anual, informații cu privire la rezultatele simulărilor de criză derulate și să raporteze măsurile luate în consecință de către structura de conducere a instituțiilor de credit.

(2) În cazul caselor centrale ale cooperativelor de credit, prevederile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și la nivel de rețea cooperatistă de credit.

Art. 217– Rapoartele menționate la art. 213-216 trebuie să fie transmise Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere în termen de 6 luni de la încheierea exercițiului financiar.

(Norma 17/2003 art. 130)

Art. 218– Casele centrale ale cooperativelor de credit sunt responsabile pentru reglementarea cadrului general aferent administrării activității cooperativelor de credit afiliate și procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri al acestora. (Norma 17/2003 art. 133)

Art. 219– În termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentului regulament, instituțiile de credit trebuie să transmită Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere normele interne privind administrarea activității, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, administrarea riscurilor semnificative, simulările de criză, statutul auditului intern și documentul privind statutul oficial al funcției de conformitate. (art. 135)

Art. 220– (1) În vederea conformării la prevederile Capitolului V, în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentului regulament, instituțiile de credit vor finaliza demersurile corespunzătoare pentru reconsiderarea politicii în domeniul externalizării și a procedurilor de administrare a riscurilor asociate externalizării, precum și pentru modificarea contractelor de externalizare încheiate în baza *Normelor Băncii Naționale a României nr. 17/2003 privind organizarea și controlul intern al activității instituțiilor de credit și administrarea riscurilor semnificative, precum și organizarea și desfășurarea activității de audit intern a instituțiilor de credit.*

(2) În vederea conformării cu prevederile art.63, instituțiile de credit vor finaliza demersurile corespunzătoare în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentului regulament.

Art. 221– În termen de 30 de zile de la împlinirea perioadei prevăzute la art. 220, instituțiile de credit vor transmite Băncii Naționale a României - Direcția Supraveghere documentele ce formalizează politica lor în domeniul externalizării și procedurile de administrare a riscurilor

asociate externalizării, precum și orice modificare semnificativă a respectivelor politici și proceduri, în termen de 30 zile de la realizarea modificării.

Art. 222- Nerespectarea prevederilor prezentului regulament atrage aplicarea măsurilor și/sau a sancțiunilor prevăzute la art. 226, art. 227, art.229 precum și la art. 284 din *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007.*

Art. 223- La data intrării în vigoare a prezentului regulament se abrogă *Normelor Băncii Naționale a României nr. 17/2003 privind organizarea și controlul intern al activității instituțiilor de credit și administrarea riscurilor semnificative, precum și organizarea și desfășurarea activității de audit intern a instituțiilor de credit*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.47 din 20 ianuarie 2004, precum și Capitolul III – Operațiuni în condiții de favoare din *Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.16/21/2006 privind expunerile mari ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții*, împreună cu definițiile aferente respectivului capitol.

Anexă

Metodologia standardizată de calcul a modificării potențiale a valorii economice a unei instituții de credit ca urmare a schimbării nivelurilor ratelor dobânzii

1. Pentru calcularea modificării potențiale a valorii economice a unei instituții de credit ca urmare a schimbării nivelurilor ratelor dobânzii trebuie respectate următoarele principii:

a) Toate activele și datoriile din afara portofoliului de tranzacționare și toate elementele extrabilanțiere din afara portofoliului de tranzacționare care sunt senzitive la schimbări ale ratelor dobânzii – inclusiv toate instrumentele financiare derivate pe rata dobânzii – sunt încadrate pe benzi de scadență prevăzute în Tabelul 1. Încadrarea pe benzi de scadență se face separat pentru fiecare monedă în care sunt exprimate mai mult de 5% din activele sau datoriile din afara portofoliului de tranzacționare.

b) Elementele bilanțiere sunt tratate la valoarea de înregistrare în contabilitate.

c) Instrumentele pe rată a dobânzii fixă sunt alocate potrivit perioadei reziduale până la scadență, iar instrumentele pe rată a dobânzii variabilă potrivit perioadei reziduale până la următoarea dată de reevaluare – *repricing date* –.

d) Expunerile care creează probleme de procesare de ordin practic ca urmare a numărului considerabil și a valorii individuale relativ mici, cum ar fi creditele ipotecare sau cele rambursabile în rate – *installment loans* –, pot fi alocate pe bază de metode de estimare cu suport statistic.

e) Depozitele stabile – *core deposits* – sunt încadrate potrivit unei scadențe presupuse de nu mai mult de 5 ani.

f) Instrumentele financiare derivate sunt convertite în poziții pe instrumentul suport relevant. Valorile luate în considerare sunt fie valoarea principalului aferentă instrumentului financiar suport, fie cea aferentă noționalului acestuia.

g) Contractele futures și forward, inclusiv *forward rate agreements* – FRA –, sunt tratate ca o combinație între o poziție lungă și una scurtă. Scadența unui futures sau a unui FRA este perioada până la livrare sau până la executarea contractului, la care se adaugă, dacă este cazul, durata de viață a instrumentului financiar suport.

h) Swap-urile sunt tratate ca două poziții noționale cu scadențe relevante. Astfel, un swap pe rata dobânzii, în cadrul căruia o instituție de credit primește o rată a dobânzii variabilă și plătește o rată a dobânzii fixă, se tratează ca o poziție lungă pe rată a dobânzii variabilă cu scadență

echivalentă cu perioada până la următoarea dată de fixare a ratei dobânzii și o poziție scurtă pe rată a dobânzii fixă cu scadență echivalentă cu durata de viață reziduală a swap-ului. Segmentele distincte ale unui *cross currency swap* sunt încadrate pe benzile de scadență relevante pentru monedele respective.

i) Opțiunile sunt luate în considerare potrivit echivalentului delta aferent instrumentului financiar suport sau aferent noționalului acestuia.

2. Procesul de calcul constă în cinci pași:

a) la primul pas se compensează pozițiile lungi cu cele scurte în cadrul fiecărei benzi de scadență, rezultând o singură poziție lungă sau scurtă în fiecare bandă de scadență;

b) la al doilea pas se ponderează pozițiile lungi și scurte rezultate cu factorii de ponderare prevăzuți în Tabelul 1 care reflectă sensibilitatea pozițiilor din diferite benzi de scadență la schimbarea presupusă a ratelor dobânzii;

c) la al treilea pas se însumează pozițiile ponderate rezultate, compensându-se pozițiile lungi cu cele scurte, și se obține poziția netă, scurtă sau lungă, ponderată din afara portofoliului de tranzacționare în moneda respectivă;

d) la al patrulea pas se calculează poziția ponderată pentru întregul portofoliu, exclusiv portofoliul de tranzacționare, prin însumarea pozițiilor nete, scurte sau lungi, ponderate, calculate pentru diferitele monede;

e) la al cincilea pas se raportează poziția ponderată pentru întregul portofoliu, exclusiv portofoliul de tranzacționare, la fondurile proprii ale instituției de credit.

(CEBS-Appendix II)

Tabelul 1

Banda de scadență	Mijlocul benzii de scadență	Aproximarea duratei modificate	Modificarea presupusă a randamentului	Factorul de ponderare
1	2	3	4	5=3*4
Până la 1 lună	0.5 luni	0.04 ani	200 puncte de bază	0.08%
Între 1 și 3 luni	2 luni	0.16 ani	200 puncte de bază	0.32%
Între 3 și 6 luni	4.5 luni	0.36 ani	200 puncte de bază	0.72%
Între 6 și 12 luni	9 luni	0.71 ani	200 puncte de bază	1.43%
Între 1 și 2 ani	1.5 ani	1.38 ani	200 puncte de bază	2.77%
Între 2 și 3 ani	2.5 ani	2.25 ani	200 puncte de bază	4.49%
Între 3 și 4 ani	3.5 ani	3.07 ani	200 puncte de bază	6.14%
Între 4 și 5 ani	4.5 ani	3.85 ani	200 puncte de bază	7.71%
Între 5 și 7 ani	6 ani	5.08 ani	200 puncte de bază	10.15%
Între 7 și 10 ani	8.5 ani	6.63 ani	200 puncte de bază	13.26%

Între 10 și 15 ani	12.5 ani	8.92 ani	200 puncte de bază	17.84%
Între 15 și 20 ani	17.5 ani	11.21 ani	200 puncte de bază	22.43%
Peste 20 ani	22.5 ani	13.01 ani	200 puncte de bază	26.03%

(Basel: “Principles for the management of interest rate risk”, Anexa 4, Tabelul 1)